¶De nuptijs.

Plurie.leges a nobis qs fecim⁹.ſ.p hocvolumē
b ¶ Dantes.leges dico dantes viam his que
non iuſſimus ſe non recte habere.
c ¶ Degere.no.legem eſſe moralem ſcientiā. ſic et inſti.
quibus mo.teſta.
infir.§.fi.

k ¶ Ex quo.ſcʒ ſtudio.
l ¶ Renouatur.ſ.genus.humanum.
m ¶ Solo.ſ.ſtudio nuptiarum.
n ¶ Amplio:i.tum quia a deo fuit matrimoniū factum
inter adā et euam:tum quia principiū eſt et fundamētū
humani generis:
vt hic.vel humani
ſtat⁹.vt.ff.de orig.
iu.l.i.tū qꝛ hō ē di
gniſſima creatu=
rarū. vt.ff. de edil.
edi. l.iuſtiſſime.tū
qꝛ omnia alia ſunt
hominū gr͞a para
ta.vt.ff. de vſur.l.i
pecudū.et inſti.de
iure na.§.fi.

ſis diſpoſitimus nulla nouita=
te facienda . accedens nanqꝫ
nouatio aliter quodammodo
oportere fieri etiam miniſtran
tium oſtendit figura. ¶ Que
igitur placuerunt nobis:et per
hanc ſacram declarata ſunt le
gem tua celſitudo omnibus fa
ciat manifeſta:edictis deſtina
tis ad ſevt omnes cognoſcant
que nobis ſunt placita. Data
kal. apul.cap. Biliſario vice
conſule.

¶De nuptijs.

¶Conſtitutio ad futura trahi
tur:in preteritis autē vetera iu
ra ſeruent. Itē diſpoſitio vlti=
me voluntatis que legib⁹ non
repugnat pro lege ſeruatur:et
nuptias conſenſus facit dota=
lium inſtrumentorum augmē
to non egens. hoc dicit Bar.

Imperator Iuſti. aug. Io=
han. prefec. preto.

¶Collatio quarta.

Plurie qdē
tā varieqꝫ
poſite ſunt
leges a no
bis[a] vnicui
qꝫ parti
prius a no
bis ſanci=
torum aut diſpoſitorum qui=
dem. Iuſſorum autē a nobis
habere non recte ad meliora
dantes[b] viā et exponētes ſub=
iectis quo competat degere[c]
modo. hoc autem quod nunc
a nobis[d] fit lex quedam eſt cō=
munis omnibus[e] propria reb⁹
competentem ordinē ponens
ſi enim matrimoniū ſic eſt ho
neſtum[f] vt humano generi vi=
deat imortalitatē[g] artificioſe
introducere/et ex filiorum p=
creatione renouata genera ma
nent: iugiter dei clemētia quā
tum eſt poſſibile noſtra imor=
talitate[h] donāte nature/ recte
nobis ſtudium eſt de nuptijs.
Alia nāqꝫ oīa que ſancita[i] ſūt
a nobis non iꝫ omnibus com=
petunt nec hominibus nec re=
bus nec temporibus. ſtudium
vero nuptiarū totius eſt (vt ita
dicat) hūane ſobolis: ex quo[k]
etiam renouatur[l] ſolo[m]: ꝛ am=
pliori[n] qꝫ alia ſollicitudine di
gnum eſt. ¶ Antiquitas equi
dem non ſatis aliquid de prio
ribus aut ſecundis perſcruta=
batur nuptijs:ſed licebat ꝛ pa
tribus et matribus ꝛ ad plu=
res venire nuptias/ꝛ lucro nul
lo priuari:et cauſa erat in ſim=
plicitate cōfuſa. Maioris[o] au=
tem theodoſij temporibus am
plior ſollicitudo facta eſt cir=
ca huius[p] rei tractatum donec
circuiens per ceteros impera=
tores in leonem pie memorie
peruenit virum[q] fortē atqꝫ vi=
riliter etiam de iſtis plerunqꝫ
ſancientem. ¶ Nos autem in
conſtitutionum compoſitione
multa quidem et alia de iſtis
decreuimus[r]. Exiſtimauimus
autem oportere nunc conſilijs
perfectioribus cauſam conſi=
derantes etiam quedam corri
gere/non aliorum ſolūmodo:
ſed etiam que a nobis ipſis ſan
cita ſunt. non enim erubeſci=
mus[s] ſi quid in melius etiā ho
rum que iꝫ ſit[t] prius diximus
adinueniamus/ hoc ſancire:et
competentem prioribus im=
ponere correctionem: nec ab
alijs expectare corrigi legem.

d ¶ A nobis.id ē
hec conſti.
e ¶ Oībus.ſ. ho=
minibus.
f ¶ Honeſtum.et
vtile.
g ¶ Immortali=
tatē.i.indiuiduita
tē ex artificio iurꝫ
ciuilis . nā cōtinet
matrimoniū indi
uiduā conſuetudi
nē vite.vt inſti.de
pa. pote.i. rñ. ſm
quoſdā.Ul' dic me
lius vt puto:Imor=
talitatē.i. infinita=
tē vt.ſ.occaſiōe ma
trimonioꝝ genus
humanū pſeueret
liberis ciuitatem
ſemp replētib⁹. vt
ſubijcit hic.ꝛ.ff.ſo.
ma.l.i.et.ff.de bo.
dā.l. cū rō.§.pe.et
ex hoc idē gen⁹hu
manū eſt hodie qꝺ
retro fuit a mille
annis.vt.ff. de iu=
di.l. pponebatur.
et.ff. de legꝫ. i.l.ſi
grege.i.rñſo.et.l.ſi
ita legatū.§.ſi do=
tiuus.
h ¶ Noſtra imor
talitate.hic ſuppo
nit p genere om=
nium et non pro ſe
tantum.i. propter
noſtram immorta
litatem vitandam
ne moriatur.ſ. ge=
nus humanū ſm
Azo.Uel dic qꝫ di=
cit de ſe qui eſt im=
mortalis quo ad
imperium . vt . ꝫ.
quomodo oportet
epiſ.§.pe.
i ¶ Sancita ſunt
q.d.alie leges a no
bis vel ab alijs fa
cte:non ita prouiſ=
dēt generaliter hu
māo generi ſicut
hec de nup.et ideo
ampliori ſollicitudine de his dicit vt ſubijcit. Accurſius.

o ¶ Maiorꝫ.ſ.pri
mi.nā duo fuerūt.
prim⁹ qui fecit il=
lam.l.C. de ſecun.
nup.l.generaliter.
de qua hic loquit.
et qꝺ ſequit p ce=
teros ipatores.i.p
theodoſiū.vt. C.ꝺ
ſecū.nup.cū alijs.
qꝫ aūt ſic fuerit p=
bat.ꝫ.eo.§.nec illō.
ꝛ forte de alijs le=
gib⁹ illi⁹ ti. lꝫ ſint
primo poſite in or
dine qꝫ ſupradicte
loquit h.nā inter=
dū qꝺ pri⁹ eſt ꝯpo=
ſitū vltimū eſt po=
ſitū in ordie. vt pa
tet.C.de iudi.ppe
randū.in pn.et.C.
vt intra certū tem=
pus.l.fi.
p ¶ Huius rei.i.
ſecūdarū nuptiaꝝ.
Accurſius.
q ¶ Uip.vt.C.de
ſecun . nup.l. hac
edictali.Et nota qꝫ
nomē cōſequēs eſt
rei.vt ſubijcit.ꝛ in
ſti.de do.§.ē ꝛ aliō
nam leo fortiſſim⁹
eſt beſtiarum.
Accurſius.
r ¶ Decreuim⁹.
vt.C.de ſecū.nup.
l.ante pe.et fi.
ſ ¶ Erubeſcim⁹.
nota ſapientis eſt
in melius mutare
conſilium vt dicit
ſalomon. et hic.et
ꝫ.vt fra. filij.i. rñ.
col.ix.
t ¶ Que ipſi.ſcʒ nos. Accurſius.

Leges ſūt ſcīa mora=lis.

Mrīmo niū fuit a deo iſtitutū

Nomē ꝯſeqns eſt rei.

Sapiēs mutat cōſiliū i melius.

a ¶ Duo igiť. ſ. que ſequunť. q2 cōſilijs prouectioribꝰ cauſam ꝯſiderātes eſtimauimus quedam oportere corrigere igitur ⁊c̄. ſm̄ Al. Et no. ꝙ hic nō incipit adhuc ſed icipiet .j. eo. §. nuptias. Sed hec acceſſoria ⁊ ꝑfatiōes ſunt q̄ ꝓſtāt faciliorē itellectū ſequentiū. vt. ff. de origi. iu. l. i.

x ¶ Ut dignum eſt. i. ſm̄ leges ⁊ bonos mores: al's nō valeret. vt probauimus inſti. de lega. §. ij. Accur.
y ¶ Pene. ideo dicit pene: q2 alie leges fuerant ante. l. xij. tabular̄. vt. ff. de origi. iu. l. ij. i. rn̄. ⁊ §. i.
z ¶ Patriam linguā. ſic. ſ. de non alie. §. alienationes.

¶ Duo igitur[a] hec premittantur huic legi: et primum[b] illud vt oīa quidē quecūqȝ in prioribus ſancita ſunt/ ſiue a nobis/ ſiue a prioribus[c] nr̄is hec valeāt ſingula ſm̄ ꝓpria tempora[d] non habētia vllā ex preſenti[e] lege nouitatē: ſȝ etiā in ſuis caſibus valitura atqȝ tractanda: ⁊ ſuos euētus ex his q̄ iam poſita ſunt legibus expectantia: ⁊ nichil cōicantia p̄ſenti legi. Preſentē vero legē ex nūc valere volumus in oībus futuris caſibus: et in oībus poſtea nuptijs/ ſiue prioribꝰ[f]/ ſiue deinceps/ ⁊ in poſteris[g]/ aut[h] futuris[i]/ ſiue nuptialibꝰ lucris[k]/ ſiue ſucceſſionibꝰ que ex filijs ſunt: etenī qđ quidē oīe iam ꝓceſſit conſcriptis relinq̄mus legibus: qđ vero futurū eſt per p̄ſentē munimꝰ legē. Unde ſiue ſcđe ꝓuenerint[l] nuptie/ ſiue parētibꝰ ſucceſſiones ex prioris mr̄imonij filijs: ſiue lucra ex dotibus/ aut antenuptialibus donationibus/ aut ex alia cauſa: ſiue exiſtētibus ex ſcđo matrimonio filijs: ſiue etiā nō in prioribus tēporibꝰ hec ſeruētur ſm̄ ſua ſingula tēpora. ⁊ fruanť tā viri q̄ȝ mulieres prioris legis latōe/ ſiue ad alias venerit nuptias/ ſiue etiā vſqȝ ad priores ſteterint[m]/ ſiue ſucceſſerit filijs/ ſiue aliquid omniū egerit priores ſequētes leges. Illis enim[n] credentes ⁊ ita cōtrahentes nullꝰ culpabit quare non futurum ſcierunt: ⁊ hoc qđ videbatur quidem ⁊ tractabatur omnibus modis crediderūt: quod vero nondū factū erat non formidauerunt[o]. Unde illa quidem omnia maneāt ſuum ſeruantia ordinem. Deinceps[p] vero tēpus in poſterioribus pariēdis caſibus in vna ad omnia hac lege poſita atqȝ collecta reſpiciat quecunqȝ de futuris ſicut dictū eſt nuptijs competunt valere. Unū itaqȝ hoc[q] premittatur legi: ſm̄ vero illud vt omnia quecunqȝ ex hodierna die teſtator diſpoſuerit de talibus ſiue vir[r] ſiue mulier conſiſtat hec valeant.

¶ Diſponat itaqȝ[ſ] vnuſquiſqȝ[t] in ſuis[v] vt dignum eſt[x]: ⁊ ſit lex eius voluntas. ſicut et antiquiſſima nobis lex et prima pene[y] reipub. romanorum diſponens ait. Dicimus autem duodecim tabularum ſm̄ antiquam ⁊ patriam linguam[z] ita dicens[a]: vti legaſſet quiſqȝ de ſua re ita ius eſto: nullo valente[b] citra illius[c] volūtatem: nec ſi ſacram impetret formam[d]: nec ſi quiſpiam[e] aliud[f] omniū[g] aliquid[h] aliter diſponere malens[i]. Si vero nichil[k] teſtator dixerit/ aut diſpoſuerit[l] quod

b ¶ Primū. ſcđm erit lōge. j. hac col. ibi: ſecundum ꝓo illud ⁊c̄.
c ¶ Prioribus. ſcilȝ tēporibus.
d ¶ Propria tp̄a. ſcilicet āte. l. iſtam vt ſubijcit.
e ¶ Preſenti legi. al's ex preſenti lege.
f ¶ Siue ꝑorib⁹. .i. ꝑmo ꝯctis poſt hāc. l. vel. i. ꝑoribꝰ poſt ꝑmas. ſic ponitur. ſ. de here. et fal. §. inordinatū.
g ¶ Et in poſteris. i. ꝑmo naſcituris poſt hāc. l. vel futuris. i. deiceps poſt ꝑmos. nec enī in his q̄ tunc erāt habet locum: vt ſubijcit.
h ¶ Aut. pro et.
i ¶ Futuris. ſcȝ volumꝰ valere.
k ¶ Lucris. vel aliunde. vt. j. eo. §. ⁊ quoniam.
l ¶ Prouenerit. ſcȝ ante hanc. l.
m ¶ Steterit. qđ eſt beatuȝ. vt. j. eo. §. ſoluto.
n ¶ Illis enī. ſcȝ antiquis legibus.
o ¶ Formidauerūt. nec enim peccauit ātiq̄tas ſi nō diuinauit. vt. C. ď teſta. l. iubemus. i fi. ⁊. ff. mādā. l. ſi fideiuſſor.

Diuinare nēo cogitur.

a ¶ Dicens. ſcilȝ lex. xij. tabu. vt. ff. ad le. fal. l. i. in ꝑn. et inſti. ad le. falci. in prin. et facit. C. de ſacroſanc. eccle. l. i. ⁊. ſ. de heredi. ⁊ fal. §. exheredatos. Accurſius flo.
b ¶ Valente. ſ. diſponere.
c ¶ Illius. ſcȝ teſtatoris.
d ¶ Formam. i. ꝑncipis reſcriptū. volūtas enim ⁊c̄. vt. C. ď teſta. l. omnium.
e ¶ Quiſpiā. repete ipetret aliud. Accurſius flo.
f ¶ Aliud. ſ. priuilegium inquam pragmaticū a ꝑncipe vel ab alio impetret.
g ¶ Omnium. id eſt aliquid qđ ſit i mundo. quiſpiam dico ⁊c̄.
h ¶ Aliquid. id ē grauatum.
i ¶ Malēs. id eſt magis volens diſponere aliquid aliter q̄ȝ defunctus preceperit. Sed a quo alio pōt fieri ipetratio q̄ȝ a ꝑncipe: rn̄. a ſenatoribus qui ſimilē habent poteſtatē. vt ff. ď legi. ⁊ ſenatuſ cō. l. nō ambigiť. ⁊ ff. de poſtulā. l. i. §. de qua. Item a ꝑfecto pretorio qui ⁊ legē facit. vt. C. de offi. prefec. preto. l. formam.

p ¶ Deinceps. i. futurū tp̄s ꝯſideret in hac. l. vt ſubijcit que eſt gn̄alis. vt. j. eo. §. fi.
q ¶ Itaqȝ hoc. q. d. diximus de primo in ꝑn. huius. §. ⁊ nunc dicit de ſcđo qđ huic legi premittitur.
r ¶ Siue vir. vt ſi dicat vir: nolo ꝙ vxor mea amittat ꝓprietātē eoȝ que lucrať a me: ſȝ cōuolet ad ſcđas nup. Idē econtra dicat vxor de marito. al's perderet quilibet niſi hec dicantur. vt. j. eo. §. ſi vero expectet.
ſ ¶ Diſponat itaqȝ. quia dixi valere qđ teſtator diſponit de his itaqȝ ⁊c̄. Accurſius.
t ¶ Unuſquiſqȝ. qui al's pōt teſtari. impediť autē. xij. modis. de quo dic vt diximus inſti. q̄ teſta. fa. poſ. §. fina.
v ¶ In ſuis. qui largitur. vt. j. eo. §. ſed hec. Azo.

k ¶ Si vero nichil. nota tres caſus. et in duobus locum habet hec conſtitutio. et in tertio non. primus quādo nil dixit: vt q2 inteſtatus mortuus eſt. ſcđs eſt qn̄ aliq̄d dixit ꝓter legē nō cōtra: ſed illud dictū nō tangit ꝯſtōnem hāc: ſȝ eſt aliud: vt de inſtituēdo herede: vel alio facto qđ nō eſt ꝯ hanc legē: ⁊ hic ⁊ in ſuperiori caſu locū habet lex iſta. Itē et illa voluntas ſeruatur niſi contra alias vniuerſales et ſpeciales etiā ſit leges vt ſubijcit. Aut dixit aliquid qđ eſt de ſubſtantia huius cōſtitutionis: ⁊ tunc ceſſat hec conſtitutio et ſeruatur voluntas. vt. ſ. eo. §. i.
l ¶ Diſpoſuerit. aliquid quod ⁊c̄.

nõ iam poſitis ⁊ valētibus ꝑoccupatū ſit legib⁹: nec aliq̄d cōtra vniuerſales leges ordinauerit: tunc hec nobis lex poſita ſit oīa quantū eſt hoī poſſibile cōprehēdens ⁊ tranſiens in breui[a] que in prioribus erāt corrigēs nuptijs: ⁊ que in ſecūdis nuptijs et in ſucceſſionib⁹ et in ſolutionib⁹ nuptiarū ſiue ex morte ſiue ex ſeparatione: ⁊ q̄ ante luctuoſum tēpus ſunt/ et poſt illud/ et vnā quandā cōtinuationē faciēs toti⁹ hui⁹ cōſcriptiōis atq; legiſlatiōis: oli q̄dē ichoatā ex q̄nq; ꝟo ꝑcipue et q̄nq̄gita ⁊ cētū ānis frequētius motā. ⁊ particulariter collectā ſimul ⁊ paulatim colligatā ad ſemetipſam ⁊ coherentē confuſam in plurimis: et quadam ſemꝑ egentē correctione puramq; ⁊ conſonam ſibi omnino declaratam. ¶ Nuptias itaq; affectus[b] alterius[c] facit dotaliū[d] nō egens augmento. cū em̄[e] ſemel cōuenerit ſub puro[f] nuptiali affectu ſine etiam oblatione dotis ⁊ ꝓpter nuptias donationis: opꝫt cauſam[g] omnino ſequi. etiā ſolutionē[h] aut innoxiā[i] aut cū pena: quoniā horum que in hominibus ſubſequuntur[k] quicq̄d ligatur ſolubile eſt[l]. vt autē etiā ſuper indotatis matrimonijs diſtractione[m] facta pena merito ſubſequaꝛ: hoc nos adiuenimus[n] primi.

¶ Matrimonia cōtracta publice diſtrahūtur: ſi ex cōſenſu mutuo/ et ex cā cōuerſionis ex viri vel mulieris ipotētia quadā: que valet per trieniū expectari. Ange.

¶ Diſtrahuntur itaq;[o] invita[p] contrahētiū matrimonia: alia quidē conſentiente vtraq; parte pro quibus nichil hic[q] dicēdū eſt pactis cām ſicut vtriq; placuerit gubernantib⁹[r]. Alia vero ꝑ occaſionē[s] rationabilē/ que etiā[t] bona gratia vocatur. Alia vero citra omnē cauſam[v]. Alia q̄ꝫ cū cauſa[x] rationabili[y]. ¶ Scd̄m occaſionē itaq; iculpabilem[z] quando conuerſationem altera elegit pars ad meliorem migrans vitā/ ⁊ ſub caſtitate conuerſationem[a] concupiſcens. tunc enim lex et alia[b] noſtra dicit licentiam[c] eſſe viro ⁊ mulieri ad meliora migrāti tranſigere matrimonium: et

a ¶ In breui. no. de quo intēdit tractare tota hec cōſtō.
b ¶ Affectus. facit. ff. de re. iur. l. nuptias. Et hoc ſi interueniant ꝟba de preſenti: vt hec. vis eſſe vxor mea. rn̄deat volo. et ecōtra illa interroget. ſecus ſi de futuro voles eſſe vxor mea: nā tunc erit vxor tunc demū qn̄ ducet ad domū mariti. vt. ff. de ri. nup. l. mulierē. et l. i. Quid ſi vadat ſponſus ad domū ſponſe cū ꝑ verba futuri tꝑis fuit celebratū matrimoniū? Rn̄. non iō fit matrimonium. vt ff. de ri. nup. l. mulierē. q: hoc raro fit: vnde nō curaꝛ a legiſlatorib⁹. vt. J. vt matres debi. §. i. ⁊. ff. de legi. et ſenatuſcō. l. nā ad ea. Itē dom⁹ mariti eſt domicilium vxoris: ſed nō ecōtra. vt. ff. ad municip. l. fi. §. ij. ⁊. ff. de iudi. l. exigere. In caſu tn̄ illo ⁊ q̄nq; hoc fit vt maritus ducaꝛ ab vxore. vt C. ſolu. matri. l. ſi ignorās. ⁊ hoc ſm̄ Jo. Sed. P. ſemꝑ exigebat ductionē in domū mariti: lꝫ ſint ꝟba de pn̄ti. et ad hanc legē ſic rn̄det ſolo ꝯſenſu/ id eſt etiā ſine feſtiuitate ⁊ ſolēnitate inſtrumētoꝝ ⁊ anuloꝝ datione: ⁊ aliꝭ ꝓpōis mr̄imoniū poteſt fieri. vt. C. eo. l. ſi donationū. Item an inter abſentes? videtur ꝙ non: q: eſt actus legitimus. Sed cōtra eſt etiā qđ al's dicitur de ꝯtractu ꝙ ꝯſenſu fit vt vēditio ⁊ ſimiles qui etiā iter abſentes fiūt. vt. ff. de actio. ⁊ obli. l. cōſenſu. quod dic vt. ff. de ſpon. l. ſufficit. Accur.
c ¶ Alterius. i. amborum viri ⁊ mulieris.
d ¶ Dotalium. ſ. inſtrumētoꝝ vt nec dos nec dotale inſtrumentū ſit neceſſariū. Idē dicoꝛ de do. ꝓpter nup. vt. ḧ. ⁊. ś. de trien. ⁊ ſemiſ. §. neq; illo. hoc tamen fallit vt dixim⁹. J. vt lice. ma. ⁊ auie. §. quia vero dudum. col. viij.
e ¶ Enim. i. certe.
f ¶ Sub puro. i. ſine dote et propter nup. donatione.
g ¶ Cauſam. hoc eſt matrimonium.
h ¶ Solutionē. ſed nunq̄d dicitur res indiuidua. vt iſti. de pa. poteſta. in pn̄. Rn̄. verum eſt quantū ad effectū. nā huius debēt eſſe ꝓpoſiti: vt nunq̄ȝ diuidantur. ſic ⁊ al's dicit auguſtus. ⁊ iuſticia cōſtās: vt inſtitu. de iuſti. ⁊ iu. i. rn̄.
i ¶ Innoxiam. i. ſine pena.
k ¶ Subſequuntur. i. contrahuntur ⁊ aguntur.

l ¶ Solubile eſt. nec mirū. cum omnis noſter ſtatus ſub ꝑpetuo motu conſiſtat. vt. ś. de nō alie. §. vt autem lex.
m ¶ Diſtractione. id eſt diuortio. Accur.
n ¶ Adinuenimus. vt. C. de repu. l. fi. vſq; ad illū. §. inter culpas ⁊ eius tenorē habebimus. J. eo. §. ſic itaq;.
o ¶ Diſtrahunꝛ itaq; quia oportet ſequi cauſam omninoꝛ ſolutionem innoxiā aut cū pena ſꝫ Al. itaq; ⁊c̄. Et nota quattuor eſſe modos diſiungendi: licet vn⁹ ſit modus contrahēdi. ſ. cōſenſu. vt. ś. proxi. §.
p ¶ Invita. nam quādo morte alterius dirimitur. dicetur. J. eo. §. deinceps.
q ¶ Nichil hic. nec alibi quod mō proponat: ſed tamen alibi hoc dicitur vbi corrigitur qđ hic dicitur in hoc titu. vt lice. ma. et auie. §. quia ꝟo ex conſenſu.
r ¶ Gubernantibus. i. ex q̄ diſponunt de principali. i. de diuortio cōſenſu faciendo. veriſimile ē ꝙ de dote diſponant ⁊ dona. ꝓpter nup. Sꝫ quid ſi nichil dixerūt? Rn̄. ſi dixerūt in cōtrahendo matrimonio aliquid i huc caſū idē erit: al's dos ad mulierem: donatio propter nup. ad maritum redibit. vt. J. eo. per occaſionem.
ſ ¶ Per occaſionem. de hoc capite dicitur. J. pxi. vſq; ad §. mitiores.
t ¶ Que etiā. vt eadē iura ſeruenꝛ quādo bona grā dicitur dirimi. vt. ś. proxi. titu. ⁊. C. de repu. l. ſi conſtante.
v ¶ Citra oēm cām. de q̄b⁹ dicitur. J. eo. §. ſi vero altera.
x ¶ Cum cauſa. alia q̄ꝫ. ś. dicta ibi alia vero ⁊c̄. Accur.
y ¶ Rationabili. de quib⁹ dicitur. J. eo. §. meliores. Ac.
z ¶ Scd̄m inculpabilē. ſ. diſtrahuntur matrimonia.
a ¶ Conuerſationem. vel monachalem: vel q: ſit conuerſus: ita ꝙ ſeculo renūciet. vt. ś. de mona. §. illud. ⁊. §. ſi autem. colla. i.
b ¶ Et alia. greca de qua habetur mentio. C. de epiſco. et cleri. l. fi. in fi. i. rn̄.
c ¶ Licentiā. hoc de iure ciuili: ſꝫ iure canonū diſtiguiꝛ. vt ſi cognouerūt ſe carnaliꝛ: nō poſſit vn⁹ alterū dimittere niſi voueat caſtitatē q̄ in ſeculo remanet. ſi autē nō cognouerit: tūc ſeruaꝛ qđ hic dꝛ. vt ex̄ qui vo. ma. cōtra. poſ.

abſcedere quodã breui[a] dimiſ
ſoꝛ oblato ei q̃ relinquit. quod
cũq; em̃ pacti fuerit ꝯtrahen=
tes ex moꝛte fieri lucrum[b]: hoc
habere opteт eũ q̃ dimittit ab
altero/ſiue vir ſiue mulier ſit.
eo ꝙ ⁊ iſte quantũ ad m̃rimo=
niũ videt moꝛi aliud ꝑ aliovi=
te eligens iter. ¶ Per occaſio
nẽ[c] q̃z neceſſariã non irratio
nabilẽ diſtrahit m̃rimoniũ qñ
aliqͦs impotẽs fuerit coire mu
lieri ⁊ agere que a natura viris
data ſunt ſi bienniũ q̃dẽ ſm̃ de
hoc a nobis pridẽ ſcriptã[d] le=
gẽ trãſcurrat ex nuptiarũ[e] tpe
ille ꝓo q2 ꝑ veritate eſt vir nõ
oſtẽdat[f]. licebit enim mulieri
aut eius patribus diſiungere
m̃rimoniũ et mittere repudiũ[g].
vel[h] ſi noluerit hoc maritus et
hic ſiquidẽ oĩno data dos ſit
ſequat mulierẽ: ⁊ reddet hanc
vir ſi ꝯtingat eã accipi. ꝓpter
nuptias autẽ ſeu antenuptias
donatio manet apud virum ni
chil de ſuo dãnificandũ. Hãc
itaq; legẽ coꝛrigim⁹ breui qua
dã adiectione: nõ em̃ biẽnium
numerari ſolum ex ipſo tpe co
pulationis: ſed triẽnium volu=
mus. edocti nanq; ſumus[i] ex
his que iter hec prouenerunt
quoſdã amplius q̃ȝ biennium
tẽpoꝛe nõ valentes poſtea po
tentes oſtenſos/miniſtrare fi=
lioꝛum pꝛocreationi.

¶ Matrimoniũ captiuitate al
terutrius nõ diſſoluitur: niſi in
certũ ſit viuere ꝑſonã que ab
hoſtibus capta eſt: tunc ꝑſona
que in ciuitate remanſit libere
poſt quinquenniũ nubere po=
terit: dote ⁊ donatione ad vnũ
quẽq; redeunte. h. d. Bar.

¶ Sed etiam[k] captiuitatis ca
ſus talis eſt q̃le eſt bona[l] gra=
tia diſtrahere m̃rimoniũ. ſiue
em̃ cõtingat tale infoꝛtuniũ vi
ro muliere in re publica[m] ma=
nẽte/ſiue rurſus mulier quidẽ
in captiuitate ducat: maneat
autẽ vir in repu. ſcrupuloſa q̃=
dẽ ⁊ ſubtilis[n] ratio trãſigit[o] nu
ptias. ſeruitute nãq; ſemel ſu=
perueniente alteri ꝑſone[p] foꝛ=
tune inequalitas[q] equalitatem
ex nuptijs manere non ſinit[r].
Attamẽ humanius talia cõtẽ
plantes donec quidẽ eſt mani
feſtũ ſupeſſe aut virũ aut vxo=
rem[s] manere inſoluta m̃rimo=
nia ſinimus. et nõ veniẽt ad ſe=
cũdas nuptias neq; mulieres
neq; viri: niſi voluerint videri
auſu temerario hoc egiſſe ⁊ pe
nis ſuccũbere: illũ quidẽ ante
nuptias donationis dicim⁹ ex
actioni: illã ꝓo dotis. ¶ Si ꝓo
incertũ ſit vtrũ ſupereſt an nõ
que ad hoſtes ꝑſona deuenit:
tunc quinquenniũ[t] expectan=
dum eſt ſiue a viro ſiue a mulie
re poſt qͦd (ſiue manifeſtum de
moꝛte fiat ſiue icertũ maneat)
nubere licebit ſine ꝑiculo. hoc
enim[v] in nũcupatis bona gra=
tia trãſactionibus a precedẽti
bus[x] cõnumeratũ eſt: nos q̃z in
hoc conſentim⁹ vt hic[y] neq; re
pudio fiat op⁹ ita ꝑſonis diſtã
tib⁹ ab alterutris: et nullus ex
hoc[z] lucrabitur: neq; vir dotẽ
neq; mulier antenuptialẽ do=
nationem: ſed vnuſquiſq; in ſu
is manebit.

a ¶ Breui. i. libello repudij ſm̃ Al. ſed hodie etiã ſine eo.
vt. C. de ſanc. epiſ. §. ſi vero conſtante. ⁊ in nouel. eo. titu.
b ¶ Lucrũ. nota ꝙ ſi paciſcoꝛ de aliquo in caſu moꝛtis:
ſiue ciuilis ſiue naturalis moꝛs aduenerit locũ hȝ pactũ:
vt h. ⁊. C. de epiſ. ⁊ cle. l. ſi. in ſi. i. rñ. ⁊. j. de ſanc. epiſ. §. ſpon
ſalib⁹. col. ix. Sȝ cõ
tra. ff. de ver. obli.
l. ex ea parte. §. ij.
Sol. ibi de depoꝛ=
tato: hic de mona=
cho. Itẽ ꝯ. ff. de do
na. inter vi. et vxo.
l. cũ hic ſtat⁹. §. ꝙ
ſi donatoꝛ. ſed ibi
ſeru⁹ fuit: h̃ mona
chus vel cõuerſus
Et hoc eſt verũ ꝙ
ciuilit moꝛtu⁹ ha=
beat ꝑ moꝛtuo q̃ȝ=
tũ ad m̃rimonia
ſed quãtũ ad alia
nõ. ſȝ hoc nõ valet:
q2 ⁊ depoꝛtat⁹ põt
hẽre vxoꝛẽ. de quo
dr̃. in. d. l. ex pte. et
ff. de bo. dã. l. iiij.
Moꝛs ciuilis non impedit m̃rimonium et pleraq; alia.
Sed tñ hoc eſt ve=
rũ q2 q̃ ad q̃dã hic
non eſt moꝛtu⁹. vñ
põt eſſe teſtis cum
non ſit ꝓhibitũ. vt
ff. de teſta. l. i. ⁊ dixi
mus. ſ. de mona.
§. cogitandum.
c ¶ Per occaſio=
nẽ. q. d. non ſolũ in
ſupioꝛi ꝓꝛio caſu.
ſed etiã in iſto ⁊ ſe
quenti. ſed etiam
capti. ⁊c̃.
d ¶ Scriptaȝ. vt
C. de repu. l. i cau=
ſis.
e ¶ Ex nuptiaꝝ.
i. ex quo icepit ha
bere vſum ad eã.
f ¶ Oſtẽdat. i. vi
ri potentiã nõ exer
cet: in ꝟitate tñ vir
eſt. nã et pupillus
Vir q̃s dicatur
eſt vir ⁊ ſenex. vt. ff
de lega. iij. l. ſuis.
Sed q̃dã dicũt pu
pillũ non eſſe virũ
nec nimiũ ſenem:
ſed ecõtra eſt vt. l.
pꝛedicta.
g ¶ Repudiũ. ſȝ
in nouellis eo. tit.
dicitur ꝙ ſine repudio poteſt eam dimittere. ſȝ itelligo id
eſt ſine pena repudij.
h ¶ Vel. pro etiam. ſed quid econtra ſi mulier fuit impo=
tens? Rñ. idem cum ſit eadem ratio. vt. ff. ad. l. aquil. l. illud.
et facit. j. vt lice. ma. ⁊ auie. §. predictas.

i ¶ Nanq; ſumus. al's fuimus.
k ¶ Sed etiam. non ſolum pꝛedicti duo.
l ¶ Eſt bona. vt ſubijcit: ſicut ibi nichil ꝑditur nec dos
nec donatio propter nup. ita nec hic.
m ¶ In re publica. id eſt in ciuitate.
n ¶ Subtilis rõ.
que ratio ſtati ſeq̃=
tur ſeruitute ⁊c̃.
o ¶ Tranſigit. i.
diſſoluitur.
p ¶ Perſone. vi=
ri vel vxoꝛis.
q ¶ Inẽq̃litas. q2
alter hoꝝ ſeruus/
ſcȝ qui eſt captus
vel liber. ſ. qui re=
manſerit.
r ¶ Nõ ſinit. C.
de nup. l. ſi. in pn.
⁊. j. eo. §. ſi vero ab
initio. Accur.
ſ ¶ Vxoꝛẽ. ſcȝ in
captiuitate.
t ¶ Tunc q̃nquẽ
niũ. ſ. ex eo tpe cõ=
putãdũ ex q̃ cepit
eſſe incertũ. nã hic
articulus tunc ex=
tremitatem ſigni=
ficat. vt. ff. de vul.
ſubſti. l. in ſubſtitu
tione. ⁊. ff. de cõdi.
et demõ. l. iiij. §. fi.
et ſic puto coꝛrigi
qͦd dicitur. ff. de di
uoꝛ. ⁊ repu. l. vxoꝛ=
res. in eo qͦd dicit
cõputandũ quin=
quenniũ ex tpe ca=
ptiuitatis. Vel dic
hanc itelligi ſm̃ il
lã vt ex tpe captiui
tatis computet. vt
arg. ff. de legi. ⁊ ſe=
natuſcõ. l. ſed ⁊ po
ſterioꝛes. Itẽ ho=
die videt ꝙ perpe
tuo dbeat expecta
re. vt. j. vt lice. ma.
⁊ auie. §. ꝙ autẽ. ſȝ
ibi loq̃tur in eo q̃ ẽ
in militia: h̃ de ca=
pto q̃ etiã fu⁹ eſt.
vt iſti. de iure ꝑſo.
§. pe. nã ⁊ hec ꝯtrõ
inter hos duos. ſ.
militẽ ⁊ captiuum
differẽtiã facit. vt
hic. ⁊. j. eo. §. noui=
mus autẽ.
v ¶ Hoc enim. i. diuoꝛtij genus.
x ¶ A precedentibus. ſapientibus. vt. ff. de diuoꝛ. l. vxo=
res. ⁊. ff. ſolu. matri. l. ſi ab hoſtibus.
y ¶ Hic. id eſt hoc caſu. Accur.
z ¶ Ex hoc. ſcilȝ diuoꝛtio.

¶ Matrimoniū non diſſoluit̄ alterutro in metallum damnato: quia nemo bene nat⁹ ex ſupplicio fit ſeruus. h. d. Bar.

¶ Qđ autē prius ex legū ſeueritate ītroductū eſt nos clemēti ceſſione[a] reſoluim⁹. ſi em̄ ex decreto[b] iudiciali in metallum aliquis aut vir aut mulier dari iuſſus eſſet: quale nūc eſt in cōpromiſſo[c] et in appellata gypſo[d]/ ſeruitus[e] quidē erat et ab antiq̄s legiſlatorib⁹[f] ſancita ⁊ ex ſupplicio[g] illata. ſeparabat̄ vero matrimoniū ſupplicio poſſidēte damnatū ſibiq̄ȝ[h] ſeruientē. nos aūt hoc curauimus ⁊ nullū ab ītio bene natorū[i] ex ſupplicio ꝑmittimus fieri ſeruum. Neq̄ȝ em̄ mutamus nos fortunā liberā in ſeruilem ſtatū q̄ etiā dudū ſeruientium manumiſſores eē feſtinauim⁹[k]. Maneat igit̄ matrimoniū hoc nichil ex tali decreto leſum/ vt pote īter perſonas liberas[l] cōſiſtens.

¶ Coniuge alicuius in ſeruitutē redacta nuptie diſſoluuntur: nuptie aūt cum ſeruo dño ignorante cōtracte nulle ſunt/ ab ipſo initio ideo diſſolui poſſunt. Nuptie vero cū ſeruo vel ancilla contracte dño expreſſe vel tacite cōſentiente: vel cum ſeruo a dño eo languēte derelicto valēt nec diſſoluunt̄. Bar.

¶ Si ꝓ decretū iudiciale libertū[m] aut libertā[n]: aut hoꝝ filios[o] in ſuitutē redigat: cōſtat quidē ab initio m̄rimoniū/ poſtea vero apparēs ſeruitus ſeparat eos ab inuicē tanq̄ȝ morte ſecuta: quoniā precedentes nos dicunt ſuperuenientē[p] ſeruitutē[q] non procul a morte differre: idcirco hoc quidē qđ ꝓpriū eſt vnuſquiſq̄ȝ[r] recipiat. placitū vero ſolū qđ ex morte eſt liberis acquirat̄. reliqua vero veniant ad eum qui redigit̄ in ſeruitutē. Si vero ab initio putauerit aliquis libere iungi ꝑſone: illa vero famula[s] poſtea declaretur exiſtēs: non dicim⁹ ſolui matrimoniū: ſed ipō initio neq̄ȝ matrimoniuȝ fieri ſm̄ prius a nobis dictam cauſam[t] propter inequalitatis fortunā: vnde neq̄ȝ lucrū ex m̄rimonio contēplandū eſt: neq̄ȝ aliq̄d tale: ſed puram[v] rerū competentiū ꝑ cōgruas actiones[x] redditionem. ¶ Hoc autē decernimus ⁊ tale non eſſe dicim⁹ matrimoniū ſi cām animus incertus[y] diſponat ſolū: neq̄ȝ cōſenſu[z] dñi: neq̄ȝ malignitate[a] ei⁹: neq̄ȝ aliqua negligentia[b] coniuncta. nam ſi tradiderit tanq̄ȝ liberam ſuam ancillam dominus ille autem liber exiſtens ⁊ credens[c] tradenti hanc accipit/ forſan etiam dotalibus celebratis documentis: aut neq̄ȝ celebrat̄ q̄dē ei⁹ aūt[d] volūtate cām gubernāte: non erit iuſtū tale nō ꝯſtare m̄rimoniū: ſȝ tacitam libertatem ſequi ſiue virū[e] ſiue mulierē[f]: cū tale aliq̄d

a ¶ Ceſſione. id eſt deceſſione.
b ¶ Ex decreto. i. ſentētia iudicis. q̄ autē ſn̄iam dare poſſint: ſunt quattuor tātū q̄ hoc poſſunt vt diximus inſti. q̄. mo. ius pa. po. ſol. §. cum autem. Accur.
c ¶ In compromiſſo. al's in proprie miſſo.
d ¶ Gypſo. loca erant ſic dicta.
e ¶ Seruitus. ſ. pene.
f ¶ Legiſlatoribus. vt. C. de bo. pro. l. in metallū. et. ff. de interdic. ⁊ rele. l. iiij. ⁊ inſti. q̄. mo. ius pa. po. ſol. §. cum autem.
g ¶ Ex ſupplicio id eſt ex pena.
h ¶ Sibiq̄ȝ. ſ. ſupplicio: non aūt eſt ſeru⁹ fiſci. vt. ff. de his q̄ ꝓ nō ſcrip. l. iiij. i. reſpon.
i ¶ Bene natorum. id eſt ingenuorum.
k ¶ Feſtinauim⁹ vbi feſtiauit̄ R̄n̄. vt inſti. de liberti. §. fi. ⁊ C. de la. li. tol. l. i. ꝑ totū. ⁊. ſ. ď mona. §. hinc. ſȝ et ī. feſtinauit. vt. ī. qui. mo. na. effi. le. §. ij. col. vi.
l ¶ Liberas. cū ſint īgenui nō ſūt facti ſerui pene ꝑ metallum. Accur.
m ¶ Libertum. qui vxorem habebat.
n ¶ Libertam. q̄ virū habebat.
o ¶ Filios. q̄ vxores habebant. Sȝ cū filii liberti ſit ingenuus. vt inſti. de inge. in p̄n. quare hic ponit̄ inter libertos? R̄n̄. ħ fuit ſeruus fili⁹ et pat̄ manumiſſus. al's eſſet ī. ſ. eo. §. Uel dic occaſione pr̄is ⁊ filio licet ingenuo hec macula irrogatur. vt. ī. vt oēs obe. iudi. §. i. col. v.
p ¶ Superuenientem. occaſione iudiciariȷ ſupplicȷ. vt dictum eſt. vel q̄ȝ reuocet̄ in ſeruitutē ex ingratitudine. vt C. de libe. ⁊ eo. lib. l. ij. Et facit ad hoc. ff. de regu. iu. l. ſeruitus. ⁊. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. cū hic. §. ſi donator. ⁊. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. intercidit. in fi. ⁊. ff. de ritu nup. l. in eo iure. in fi. Sed hic. §. hodie correct⁹ eſt ſm̄ Jo. cū eiuſdē ſint hodie iuris liberti vt ingenui. vt in aut. vt liber. dece. §. illud. vel equiparantur ibi liberti ingenuis in dignitatib⁹ ad quas prius non ꝑueniebāt olim liberti ꝓpter. l. viſcelliā. vt. C. ad. l. viſcell. l. i. ſed hodie ſic vt dictum eſt.
q ¶ Seruitutem. ſ. pene. Accurſius florentinus.
r ¶ Unuſquiſq̄ȝ. ſ. i ciuitate manēs. i. liber. vt ſi ē mulier q̄ in ciuitate remanet dotem habeat ſi vir qui in ciuitate remanet: et ille donationeȝ ꝓpter nup. recipiat: quia ſua eſt vt dicit. Itē ⁊ plus habet qui in ciuitate remanet. ſ. pactū ex morte: quia liber remanet vt ſequit̄. ſȝ reliqua ſubſtātia ad fiſcū veniat vel p̄ncipē/ vt ſubijcit. ſȝ hodie dño reſeruatur. vt. ī. vt nulli iudi. §. fi. Itē ad eū q̄ in ſeruitutē reuocatur ex ingratitudine. vt. ff. de iter. ⁊ re. l. nō ſolū. in fi.
s ¶ Famula. id eſt ſerua.
t ¶ Dictam cauſam. hanc. ſ. ꝓpter inequa. ⁊c. vt. ſ. eo. §. ſed enā. ⁊. ff. ſol. ma. l. ſi ignorans. ⁊. ff. de teſta. tute. l. ſi quis tutorem.
v ¶ Purā. i. ſimplicem redditionē ſine lucro.
x ¶ Per actiōes ꝯgruas. i. ꝑ ꝯdictionem ob cāȝ. q̄ȝ ob cām. i. ob m̄rimoniū datū ⁊ non eſt ſecuta. vt. C. de cōdi. ob cau. da. l. i. ⁊ ff. de ꝯdi. ſine cau. l. fina.
y ¶ Incert⁹. i. q̄n̄ ignorās accepit. ⁊ dñs neſciebat qđ ageret̄: aut eū ita eſt/ aut dñs manifeſte tradit: aut tacet ex ſtudio: ⁊ his duob⁹ vltimis caſib⁹ fit libera: vt hic. ⁊. ī. proxi. ſubijcit.
z ¶ Conſenſu. expreſſo. vt. ī. pri. rn̄. Accur.
a ¶ Malignitate. i. taciturnitate ex ſtudio. vt. ī. ij. rn̄. Ac.
b ¶ Negligentia. ſ. dñi. vel dic accipiētis eam in vxorē. nā tunc non debuit certiorari. vt. C. de ac. emp. l. i.
c ¶ Credens. hanc eſſe liberā. al's nō eſſet deceptus.
d ¶ Eius autē. ſ. domini.
e ¶ Uirum. ſ. ſeruū.
f ¶ Mulierē. ācillā. ſȝ ꝯ. ī. e. §. aſcriptitio. Sȝ aliud i aſcriptitio: q̄ȝ ꝑ eū terra deſereret̄. vt. ſ. de māda. p̄n. §. ſed neq̄ȝ.

a dño fit. ſancim⁹ et rapi talem virũ aut feminã ad ingenuitatem: ⁊ cãm tanq̃ ſup liberis ⁊ igenuis iudicari. ¶ Si ꝟo ipe q̃dẽ non celebrauerit nuptias alteri⁹[a] pſone dñs: ſciat autem qđ agit/ ⁊ ex ſtudio[b] taceat vt poſtea cãm ſartiat[c] alteri cõiũctoꝝ: vlciſcimur hmõi[d] ſi aperta pbet neq̃tia: ⁊ priuam⁹ dominũ ita maligne cogitãtem: ſitq̃ʒ rurſus hoc etiã[e] mrĩmoniũ tanq̃ ſi ꝯſenſiſſet dñs ab initio et ille quidẽ cadat dñio: ad ingenuitatẽ ꝟo ſuilis pſona rapiat. hoc ipſo eueniẽte effectu ſiue conſenſit[f] ſiue malignat⁹[g] ẽ dñs. palã itaq̃ʒ ẽ q: ẽt filij ex talib⁹ nuptijs liberi ⁊ ingenui ſm hanc noſtrã erũt legem. ¶ Et multo poti⁹ hec valeant[h] ſi cõtigerit dudũ ſeruũ aut ancillam ſeu languẽtes dereliquiſſe[i] ſeu etiã cõtẽpſiſſe[k] aut etiã eos amiſiſſe ſup dominio aduerſ⁹ eos volũtatẽ. Illi nãq̃ʒ vtpote iã cõſtituti liberi: ſcđm p derelicto titulũ ſui[l]: ⁊ nõ alioꝝ exiſtẽtes non in poſterũ inq̃etabunt ab his q̃ poſſidere eos oli odio habuerũt.

¶ **Deportatio non ſoluit matrimonium. h. d. Bar.**

¶ Deportatio[m] tñ in quã migrauit vir vel vxor et antiqua ignis ⁊ aq̃ interdictio (quã aq̃ et ignis interdictionẽ vocant nr̃e[n] leges) non ſoluit[o] mrĩmonia: hoc eteni et ſacratiſſimo pridem placuit ꝯſtãtino[p] clemẽs q̃dã cã et a nobis q̃dẽ pbata[q] eſt: pñti[r] ꝟo nõ copulata legi. vñ neq̃ʒ effect⁹ cauſe dicẽdi ſũt cũ in ſuo maneat[s] ordie.

¶ **Milite ad militiã accedente vxor ſi litteras ſoſpitatꝭ ei⁹ nõ acceperit: ⁊ eũ ꝑ veritate a duce belli mortuũ eſſe audierit: et p. x. ãnos expectauerit: ⁊ a principe gr̃am ipetrauerit licite cũ alio nuptias cõtrahere poterit. h. d. Bar.**

¶ Nouim⁹ autẽ et huius nr̃e feliciſſime[t] ciuitatꝭ ꝯditorẽ diue memorie (dicimus cõſtantinũ) ſcripſiſſe legem[v] ſm quã ſi q̃s ipedit⁹[x] fuerit et tacuerit ad vxorẽ p q̃drienniũ ⁊ nullũ ei fiat ab illo ſignũ ei⁹[y] circa eã[z] affect⁹: tũc lnĩa ſit mulieri ad ſcđas nuptias veniẽdi offerenti pri⁹ militie principi[a] ⁊ hoc ipſũ teſtificãti: ⁊ ſi hoc fiat iculpabilit mulier ad virũ alterũ trãſiet: ⁊ nõ dãnificabit quidẽ dote: nõ tñ antenuptialẽ donationẽ lucrabit. hoc itaq̃ʒ ſacratiſſim⁹ cõſtãtin⁹[b]: vehemẽter autẽ nobis imature hr̃e illa cõſtitutio videt: actib⁹ eni bellicꝭ occupato marito vxoris priuationẽ inferre non minor eſt pena q̃ʒ ab hoſtib⁹ capi[c]. Ideoq̃ʒ nõ prius veniat ad virũ ſcđm hmõi mulier q̃ʒ[d] legiſlator iſte propoſuit/ q̃ʒ etiam decẽnij[e] trãſeat tempus ⁊ hec[f] iportuna q̃dẽ ſit mittens lr̃as aut p aliq̃s ꝟbis vtẽs ad eũ: ille ꝟo aut aperte renuat nuptias ei⁹: aut abſolute ꝯticeat: tũc q̃q̃ʒ libellum offerat aut glorioſiſſimo magiſtro militum aut ſpectabili duci/ aut clariſſimo tribuno/ ſub quib⁹ ipſe eſt miles: tunc eni licentiã dam⁹ ⁊ p̃ces porrigere imperatori: et inde hoc promereri. Sciat autẽ q:

quod autem. col. ix.

a ¶ Alterius. ſcʒ ancille vel ſerui ſui.
b ¶ Ex ſtudio. ſcʒ dolo malo. Al.
c ¶ Sartiat. i. litem inferat. d ¶ hmõi. ſcʒ talia.
e ¶ hoc etiã. nõ ſolũ ſupiori caſu vbi dñs expſſe dedit.
f ¶ Conſenſit. expreſſe.
g ¶ Malignatus eſt. ſcʒ tacẽdo. ⁊ ſic nota tacentẽ affirmare. ſic et al's. ff. de dolo. l. i. §. dolũ autem. et. C. ſi alie res pig. da. ſit. l. ij.

Tacẽs cõſentit

h ¶ hec valeãt. ſ. vt ſit mrĩmoniũ et liberi ingenui. vt ṡ. §. pxi. in fi.
i ¶ Dereliquiſſe. deijciẽdo extra domum.
k ¶ Contẽpſiſſe. nõ prebẽdo curam eis. ſup hoc triplex eſt opinio: q̃dã eni diſtinguũt vt Al. inter languẽtes et nõ languẽtes. pͥo caſu liberi efficiũtur. vt. C. de la. liber. tol. §. ſʒ ſcim⁹. et hic. i ſecũdo poſſunt occupari cuʒ p derelicto ſint habiti. vt. ff. pro derelic. l. i. in fi. Alij dicũt indiſtincte ſeruari hoc auctẽticũ q̃cquid leges veteres dicant vt ſit liber ſiue ſit lãguẽs ſiue non. vt h. ⁊. C. de infa. l. i. Tertij diſtinguũt an ipſe gerit ſe p libero. q̃ caſu ſerua qđ dicit hic. et. C. de infa. l. i. aut nõ gerit ⁊ tũc ſua qđ dicitur. ff. pro dereli. l. fi. ⁊ facit. ff. de ſtip. ſer. l. q̃ ſeruus. quod veri⁹ videtur. Accur.
l ¶ Sui. ſcʒ iuris. no. aliquẽ eſſe ſui ipſius. ſed ꝯtra. ff. ad. l. aquil. liber homo. ſʒ hic dic hoc abnegatiue dici. i. nõ alicui. ſic. ff. de dolo. l. non debet. in fi. l. Uel dic ſm illum titulum q̃ dicitur pro ſuo quem habemus. ff. pro ſuo.
m ¶ Deportatio. eſt enim aliud deportatio ⁊ aliud interdictio. vt inſti. de capi. dimi. §. media.

n ¶ Noſtre leges. vt. ff. de pe. l. ij. ⁊. C. de repu. l. i. et inſti. de capi. dimi. §. media.
o ¶ Non ſoluit. cum libertatem retineat q̃uis ciuitatem amittat. et hoc eſt qđ lex dicit minima capitis diminutio. vt hic. et. ff. de bo. dã. l. iiij.
p ¶ Conſtantino. vt. C. de dona. inter virum et vxorẽ. l. res vxoris. nõ autem dicit de. l. i. C. de repu. q: illa eſt alexandri.
q ¶ probata eſt. ſcilicet hic et eo ipſo q: in. C. eam poſuimus.
r ¶ preſenti. ſcʒ huic. licet enim tenorem aliarum legum tractantium de diſſolutiõe matrimonij hac conſtitutiõe poſuerit. ṡ. et. i̇. eius tamen non poſuit q: non ſoluit matrimonium. et quia nõ ſoluitur: nec effectus cauſe eſt dicendus cum nulla ſit cauſa. Accur.
ſ ¶ Maneat. ſcilicet matrimoniuʒ. al's maneant ſcilicet coniuges.
t ¶ Nouimus feliciſſime. ſcʒ cõſtãtinopoleos.
v ¶ Lege. vt. C. de repu. l. vxor.
x ¶ Impedit⁹. ſcʒ militia.
y ¶ Eius. ſ. viri.
z ¶ Eam. ſcʒ vxorem.
a ¶ principi. q: ipſa ſic facere velit Accurſius.
b ¶ Conſtantin⁹. ſcʒ ſtatuit. Azo.
c ¶ Capi. ſ. maritum.
d ¶ Quã. ſcilicet mulierẽ. al's qualem.
e ¶ Decẽnij. ſed Uxor hoc corrigitur cuʒ q̃diu teneatur eum expectare q̃diu ipſe ſteterit. vt. i̇. vt dʒ expectare maritũ militẽ lic. matri ⁊ auie. §.
f ¶ Et hec. ſcʒ licentia maritandi. licet ſciat maritum viuere: ſed hoc corrigitur. vt not. i̇.

a ¶ Legitimis penis. quib[9] ſubiacēt qui male dirimunt primū matrimoniū. vt.j.eo. .§.ſi alteri.
b ¶ Mitiores. hucuſq̧ de vno genere ſolutionis dixit:nūc de alio icipit. Et dic mitiores q̄ alie due que ſequuntur. nā ſupradicte due fuerunt ſine pena.he que ſequūtur cum pena ⁊ ſine pena.
c ¶ Quodāmodo.q̄les diximus.
d ¶ Cetere.diſſolutiones.
e ¶ Querūt iſpicere. anteq̄ fiāt licite.i.ſine pena.
f ¶ Temerariū. temerarium vocat virū qui repudiat vxorez ſine cauſa. vel q̄ repudiat ab vxore cū cauſa. et idē ecōtra in vxore deinde vt amittat dotē vel donationē.ꝑpter nuptias
g ¶ In caſu.id ē amiſſione.Ac.
h ¶ Alias.ſ.cauſas.
i ¶ Conſtitutionē. vt.C.de repu. l.conſenſu.
k ¶ Adinuēte.vt C.ꝺ repu.l.penul. ⁊ fina.
l ¶ Suſcipientē. ſine quibus ſuſcipientib[9] latro diutius latere non poteſt.vt.ff.de offi.p̄ſi.l.congruit.
Abige[9] q̄s ſit. m ¶ Abigei.nota q̄s ſit abige[9] melius q̄ in alia lege inueniatur.
n ¶ Multe nāq̧. interpoſitio eſt.ſic.j.vt hi q̄ ob.i p̄n. col. vi.⁊ facit.ff.de rei vendi.l.in fundo.
o ¶ Flagellis. h[o] qꝺ de flagellis ꝺr hodie ſpecialit̄ eſt correctū:vt.j.vt li.

ſi citra hoc aliq̄d egerit: tanq̄ temerarie nubēs legitimis penis[a] ſubiacebit.

¶ Viro atq̧ vxori ex cāis hic enumeratis m̄rimoniū diſſoluere ꝑmittit̄:et tantūmodo pena imminente qui diſſolutioni cauſam prebuit.h.ꝺ.Bar.

¶ Mitiores[b] itaq̧ nuptiaꝝ ſolutiones tanq̄ in generali quadā rōne ſub bona gratia factis diſiunctiōib[9] ſciendū eſt tales eſſe quodāmodo[c].cetere[d] vero cām querūt inſpicere[e] aut a viro aut ab vxore factā:vt dānificēt temerariū[f] in caſu[g] hoꝝ q̄ ab eo data ſunt: dotē dicimus aut ꝑpter nuptias donatiōis. ſed harū cauſarū antiq̄ores q̄dem faciebāt plurimos diuerſoſq̧ tractat[9]. ¶ Theodoſius aūt iunior alias quidē cauſas deinde ſumēs:alias[h] aūt ⁊ ip̄e adinueniens de repudijs ſcripſit ꝯſtitutionē[i]. a nobis autē et alie quedā adinuente[k] ſunt cauſe quas recte habere ꝑſpeximus ad culpā referri eius q̄ ſuccubuerit. ¶ Si igitur ſm̄ theodoſij pie memorie ꝯſtitutionē valuerit mulier oſtēdere maritū:aut adulterio deliquētē/aut reū homicidij/aut veneficij/aut ſeditionib[9] occupatū/ aut(qꝺ peſſimū omniū peccatorū eſt)cōmunicantē delicto: (dicimus autē machinatū aliquid cōtra ip̄m imperium)aut condemnatū falſitatis/aut ſepulchra effodientē/aut ex aliq̄ ſacraꝝ domuū aliq̄d rapuiſſe/ aut latrocinij ſectantē vitam/ aut latrocināte ſuſcipientē[l]/ aut vnū eoꝝ q̄ appellātur abigei[m] quibus eſt cura alienis inſidiari aīalibus aut iumētis et ea trāſponere alibi:aut probet plagiariū eſſe/aut ita luxurioſe viuentē vt inſpiciēte vxore cum alijs corrumpat̄:qꝺ maxime mulieres nuptas circa cubile ſtimulatas exaſperat/⁊ p̄cipue caſtas:aut ſi inſidias ſe paſſas a viro ꝓbēt circa ip̄am ſalutem/aut venenis/aut gladio/aut ꝑ aliū aliquē talē modum(multe nanq̧[n] hoībus ad maliciā vie ſunt)aut etiā ſi flagellis[o] ſuꝑ ea[p] vtat̄. ¶ Si igit̄ mulier tale aliq̄d oſtēdere potuerit: licentiā ei dat lex[q] repudio vti ⁊ nuptijs abſtinere:dotemq̧ ꝑcipere ⁊ antenuptialē donationē totā: nō ſolū ſi oēs ſimul ꝓbauerit cauſas:ſꝫ etiā ſi ſecundā ſeu vnā. Et rurſus[r] licentiā dat viro mulierē abijcere ſi adulteram inueniat:aut veneficā/au[illegible] delinquentē homicidiū/aut plagiariā/ aut ſepulchroꝝ violatricē/aut ſacrilegā[ſ] exiſtētē/ aut fauētē latronib[9]/aut viro neſciēte vel etiā prohibēte gaudentē cōuiuijs alioꝝ nichil ſibi cōpetētiū[t]: vl̄ etiā inuito viro citra rationabilē cauſam foris pernoctātem/ aut extra ei[9] volūtatē circenſibus cōgaudentē ⁊ ſpectaculis inherentē/aut theatris aduenientē(dicimus aūt vbi ſcena ⁊ talia ſunt)aut etiā vbi beſtijs aduerſus homies pugna[v] eſt/ aut inſidias ſibi[x] facientem ex venenis/aut gladio/aut alio factas modo ex quib[9] circa vitā periculū eſt/aut etiā cōſciam[y] tyrannidē[z] meditantibus[a]/aut falſitatis ream conſtitutā/ aut audaces eius manus inferentem ſibi[b]/ſcilꝫ tali aliquo facto dat lex[c] hic viro abijcere mulierem. vel ſi vnā hoꝝū[d] ⁊ ſolā ꝓbauerit cauſam/et lucrari q̄dem dotem:antenuptialē vero habere donationem.

¶ Uxor ſi diuortiū ſine cauſa fecerit vel diuortij cām ꝓbuerit: penas legitimas patiet̄. et ante quinquēniū nuptias ꝯtrahere nō poterit. al̄s autē ante annū tm̄ nō licet propter ſobolis confuſionē. viro aūt in omni caſu quandocunq̧ nuptias contrahere permittitur. Bar.

¶ Si vō[e] altera harū ꝑſonaꝝ irrationabiliter repudiū miſerit:⁊ hoc ip̄m[f] ſoluēdi m̄rioniū

ma.et auic.§.ſi q̄s autem propriam. col.ix. nam verberabat ipſam maritus.
p ¶ Ea.ſcilꝫ vxore.Accur.
q ¶ Dat lex.ſcilꝫ theodoſij et hec.ſꝫ hodie quedam ex his cauſis remanēt alie remote ſūt et correcte. Idē dicas ecōtra ſi maritus vxorē velit repellere. vt.j.proxi. nā quedaꝫ ex illis cauſis correcte ſūt et remanēt alie.vt .j.vt li.ma. ⁊ auic. .§.quia vero plurimas.
r ¶ Et rurſus.i. ecōtra.Accur.
ſ ¶ Sacrilegā.ſacrilega dicit̄ ille q̄ rē ſacrā de loco ſacro aufert. vt no. ff.ad le.iul.pecu.l. diuus.
t ¶ Cōpetentiū. .i. nulla affinitate vel neceſſitate coniunctorum.
v ¶ Pugna. ſic C.de repu. l.ꝯſenſu. ſic.ff.de pen̄.l. aut facta.§.ſi.
x ¶ Sibi.ſ.viro.
y ¶ Conſciam. vxorem.
z ¶ Tyrānidē.i. ꝯ legē imperialē.
a ¶ Meditātib[9]. id eſt cogitātibus aliquid.
b ¶ Sibi.ſcꝫ marito.
c ¶ Dat lex.i.cōcedit lex Theodoſij.vt.C.de repu.l. conſenſu.
d ¶ Horum. al̄s harum.
e ¶ Si vero.hucuſq̧ dixit quando cum cauſa dimittit vnus alterum. nūc autem quando ſine cauſa.
f ¶ Et hoc ip̄m. ſcilꝫ repudiū miſerit cauſa ſubaudi ſoluendi ⁊c̄.Ac.

ſine ratione: ſubdita[a] erit dudū a nobis dictꝫ penis[b] Inſuper[c] etiā vxor rea oīno ex memoratis cauſis ꝓ irrationabili repudij miſſione facta: et in quinquenniū totū ad ſcdm venire ꝓhibeť matrimoniū: ⁊ ante nuptias ɋnquēniū non eſſe ſine reatu: neqꝫ legitimas vocari: ſed oīs volēs adeat[d] ⁊ accuſet factū tanqꝫ cōtra[e] legem preſumptum. ❡ Si vero etiā rationabiliter mulier repudiū miſerit[f]: ⁊ in certaminibus[g] vicerit aut vir irrationabiliť eā abijciēs ſubiacuerit[h] penis/lucretur[i] quidē lucra primitus[k] dicta. erubeſcat ⁊ ante annum completū ad ſcda vota venire. Qđ nō obſeruandū nobis eſt in viro irrationabiliter[l] obtinēte talia lucra: cū ⁊ non obtinenti[m] etiā repēte nuptias facere licet. qñ nulla circa ſobolis cōfuſionem[n] rōnabilis eſt ſuſpitio: qđ i mulieribus ante anni completionē recte ꝓhibetur: ⁊ tanta eſt prohibitio ex hoc[o] qꝛ licet bona gratia diſſolui matrimoniū[p] contingat ꝯſtitutione in annū ꝓhibitio ſecundarū nuptiarū: tñ etiā ſic ex anaſtaſio pie memorie mulieribuſ inſtituta eſt.

❡ Vir vxori mittere pōt repudiū ſi ſtudioſe facit abortū/vť ſi vadit ad cōmune lauacrū cū viris: vel ſi malicioſe viueret vel loquatur cum alio ſe velle nuptias ꝯtrahere/⁊ tres cauſe ꝑ iuſtinianum interdicūtur: et etiā vir dotē lucratur ⁊ mulier ſuſtinet pēas theodoſij. Ang.

❡ Has itaqꝫ cāſ nobis theodoſius explanauit: nos aūt ex veterib⁹ ſumētes ⁊ alias adijcimus tres[q]. Si eñ mulier tāta detineať nequitia vt etiā ex ſtudio abortū faciat virūqꝫ cōtriſtet/⁊ priuet ſpe filiorū: vel tāta libido[r] eſt vt etiā cū viris voluptatis occaſione lauetur. aut etiā dū adhuc cōſtet mrīmoniū cū viro ad alios de nuptijs ſuis loquatur: licētia datur a nobis viris mittere eis[ſ] repudia ⁊ lucrari dotes ⁊ ante nuptiales habere donationes vtpote etiā cauſis his rōnabiliter ſoluere valentib⁹ mrīmoniū: ⁊ ſub eundē deferentibus[t] ordinē ſub quē et penas theodoſij diuine memorie conſtitutio diffiniuit.

❡ Mulier libera aſcriptitō alieno nō nubit etiā poſſeſſore cōſentiēte: ſed ſi eo neſciēte fecit caſtigari pōt ꝑ poſſeſſorē ⁊ iudicem loci: nec mrīmoniū tenet nec dotis vel donationis datio. h. d. Ange.

❡ Aſcriptitio[v] aūt alieno nubere liberā nō lꝫ neqꝫ ignorante neqꝫ ſciēte[x] neqꝫ cōſentiēte poſſeſſore. ſꝫ lꝫ aliqđ tale aſcriptitio gerať/licebit dño ipſi ꝑ ſe et ꝑ ꝓuincie iudicē[y] caſtigare plagis[z] mediocrib⁹ hoc[a] agētē aſcriptitiū/⁊ abſtrahere ab ea q̄ fruſtra ei cōiuncta eſt. Vñ neqꝫ nuptie ſunt qđ factū eſt/ nec oblatio dotis/nec antenuptialis donatiōis: ſed pura facti mali correctio[b].

a ❡ Subdita. ſcꝫ dicta perſona.
b ❡ Dictis penis. id eſt amiſſionis dotis ⁊ antenup. donationis: ⁊ in hac pena equales ſunt ambo.
c ❡ Inſup. nūc aliam penā imponit femine repudianti quātū ad alia ꝗ̄ viro. ſ. vt mrīmoniū infra ɋnquenniū cōtractū ipſo iure nō valeat. Itē et infamis ſit. vt. C. de repu. l. ꝯſenſu. §. hec verba.
d ❡ Volēs adeat. ſcilꝫ iudicē. nā hec actio ē popularis. vt h. dicit. ⁊ facit. ſ. de non alie. §. fi. et C. de epiſ. ⁊ cleri. l. ſi quis in hoc.
e ❡ Tāqꝫ ꝯtra. i. ſicut accuſaret aliqđ qđ eſſet ꝯ. l. ſed hec pena expectationis quinquēnij hodie mutať. vt. j. vt lice. ma. et auie. §. qꝛ ꝟo eꝫ. col. ix.
f ❡ Miſerit. ſcilꝫ mulier ſi non habes/ſed ego nō habeo. Accur.
g ❡ In certaminibus. i. in iudicio contra maritum.
h ❡ Subiacuerit. iuſte eū repulſum ꝓbans ꝑ aliquas de illis cauſis q̄s habuim⁹. ſ. §. miniores. ⁊ §. rurſus.
i ❡ Lucretur. ſcꝫ mulier.
k ❡ Primitus dicta. i. donationē ꝓpter nuptias. vt. ſ. §. miniores. in fi.
l ❡ Irrationabiliter. qđ fit in duobus caſib⁹ qñ vir repelliť ab vxore. et qñ repellit: vt in prin. huꝰ. §. ⁊. ſ. §. proxi.
m ❡ Cū ⁊ nō obtinēti. ſ. marito non rationabiliť talia lucra. qđ fit duobus modis ⁊ tūc lucratur vxor: vt qñ iniuſte dimittiť ab vxore, ⁊ quando iniuſte dimittit eam. vt. ſ. §. proxi.
n ❡ Cōfuſionē. q. d. hec rō in muliere locū hꝫ: ⁊ iō eñ ān̄s nō nubit vt dixerat: ſꝫ i viro ceſſat. nā nō portat maſcul⁹ filiū in vētre vt femina. ⁊ iō in ea poſſet oriri dubiū an eſſet ex ꝑmo vel ex ſcdo marito. qđ autē ſi ededit ꝑus forte elapſis duob⁹ mēſib⁹ vel qđ ſi elapſ. viij. vť. vij. mēſib⁹ nubat qñ iam certū eſt ex ꝑmo āmō eā filiū nō hituraꝫ: Rñ. mulier nubere pt ceſſante rōne ſupradicta: vt h. ⁊. j. §. ſi qs ei. i ſi. §. Io. ꝯ. qꝛ ē ⁊ alia rō ne qđ maligne fecerit erga ꝑmū vir. vt. j. đ de reſti. ⁊ ea q̄ pa. i fi. col. ix. nā plerūqꝫ vbi ſūt due rōnes lꝫ vna tollať ſi alia remanet ꝑ ꝯñs etiā ꝑma remanet: vt ſi duo ſunt ſui ſr ⁊ vxor donec ſūt i ſuitute duo ſunt i pedimēta ad mrīmoniū ſuit⁹ ⁊ cognatio naturalis: eis māumiſſis ceſſat vna rō: remanet altera. ⁊ iō et ius remanet vt ñ poſſint iūgi. vt illi. đ nup. §. illđ. ⁊ hoc dixi. j. de reſti. ⁊ ea q̄ pa. in fi. Accur.

Mulier qre non nubit ante annum.

Rōnes due vin cūt vnā.

o ❡ Ex hoc. i. ſanguinis ꝯfuſione. ⁊ fa. ff. de vē. iſpi. l. i. §. ſed ⁊ ſi ſeruus.
p ❡ Mrioniū. ſic ꝯſtrue. lꝫ bōa ⁊ē. tñ ſic iſtituta ē mulierib⁹ ꝓhibitio i annū ſcdaꝝ nuptiaꝝ cōſtōne ex anaſtaſio pie memorie q̄ eſt in greco.
q ❡ Tres. vt. C. đ repu. l. fi. §. inť culpas. ſꝫ ⁊ aliq̄ đ his abſcideť. vt. j. vt li. ma. ⁊ auie §. qꝛ vero plurimas.
r ❡ Libido. i. luxuria.
ſ ❡ Eis. ſ. mulieribus.
t ❡ Deferētib⁹. ſ. matrimonij diſſolutionem.
v ❡ Aſcriptitio. Aſcriptitius dicatur. iō ſic đr qꝛ ſolo inſcribit ſe. ⁊ per ſcripturā cōfiteť ſe illi ſolo velle eſſe aſcriptū. vt. C. đ agri. ⁊ cē. l. cū ſcim⁹. lib. ii
x ❡ Sciēte. ſꝫ alrđ in ſuovť āncilla qñ dñs ſcit eū vel eā libe iūgi ꝑſone. vt ſ. e. §. ſi ſꝟo ab. ꝯ. ⁊ ē rō ne fra ab hmōi colono defrať. vt. ſ. de mā. ꝓn. §. ſꝫ neqꝫ. col. iij. ⁊. C. đ agri. ⁊ cē. l. q̄ſq̄s. li. xi. nā ⁊ al's inť ſuū ⁊ aſcriptitiū ē drīa. vt. j. đ ſan. epiſ. §. ſi ſu⁹. ⁊. §. aſcriptitios. col. ix. ⁊ ꝑ hoc pt colligi ſꝫ Io. ꝙ aſcriptiti⁹ nō ſit ſu⁹ lꝫ cuidā ſit ſuitio aſcript⁹: vt dixim⁹ iſti. đ iu. ꝑ. i ꝓn.

Aſcriptitius non eſt ſeruus.

y ❡ Iudicē. qđ ē ciuili⁹. vt. C. đ pig. l. iij.
z ❡ Plagiſ. i. verberib⁹.
a ❡ Hoc. qđ. j. dicit.
b ❡ Correctio. i. res

quedã pure correctibilis.ſʒ nũqd eꝫ eſt idẽ vt aſcriptitia libero iungi nõ poſſit? Rñ. nõ: qꝛ nõ eſt ibi ille timor vt ſra a poſſeſſoꝛib⁹ deſeratᷣ. cũ mr̃is ſtat⁹ ꝯſideratᷣ: vt. ĩ. ꝯſti. q̃ ex aſcrip. ⁊ li. i. pn. m̃. ij. ⁊ C. d agri. ⁊ ec̃. l. fi. ⁊ facit ad hũc. §. C. de epiſ. ⁊ cle. l. q̃ſq̃s. ⁊ l. iubem⁹. ⁊. C. de agri. ⁊ cẽ. ne diuit⁹. ⁊. s̃. vt iudi. ſine q̃quo ſuf. §. eos q̃. et ĩ. vt li. ma. ⁊ auie. §. is quoqꝫ. col. ix.

Part⁹ ſequitᷣ ventrẽ.

a ¶ Sic itaqꝫ. iceptiuũ eſt nõ illatiuũ ⁊ circa tertiũ et q̃rtũ modũ diſiungẽdi. vt. s̃. eo. §. mitiores. ⁊ §. ſi ṽo altera. non aũt circa p̃mũ ⁊ ſcdm. vt. s̃. eo. §. diſtrahuntᷣ. ⁊ §. ſequẽtib⁹ vſqꝫ ad. §. mitiores. ac.

b ¶ Adinuentũ. priuſ. p̃ ab alio. vt C. d repu. l. fi. cui⁹ ſcʒ legis ſtati ſubijcit ſnia3. ⁊ facit. s̃. e. §. nuptias. i fi. §.

c ¶ Cõpetenti. ſ. in pecunia non in corpe. vt. ĩ. pri. §.

d ¶ Sententia. i. voluntate vel affectu: al's ſnia multiſ modis accipitᷣ. vt dixim⁹ inſti. q̃. non eſt permiſ. face. teſta. §. ij.

e ¶ Preſumptiue. i. p̃ſumptuoſũ et ſupbũ ṽbũ erat ſic ſoluere. Uel dic melius: qꝛ p̃ſumitᷣ q̄ eã dimittet facilius cũ dotẽ nõ habeat. vt pbãt ſeq̃ntia. vt. ĩ. q̃. mo. na. effi. legi. §. quoniã. col. vi.

f ¶ Temerariũ. id eſt quia iniuſte diſſoluebatur ⁊c̃.

g ¶ Sequẽte periculo. i. pleges.

h ¶ Cõſtõnez. vt C. d repu. l. fi. vſqꝫ ad. §. inter culpas

i ¶ Sub ptãte. i. filiafamilias.

k ¶ Nuptie ſunt quis matrimoniũ ſine dote: ſed nõ eꝫ eſſe poteſt. vt. s̃. de trien. et ſemiſ. §. neqꝫ illo. colᷣ. iij. ⁊. ff. de iur. do. l. ij.

Mr̃imoniũ põt eſſe ſine dote: ſʒ nou eꝫ.

l ¶ Dictarum. vt. s̃. §. mitiores. ⁊. §. has itaqꝫ.

m ¶ Theodoſius. ſ. enumerauit: vt ſtatim colligitur. eaſ dem enim poſuit theodoſius. vt. C. de repu. l. conſenſu.

¶ Ex cauſis ſupradictis mr̃imoniũ ſoluitᷣ etiã viro ⁊ vxore viuẽtibus. et ſi culpa viri matrimoniũ diſſoluatᷣ cũ vxoꝛ indotata eſt quartã partem vxoꝛ lucratur: dũ tamẽ centũ libras dicta portio nõ excedat. Ang.

¶ Sic itaqꝫ[a] mr̃imonia diſſoluuntur viuentib⁹ adhuc his q̃ ea cõtraxerũt: ⁊ pecuniarie pene circa dotẽ ⁊ ſponſalitiã ꝯſiſtunt donationẽ. Sed a nobis aliq̃d etiã aliud adinuentũ[b] eſt vt etiã indotata mr̃imonia irrationabilib⁹ factis diuiſionibus caſtigationi tradantᷣ cõpetẽti[c]. ¶ Si q̃s eñ duxerit vxorẽ aut etiã mulier ad virũ veniat nuptiali q̃dẽ aſſumpta voluntate atqꝫ ſnia[d]: nõ tñ ſecuta dote aut ſponſalitia largitate vbi q̃ʒ p̃ſumptiue[e] fieri ſolutiones ꝯtingebat nullo ex hoc cõtra temerariũ[f] ſequẽte periculo[g] ꝯſtõnẽ[h] ſcripſimus dicentem ſi q̃s ſub ptãte[i] conſtitutã mulierẽ volũtate parentũ/aut etiã ſue ptãtis forte ducat vxorẽ/neqꝫ dote oblata/neqꝫ iſtrumentis dotalib⁹ factis: nuptie quidẽ ſunt[k] lʒ dotalia iſtrumẽta nõ ſint conſcripta. vt nõ ob hoc vir (q̃d in multis nouimus factũ) expellat de domo vxorẽ ſine vlla prius dictarũ[l] rõnabiliũ cauſarũ. quaſqꝫ ⁊ theodoſius[m] q̃ſqꝫ ⁊ nos enũerauim⁹[n]. Si q̃d autẽ tale fiat et aut ſine cã eam abijciat domo: aut etiã ipſe rõnabilẽ cãm p̃ſtet vt mulier ſeparetᷣ ab ei⁹ matrimonio quartã partẽ ꝓprie ſubſtantie cogatᷣ exoluere ei ⁊ vſqꝫ ad q̃dringẽtas q̃dẽ auri libras ſubſtantiã habẽs centũ libris dãnificabitur hoc eſt quarta ſubſtãtie parte. minorẽ[o] autẽ adhuc[p] inquantum quarte faciat quãtitas. Si vero etiã maiorẽ predicte quadringentarũ auri librarũ quãtitatis ſubſtãtiam habeat: nõ amplius centũ auri dãnificetur libris. ad maximã[q] nãqꝫ plerũqꝫ reſpiciẽtes dotem legẽ hanc ſcripſim⁹ ſubſtantiã illã merito ſm noſtras leges eſtimãtes eſſe que pura debitis[r] videatᷣ: ratio q̃ʒ ex ipſis cauſis ꝓ cautione[ſ] ꝓcedat.

¶ Si vxoꝛis indotate culpa matrimoniũ diſſoluitur: priuatur quarta parte ſue ſubſtãtie exẽplo viri: ⁊ ꝓ quinquenniũ a nuptijs abſtinet. et ſi ex iuſta tunc abſtinebit per annũ et nõ punitur. h. d. Ange.

¶ Et ſi mulier[t] ꝓ culpã ꝓpriã ſeparetᷣ a viro idotata exiſtẽs: aut etiã mittat ei ſine aliq̃ cauſa rõnabili repudium hiſdẽ in oĩbus ſubiaceat penis[v]: ⁊ ſiq̃dẽ ꝓ culpã eius mr̃imoniũ ſoluatᷣ q̃nquẽniũ[x] obſeruandũ eſt mulieri: ⁊ ſcd̃is non copulabitᷣ nuptijs. Si ṽo ꝓ cãm vel culpã mariti aut etiã bona grã diſtrahatᷣ: merito ⁊ hic[y] annũ cuſtodiat[ʒ] ꝓpᵗ ſeminis[a] ꝯfuſionẽ vt ꝓ oĩa nobis lex ꝑfecta[b] ſit.

¶ Filius vel filia in parentum preiudiciũ non mittit repudiũ ipſorum. h. d. Ang.

¶ Eſt quoqꝫ quoddã et aliud a nobis piiſſimum ſimul ⁊ gratum adinuentum/vbi etiam repudijs miſſis nuptie[c] cõſiſtũt adhuc. eoꝝ nãqꝫ qui ſub ptãte ſunt calliditates circa parẽtes

n ¶ Enumerauimus. vt in. C. de repu. l. penul. ⁊ fi.

o ¶ Minorem. ſ. ſubſtantiam habẽs q̃ ſit. cccc. li. auri.

p ¶ Adhuc. ſ. tm̃ damnificabitur.

q ¶ Ad maximam. i. dicere propter illos qui reſpiciunt maximam dotem quam poſſunt a ſecunda vxore habere: ſic dicitur i epiſtolis ad hebreos vel corinthios vel ſimilia.

r ¶ Pura debit̃. id eſt oĩi ere alieno deducto ſm leges etiã antiquas vt hic. ⁊. ff. de ṽbo. ſigni. l. ſubſignatũ §. bona. ⁊. ff. d col. bo. l. cum emancipati. in fi. i. reſpõ. ⁊ inſtitu. ad le. fal. §. cum autem.

ſ ¶ Pro cautiõe. q̃ſi dicat non eſt cauendum mulieri i hũc caſum vel viro a muliere: qꝛ ratio erit loco cautionis. Accur.

t ¶ Et ſi mulier. nſc ponit eꝫ. ſ. q̃ñ per culpaʒ vxoꝛis hoc fit.

v ¶ Penis. q̃bus et marit⁹ ſubiaceret ſi eſſet in ſimili delicto. de quo dictum eſt. s̃. proxi. Accurſius flo.

x ¶ Quinquẽnium. vt. s̃. eo. §. ſi vero altera.

y ¶ Hic. id ẽ hoc caſu.

ʒ ¶ Cuſtodiat. ſ. mulier.

a ¶ Propter ſeminis. hic dic vt. s̃ eo. §. ſi vero altera. in fi. diximus.

b ¶ Perfecta. ſed tamẽ ꝓ parte corrigitᷣ q̃d de quarta dicitur per hoc q̃d eſt. ĩ. vt lice. ma. et auie. §. quia vero. colla. ix. et facit ad hunc. §. ĩ. vt nul. iudi. §. fina. ⁊. ĩ. de exhiben. et introducen. reis. §. quoniam. colᷣ. v. ⁊. ĩ. vt fra. fi. §. fina. et. ĩ. quib. mo. natu. effi. legi. §. quoniam. col. vij. ⁊. ĩ. eo. §. ſoluto. in fi.

c ¶ Nuptie. quia fiericie repudium eſt miſſum.

habitas ꝓhibemꝰ: qm̄ q̄ſdā in uenimꝰ ex ſtudio repudia ſcribere feſtinantes: et mitte[a] ſuis vxoribꝰ: aut etiā ex diuerſo[b] ⁊ nulla rōnabili penitꝰ exiſtente cā ſoluere matrimonia vt eorū parentes ſubiaceāt exactioni dotis aut ſponſalitie largitatis quaſi ſoluto mr̄imonio: et ipſi quidē forſan latēter[c] miſcētur alterutris[d]: diſcedunt autē parētes dānificati et hanc ſue apud filios humanitatꝫ habētes[e] recōpēſationē. Ideoq̧ legē ſcripſimꝰ[f] volētē[g] neq̧ ſub ꝑtāte cōſtitutos neq̧ emancipatos filios: neq̧ maſculos neq̧ femīas poſſe diſtrahere matrimonia in ſuorū leſiōe patrū aut matrū/ q̄ dotes aut añnuptiales donatiōes obtulerūt[h] aut ſuſceperūt ſoli[i] aut etiā cū filijs: ſed ſicut in contractu nuptiarū expectamꝰ patrū cōſenſum[k]: ita neq̧ tranſigere matrimonia ſinimꝰ in parentū leſionē[l] citra illorū volūtatē. ſed ſi mittatur repudiū: cōpetere ɔ̄tra eos[m] exactionē penaꝝ nō ſinimus ſiue ipſi dederūt hoc vel ſuſceperūt: ſiue etiā cū alijs ſuſceperūt. Nō eni hꝫ rōnē parētē q̄dē citra volūtatē filij non poſſe[n] trāſigere[o] mr̄imoniū: filijs autē ꝑmittere forſan et in minori etate ɔ̄ſtitutis neq̧ qđ vtile ſit ſciētibꝰ citra patrū voluntatē ſoluere mr̄imonium: ⁊ ex hoc parētes ledē. Hoc aūt bñ q̄dē inchoās philoſophiſſimus ſāciuit marcꝰ[p]. diocletianus autē hūc ſecutꝰ eſt[q]. Nos autē ſil'r approbauimus: ſitq̧ terminus[r] nobis hic diſiūctionum[s] que ſuperſtitibus contrahentibus fiunt.

Inequalitas in quantitate dotis ⁊ donationis ꝓpter nuptias permittitur: in qualitate ⁊ quātitate ꝓhibetur: ineq̄libꝰ autē pactis q꜡ maiꝰ trahitur ad minus. h. d. Bar.

Deinceps[t] aūt mr̄imonioꝝ terminū que oīa[v] ſil'r[x] ſoluit ⁊ expectat mors: vnde ſiue morte viri ſoluatur mr̄imoniū ſiue fine[y] mulieris lucrū ſit q̄dem viro in dote ſm̄ ꝙ nuptialium inſtrumētorū cōtinetur pacto: mulieri vero ex nuptiali donatiōe ſicut et ibi conuenerit a principio cōtrahētibꝰ[z]; nō ꝓhibēdis q̄dē ineq̄libꝰ ſꝫ quātitatē oblationibꝰ: ꝓhibēdis q̄dē ineq̄libus[a] pactis. hoc qđ fortiſſimꝰ q̄dē leo in ſuis cōſcripſit[b] legibus. Nos aūt hoc ſumētes adhuc clariꝰ ordinauimꝰ[c]. Si ei alt' q̄dē āplꝰ alter ꝟo minꝰ[d] in lucro paciſcatur: icertū erat q̄le oporteret eē qđ teneat vtrū qđ plꝰ/an qđ minꝰ dubitatiōe ex vtroq̧ ſil'r inſurgēte. vñ nob placuit imoderatōes[e] aduerſātibꝰ ad minꝰ ꝯtrahere qđ i pacto plꝰ eſt: et nō alij q̄dē licere tertiā: alij aūt forſan quartam lucri paciſci: ſed ſi q̄d tale fiat q̄rta in vtroq̧ percipiēda ⁊ deinceps ſil'r in partibꝰ[f] nō tm̄ in cōſtituta ex vtroq̧ quātitate.

Si parēs ſolu. matrimonio ad ſecūdas ꝑuenerit nuptias lniam hꝫ oē lucrū ꝑueniēs ex p̄io mr̄imonio alienādi: ſed ſi nō alienauerit filijs reſeruare p̄ſumitur eis inſtitutis ſolis vel cū extraneis preteritis vel ex-

a Mittere. ſcilicet repudia.
b Ex diuerſo. ſcꝫ q꜡ mulier dabat repudiū viro.
c Latenter. ſic. C. de repu. l. dubium. ſic ecōtra. ſ. de inceſt. nup. §. ij. in fi. ſic. C. plus valere quod agitur.
d Alterutris. id eſt vnus et alter.
e Habētes. ironia ē. q. d. talē gratū hēbant parētes de bñficio. ſic ⁊ al's ironica ē orō. vt. ff. de dā. infec. l. ex dā ni. §. i. et. C. de inof. teſt. fratres.
f Scripſimus. in greco vel extrauagāte. vel de hac eadē dicit: ſꝫ de iure veteri hoc erat. vt. ff. de repu. l. ſi filia. ⁊ ſolu. ma. l. ſi filie.
g Volentem. legem dico.
h Obtulerunt. quomō hoc? R̄n. q꜡ pater dedit dotem vl' dona. ꝓpter nuptias obtulit ꝓ filio vel filia: et in caſu mortis pactꝰ eſt nō diuortij ⁊ diuertūt vt ſic ceſſet pactū. vt. ff. ſolu. ma. l. ſi filie. et. l. ſi cum dotē. Itēꝫ qđ dicit ſuſceperunt planū eſt. q꜡ nēo iure cōi reddere cōpelleretur.
i Soli. quibꝰ caſibꝰ inſolidū obligantur parentes. vt ff. ſolu. ma. l. ſi cuꝫ dotē. §. nūc trāſgrediamur. vſq̧ in finem legis.
k Conſenſum. vt inſtitu. de nup. in prin. et. C. e. nec filium.
l Leſionē. ſoluitur quidē vt ſubijcit. ſed pater nō leditur. vt. ff. de repu. l. ſi filia.
m Eos. ſ. parētes.
n Nō poſſe. vt ff. de lib. exhi. l. i. §. fi. Accur.
o Tranſigere. id eſt ſeparare.
p Marcus. vt. C. de repu. l. diſcretis.
q Secutus eſt. recitando marci ſentētiam. vt predicta l. dicitur. C. de repu. que diocletiani eſt.

r Terminus. id eſt finis.
ſ Diſiūctionū. i. ſeparationū matrimonij. al. et incipit hic tractatus. ſ. eo. §. diſtrahuntur.
t Deinceps. hucuſq̧ de diſiūctionibꝰ factis vtraq̧ ꝑte viuente. nūc q̄n altera mortua ſicut pollicitus eſt in iſtis vt. ſ. e. §. nuptias. et. ſ. ꝑri. § in fi.
v Oīa. ſ. erigo. ⁊ qualitatē ſm̄ hanc legem.
x Similiter. ſicut ⁊ matrimoniū nā et mandatū. vt ff. māda. inter cauſas. in prin. Item ſocietatē. vt. ff. pro ſoc. l. adeo. in prin. itē ſeruitutes ꝑſonales. vt vſus et vſufructus. vt. inſti. de vſufru. §. finitur. et de vſu et habi. in prin. Accur.
y Fine. i. morte
z Cōtrahētibꝰ. ſcꝫ ſit lucrū. Al.
a Ineq̄libꝰ pactis. i. pacta de lucrādo ſint eq̄lia. lꝫ obligationes ſint ineq̄les. qđ vltimū corrigitur. nam q̄ ad oīa dꝫ eē eq̄litas. hodie vt. j. de equali. do. §. i.
b Conſcripſit. C. de pac. cōue. tā ſup dote. l. ex morte Accurſius.
c Ordinauimꝰ. vt. C. de pac. ɔ̄uē. l. lege. et eiꝰ ſn̄ia hic ſubijcitur.
d Minus. ſcꝫ q̄ quātitatē. vt ſi vnꝰ de tertia ꝑte: alter d q̄rta lucrāda pactū fecit de lucrando ſi alter ꝑmoriatur vt ſubijcit.
e Immoderatiōes. no. aduerſādū eē imoderatiōi ſic. C. de dona. añ nup. l. cū multe. in fi. et. ſ. q̄uo oportꝫ epiſ. §. ſꝫ neq̧ effuſas. et. ſ. de refcrē. §. multitudo. et. ſ. vt deter. ſit nu. in prin. col. i. vñ ꝟſus Uix ſine menſura durabit regia cura. — Immoderatiōi eſt ɔ̄triādum.
f In partibꝰ. ſ. quotis. licet vera quātitas ſit inequalis vt ſubijcit. Accurſius.

heredatis/iuſte q̄dē penit⁹ ex=cluſis mortuorū portionib⁹ ip ſorū filijs trāſmiſſis.h.d. B.

Soluto igiť mťimonio ſm ꝓdictas[a] oēs diſiūctiōes felix q̄dē et beatū eſt vtriq; ꝯtrahē=tiū ꝑdurare[b] in priori cōiugio et non ꝓcreatā ſobolē ſequen tib⁹ mťimonijs forſitā cōtriſta re:et ſi hoc egerint ⁊ in priori=bus ſteterint nuptijs:habebūt quidē ꝓpria[c] hoc eſt dotē q̄dē mulier:ſpōſalitiā vero largita=tē vir:nichil ꝑſcrutātibus no=bis hoc qd̄ ſup ſecūdis[d] eſt nu ptijs. Percipiēt aūt lucra[e]:vir q̄dē ex dote/mulier autē ex an tenuptiali dōatiōe/et erūt hec eis ꝓpria nichil pene ab alia eorū differētia[f] poſſeſſiōe[g].vñ donec vixerint[h] omnē licētiam habebūt alienatiōis ſup his ſi cut i alijs q̄ de ſuo ab initio ha buerūt[i]. Si ꝟo etiā moriaňť[k] lz eis et legatis et fideicōmiſſis res has in alios migrare[l]/talē q̄ppe alienationem ꝑmiſimus nos ꝯſtitutionē[m] ꝑ his cōſcri=bentes. Si ꝟo filios ex vna parte ſcripſerint heredes/ ex=traneos āt ex alia:maneāt aūt tales res aut etiā q̄dā earū nō alienate:non ob hoc alienate[n] eſſe videbunť:qm̄ aliq̄s etiā al ter ſcriptus eſt hr̄s: ſ; maneāt etiā hec filijs. Nō ei ſi ſcripſe rit oēs filios heredes ex ineq̄li bus partibus has ſm heredi=tarias accipiēt portiones: ſed ex equo[o] diuidēt ſm numerum ſuū.ſicut etiā ſi nullū eoꝝ ſcri=pſerit hr̄dē:ſ; extraneos oēs[p] eis ꝑ alios modos ſatiſfactio ne habita percipiēt eas/ cum vtiq; nō ſint heredes parentū placuit eni nobis ꝑ ꝑſumptio nem:q: pater dum non viuens alienauerit: aut exꝑſſim obli=gauerit[q] aliquid harum rerum aut moriens non expreſſim[r] in aliū eas trāſpoſuerit:voluerit autē magis ſeruare filijs tāq; ex cā illorū ſibimet acquiſitas et nō ad extraneos deducere. ⁊ dabunť hec filijs honore ꝑci puo ex nr̄a lege[s] lz nō fiāt here des aut pr̄is/ aut matris/ aut vtriuſq;: vel ſi quidā eoꝝ fiāt

a Predictas.ſ.per mortē vel viri vel vxoris.vt.ſ.pri.§. et in nouellis eo.ti.nec enī dicit ſi alijs modis ſoluať ma=trimoniū q̄bus ſolui pōt.vt.ſ.eo.§.diſtrahunť.ſed lz h nō dicat nunq̄d tamē idē eſt: Rñ.ſic quocūq; modo ſoluatur. vt.j.eo §.quia vero lucra.et.j.vt fra.ſi.

b Perdurare.i. ad ſcōs nō venire. ⁊ ſic lege ſtatim lr̄ terā ſequētē. ſimi=lis eſt lectio al's ꝑ abnegationem. vt ff.de dolo.l.nō dz.i fine. Accurſius.

c Propria. no. arg.q̄ domina ſit vxor dotis cōſtan=te mťimonio:qd̄ tñ falſuz eſt. vt inſti. qui.alie.lz in pn̄.⁊ qd̄ hic diciť eſt ꝓ=pter ſpem. Item ⁊ hic iam erat ꝑmor tuus maritus.

Vxor ē dña do=tis.

d Super ſecun dis.q̄ materia ſe=cūdarū nuptiaruz expedieť.j.eo.§.i.

e Lucra. ſ. ſm pacta ſup his ha=bita.vel aliter ve=nientia.

f Differentia. hec dictio differen tia eſt neutri gene ris/⁊ nūeri plura=lis:et caſus accu=ſatiui.q.d. hec lu=cra nō differūt ab alijs bonis lucran=tis.nā ſicut i alijs poteſt libere face=re qd̄ vult:ita i his lucris vt ſubijcit. et hoc circa alia lucra ꝑter circa lucrū dotis.et ante nup. do.lz hec littera aliter velle videať.ſ.vt in iſtis ſit idem qd̄ in alijs lucris.cū indiſtincte loquať.iſta eni duo lz rōne ꝓ prietatis lucreť ad ꝑſens: ⁊ rōne vſufruct⁹:tamē debent ſeruari filijs eius mťimonij cui⁹ hec fuit dos vel ante nup. donatio etiā iure veteri.vt.C.de ſecū.nup.l.cū alijs.⁊ iu=re iſto.vt.j.eo.§.nec illud.et iure nouiori.vt.j.neq; virū qd̄ ex do.col.viij.in alijs ergo lucris vt in legatis et fideicō.⁊ dona.dať hec libera adminiſtratio vt ſequiť.Sed ſm hoc quātum eſt in dote et ante nup.dona.in pari iure eſt pſo=na q̄ trāſit ad ſcōm matrimoniū: q: ſibi retinet plenū vſū fructū donec viuit.vt.j.eo.§.ſi vero expectet.⁊ ea q̄ nō tran ſit vt dictū eſt qd̄ nō debet eſſe.et ideo dictum ius imutať vt hodie tantū habeat pſona q̄ trāſit ad ſcōm mťimoniū quātū vni filiorū ſeruat.i.virilē habet in dote ſiue i dona. propter nup.vt.j.vt fra.fil.§.fi.de qua virili facit quicq̄d vult.ſi autē nichil diſponat videť filijs exoneratis ſerua=re.vt.C.de ſecun.nup.l.hac edictali.§.fi.et.j.hoc.§.ibi:pla cuit enim ⁊c. Uel dic quod verius eſt vt diximus.j.eo.§. nec illud.in fine illius notule.ſed in eo qd̄ hic dicit ⁊c.

g Poſſeſſione.i.nichil ferent ab alijs.

g Poſſeſſione.i.a bonis a ſe poſſeſſis.

h Uixerint.iſti lucrantes.

i Habuerint.ſcz habent licentiā alienationis. et facit ff.re.amo.l.non enim.et.C.de iudi.l.nemo.

k Moriantur.ſcz perſone lucrantes.

l Migrare.id ē transferre.ſic et po niť.ff.de migran. per to.ti.

m Conſtitutio=nē. cui⁹ tenor hic recitať.vt.C.de ſe cun.nup.l. ſi quis prior.§.i.et.§.cer tum.et.§.tale.

n Non ob hoc alienate. hoc ē ve=rū quātū eſt i ꝑiu diciū filiorū: vere tñ alienat q̄ in ali=um iure inſtitutio nis vel ſimili mo=do ſua bona tranſ=mittit.vt.C.de alie iudi.l. ex hoc edi=cto.§. alienare. et inſti.de here.inſti. §.ſz neq;. ⁊ not.q̄ in hoc corrigiť lex vet⁹:q̄ dicebat fie=ri alienationē etiā in preiudiciū filio rū/ſiue in parte/ſi ue in totū extranei ſūt heredes.vt.C. de ſecun. nup.l. ſi q̄s prioris.§.certū. qd̄ et.j. ſtatim ple=nius dicetur.

o Sed ex eq̄.fa=cit.ff.de ope.liber. vt iuriſiurādi.§.ſi liberi.et.C.cōmu. vtri.iudi.l.ſi.§.ſin autē.⁊.C. de bo.ma.l.ij.i fi.et.C.de be, que lib.l.cū oportet.§.ſub hac.et.§.ſi mater.

p Extraneos omnes.et non filios ex anteriori matri=monio.ſed eis.ſ.filijs alijs modis ſatiſfecit.vt per legatū et fideicō.vt ſubijcit.vt ⁊.ſ.de tri.et ſe.§.i.col.iij.ſed hodie iure inſtitutionis oportet eis ſatiſfieri.vt.j.vt cum de ap. cog.§.illud.colla.viij.

q Nō obligauerit.al's ſine nō.⁊ nota q̄ obligādo videť auferre.ſed ꝯ inſti.de le.§.idē reſcripſerūt.ſz ibi datū ſiue relictū iā erat et ab hoie.h nō erat datū adhuc:ſz erat ſpes ⁊ ex hac lege pendebat hec ſpes:quare mitius cum lege q̄ȝ cum homine agiť.vt.ff.de arbi.l. celſus. Item et facili⁹ im peditur faciendum q̄ȝ factum.vt.ff. de inoffi.teſt.l. papi=nian⁹.§.ſi conditioni. Lex eſt mitior homine

r Non expreſſim. no.plus valere expreſſa ſpecialiter q̄ȝ generaliter.ſic.ff.ſi quis cau.l.ſed et ſi. §.queſitum.⁊.ff. de iniur.l.item apud labeonē.§.hoc edictum.

ſ Ex noſtra lege.ſcz iſta preſenti.nam non dicit de illa ſi quis prioris.§.i.et.ij.C.de ſecun.nup.immo pro parte hec corrigit illam.ſ.in eo q̄ dicebat generaliter facta in=ſtitutione fieri alienationem.

heredes: alij ꝟo repudiēt. hec
ei nobis rectiꝰ ꝙ̃ prioribꝰ[a] pla=
cuit habere. vnde ſi premiũ ex
lege deſcẽdẽs[b] in eos nulla ad
iectione: neqꝫ turbet neqꝫ mi=
nuat niſi forte cāꝫ ipſi dēt filij
ſue diminutiōis. ¶ Si qs eni
ex eis ingratꝰ videt p̄miũ hoc
alijs damus nichil tale agēti=
bus: vt et alios corripiamꝰ pa
rētes honorare et ad fratrũ ex
emplũ reſpicere[c]. vñ ſi tm̄ iſor
tuniũ filiorũ ſit ſobolis vt oẽs
ingrati ſint ad heredes veniēt
hec defunctiꝰ[d] tāꝙ̃ illiꝰ ſubſtan
tia ꝯſtituta nõ valētibus filijs
ex parēte a ſe exhonorato pre
miũ habere. quod nos eis pro
pter hāc cām̄[e] nõ damus.

¶ Portio filiorũ mortuorum
ad quos deuenerunt lucra nu=
ptialia vel dotes patris vl̄ ma=
tris tranſmittit ad eorũ filios
heredes: al's accreſcit fratribꝰ
eorum. hoc dicit Ang.

¶ Si ꝟo filiorũ alij qdē inter
viuos ſint/alij ꝟo defũcti qdē
ſint/filios autē relinquāt defũ
cti portiõem illiꝰ damꝰ filijs ſi
heredes ſint patris: alioqn ad
fratres deducimus. Et ideo le
gem noſtrā ꝑficiētes volumꝰ
hec valere nõ ſuper dote ſolũ
neqꝫ ſub ſponſalitia largitate:
ſed etiā ſup indotatis mr̄imo=
nijs ex ꝯſtõne nr̄a introductis
lucris: nam ꝛ illud niſi ad ſecũ
das veniant nuptias parētes
ſed ſeruent[f]/erit filioꝝ quo du
dum diximus modo.

¶ Si vir infra annũ ad ſecun
da vota trāſierit non ꝓcreatis
filijs ex ꝑmo matrimonio ab
omni pena liber eſt. mulier au=
tē ſi infra annũ ad ſecũda vota
trāſierit penis hic inſertis pu
nitur. Ang.

¶ Prime ſiqdē nuptie ꝛ hinc[g]
lucra et obſeruatiões vſqꝫ ad
hoc[h] diſpoſite ſint. ſi q̄ ꝟo prio=
ribꝰ nõ ꝯtēti nuptijs etiā ad ſe
cũdas venerint: neceſſe ē legi
hoc[i] ſe ſupponē: aut ſine filijs
exiſtētes ex prioribꝰ: ex ſecun=
dis āt filios habētes: aut ēt ex
diuerſo ſine filijs qdē ex ſecũ=
dis parētes aũt ex primis: aut
ſine filijs ex ambobꝰ[k] aut parē
tes ex vtroqꝫ. ¶ Si igit ſine fi
lijs māſerint ex prioribus aut
etiam ex ambabꝰ nuptijs[l]/nul=
la perſcrutatio circa ſecundas
eſt: ſed viri quidem ibunt om
nino[m] omni obſeruatiõe liberi
mulieribꝰ[n] autē ſolũmodo im
minebit metꝰ vt nõ añ annale
tp̄s ad ſcd̄m veniāt mr̄imoniũ
aut ſciāt qꝛ ſi qd tale geſſerit:
ex[o] imaturas contraxerint nu=
ptias/ſubibũt pēas: alias[p] q̄=
dē ſi ſine filijs ex prioribꝰ ſint
mr̄imonijs. maiores[q] autē ſi ēt
filij ſint. ſi eni non eſt ſoboles[r]
infamia mox ſequet et[s] erit oī=
no mulier ꝓpter nuptiarũ fe=
ſtinatione[t] infamis: ꝛ neqꝫ ꝑci
piet aliqd hoꝝ q̄ a priore reli=
cta ſunt ei cõſortio: neqꝫ fruet
ſpõſalitia largitate: neqꝫ mari
to[v] ſecũdarũ nuptiaꝝ vltra ter
tiā ſue ſubſtātie offeret partē:
ſꝫ neqꝫ extrinſecꝰ ſētiet largita
tē: neqꝫ ꝑcipiet penitꝰ ab vllo
extraneorũ nõ hereditatē/nõ
fideicõmiſſum: nõ legatũ/non
mortꝭ cā donationē: ſed hec ve
nient aut manent apud hr̄des
ſcriptos defuncti: aut cohere=
des eiꝰ[x] ſi poterat heres[y] eē vt=
pote ea nullā vtilitatē habēte.
ſed ſi ſcripti et alij ſint[z] hr̄des
ſiue etiā ab inteſtato vocent:
ad illos venient que tali mulie
ri derelicta ſunt. nõ enim fiſcꝰ
hec vendicabit ne aliquo mo=
do videamur talia corripiētes
fiſci ꝓuidere vtilitati: ſed ita
quidem que extrinſecus ei de
relicta ſunt ad alios veniunt.

¶ Que vero a priore marito
ſunt ab ea ſublata venient ad
decem[a] perſonas relinquentis
iure cognatiõis que edicto cõ
tinentur: hoc eſt aſcendentes
et deſcendētes et ex latere vſ=
qꝫ ad ſecundum gradum/gra
dibus in ſuo ſeruādis ordie[b].
Quibus non exiſtentibus ad

a ¶ Prioribus. vt
leoni q de hoc tra=
ctauit: vt. C. de ſe=
cundis nuptijs. l.
hac edictali. §. ſi. ꝛ
theodoſij. vt. C. de
ſecũ. nuptijs. l. ge=
neraliter. in fine.
b ¶ Deſcẽdẽs. ſ.
ꝙ ſeruat hoc com
modo filiorũ. nam
ꝛc. et facit optime
. J. cõ ſi. que de dig.
. §. illud.
c ¶ Reſpicere. ſ.
vt iducamꝰ eos ꝑ
penā. nā vnius pe
na metꝰ eſt multo
rũ vt. C. ad le. iul.
rep. l. i. ꝛ facit. ff. de
poſi. bona fides. ꝛ
ſ. de mādatis p̄n.
. §. nõ ꝑmittas.
d ¶ Defuncti. ſcꝫ
patris alij dicunt
ſcꝫ filij. hoc eſt ne=
potes. ſed pria ve=
rior eſt.
e ¶ Hāc cauſam.
ſ. qꝛ exhonorauit
parentē. et facit. ſ.
de here. et falci. §.
exheredatos. et. J.
de imē. do. in fi. et
ff. de mino. l. auxi=
lium. in fi.
f ¶ Seruent. ſcꝫ
ꝑmas nuptias. i.
nõ venient ad ſe=
cũdas.
g ¶ Nuptie ꝛ hic
ſcilicet ex primis
nuptijs.
h ¶ Ad hoc. id ē
vſqꝫ ad hũc. §.
i ¶ Legi. i. hos
inſerere huic legi.
k ¶ Ex ambobꝰ.
ſcꝫ matrimonijs.
l ¶ Nuptijs. ſcꝫ
manſerint aliqui
ſine filijs.
m ¶ Oino. i. incõ=
tinēti. vt. ſ. eo. §. ſi
vero. et ſine metu
amiſſiõis lucrorũ
vt. J. eo §. ſi vero ex
pectet.
n ¶ Mulieribus.
nubentibus ſecũ=
do. et non haben=
tibus filios ex pri
mis nuptijs.
o ¶ Ex. pro quia
quia g eſſerunt.
p ¶ Alias. ſcꝫ pe
nas ſubibunt.
q ¶ Maiores. nā
tunc nõ remittitur
ei infamia de faci
li vt in hoc. §. ibi. ꝛ
que pre alijs.
r ¶ Soboles. ex
primis nuptijs.
Accurſius.
ſ ¶ Sequit et. ꝑ
id eſt.
t ¶ Nuptiarũ fe=
ſtinationem. tamē
tenet matrimoni=
um: vt. J. de reſti. et
ea. §. vnum.
v ¶ Neqꝫ mari=
to. ſꝫ que pena eſt
hoc non dare: Rñ.
magna. quia per
hoc viliorem ma=
ritum habet. vt. ſ.
eo. §. ſi enim. Sed
nunqd alij de ſuis
rebus dare pote=
rit: Reſpon. ſic cũ
non inueniat con=
trarium.
x ¶ Coheredes
eiꝰ. ſcꝫ mulieris.
y ¶ Heres eſſe. ſ.
niſi nupſiſſet infra
tempus luctꝰ. erat
enim inſtituta.
z ¶ Sint. ſcꝫ reli=
cta vxori.
a ¶ Que vero. ad
decē. ſcꝫ patris et
matris aui ꝛ auie.
Itē filij et filie ex
priore forte mari=
to nepotis et ne=
ptis: fratris et ſo=
roris: que ꝯtinent
edicto pretoris vt
ſubijcit: et probat
inſti. de bono. poſ.
. §. tertia.
b ¶ Ordie. vt pri
mo deſcẽdẽtes. ſe
cũdo aſcẽdẽtes. ter
tio collaterales. vt
. J. de heredi. ab in=
teſtato. §. i. col. ix.
Uel dic ꝙ frater ꝛ
ſoror cũ in eodem
ſint gradu cũ auo
et aua cũ eis pa=
riter vocent. vt. C.
de ſecũdis nuptijs
l. i. §. his etiam: ibi
quāꝙ̃ h ꝛ cetera.

erariũ veniãt[a]. ſꝫ neqꝫ lõgi⁹ hẽditas ab iteſtato ꝓpriorũ ei⁹[b] venięt[c] cognatoꝝ ſꝫ vſqꝫ ad tertiũ[d] gradũ inſpiciendũ vndiqꝫ ſtabit ſolũ ſucceſſio ei⁹. longi⁹ autẽ exiſtẽtes[e] alios habebũt[f] hẽdes: et q̃ pre alijs[g] ei penis inferꝛ. Dicim⁹ autẽ infamiam ſiquidẽ ſine filijs ex prioribus fuerint nuptijs ſolui[h] impatorijs lr̃is iubẽtis. Si ṽo filij fuerint cuiuſcũqꝫ[i] ſexus licebit q̃dẽ ei[k] impatori ꝑ infamia ſupplicare nõ tñ[l] vtilitatẽ aliquã reſcriptorum hr̃e: ſi tñ voluerit ex impio hr̃e vtilitatẽ et alijs liberari penis ex priore matrimonio filijs mediã ſue ſubſtãtie donare[m] portionem pure ſine oĩ cõditiõe et neqꝫ vſum retinere: ſed oĩs ſubſtãtie quam habuerit qñ ad ſecũdas veniebat nuptias mediã (ſicut diximus) cedẽs partẽ pri⁹ ꝓcreatis filijs. Et diuident hec filij oẽs ex eq̃ et filios q̃dẽ habentes ad ſuos trãſmittũt filios. oportet eni aliq̃d etiam veteribus[n] adijci legib⁹. Si ṽo nõ habuerint[o] defuncti filios: defunctorũ portiões accipient oĩno ꝓ portione eorũ fratres. ſi ṽo oẽs[p] defũcti ſint habeat ↄſolationẽ ſue infelicitatꝭ matꝛ: vt ea rurſus recipiat[q]. et hoc dicimus ſi iteſtati moriãtꝛ filij: nõ eni in his q̃ ſemel facta ſũt ꝓhibem⁹ eos teſtõ conſcribere aut ſupſtites q̃ volũt hoc mõ diſponere. ¶ Igiꝛ iminentes pene ante luct⁹ nubẽtib⁹ tempus tales quodãmodo ſunt et tres[r] pro his ↄſtitutiones pri⁹ ſcriptas vna quadã hac inꝑpoſitiõe[f] hec nobis lex cõpetenti protulit adiectione.

¶ Trãſiens ad ſcđa vota poſt tp̃a luct⁹ nullas penas patiꝛ ſi ex prio mr̃imonio ſoboles nulla ſupeſt: ea ṽo exiſtẽte priuaꝛ dñio oĩs largitiõis quã ↄſecut⁹ fuerit a ↄiuge: et ipam teneꝛ filijs primi matrimonij reſeruare ſolo vſufructu penes nubentem remanẽte in diem vite ſue dũtaxat. Ange.

¶ Si ṽo expectet[t] q̃dẽ tẽpus mulier ⁊ ꝓptea effugiat predictas[v] penas: ad ſcđꝫ ṽo veniat mr̃imoniũ priores negligens nuptias: ſiq̃dẽ non habeat filios dicaꝛ[x] ẽt denuo ſine periculo ẽ totũ ex hoc[y]. ¶ Si ṽo ſit ſoboles ⁊ filios ex hoc exhonoratos viderit: tũc oĩ largitate a viro[z] ad eã veniẽte eã ſꝫ ꝓprietatꝭ priuaꝛ ꝑte ſolũ et derelinquẽs vſumfructũ. Et hec ſancita ſunt etiã ſup ãtenuptiali donatiõe/ ⁊ ſup oĩ largitate[a]/ ſiue cũ viueret a viro[b] ad eã veniẽte aut etiã ex teſtamẽto/ aut mortis cã donatiõe/ ſiue iſtitutiois ſit ꝑs: ſiue ſit legatũ/ ſiue fideicõmiſſũ. ⁊ gñalit dicẽdũ eſt ꝙ oĩs cã deſerit ꝓprietatꝭ mod⁹ in his q̃ a priori viro in eã venerũt. et filij ea ꝑcipiẽt ⁊ ꝓprietatꝭ erũt dñi ſm tp̃s mox quo matꝛ ↄiũcta eſt[c] alij viro: ⁊ hec

a ¶ Veniant. ſcilicet bona.
b ¶ Eius. ſcilicet mulieris.
c ¶ Venient. ſcilicet ad iſtam mulierem.
d ¶ Ad tertiũ. nota hic mirabilẽ modum ſuccedendi. nã necvſqꝫ ad decimũ. necvſqꝫ ad ſeptimũ gradum: ſed dũtaxat vſqꝫ ad tertiuꝫ gradũ fit ſucceſſio vt. j. vt nulli iudi. §. fi. col. ix. al's. ȷ. vt inſti. de ſucceſ. cog. §. fi.

Succeſſio fit qñqꝫ vſqꝫ ad tertium gradũ tantum

e ¶ Exiſtẽtes. ſcꝫ cognati.
f ¶ Alios habebunt. quaſi dicat. non hanc mulierẽ que ſic nubere feſtinauit vt hic. et C. de ſe. nup. l. i. §. ca. Accurſius.
g ¶ Pre alijs. id eſt ante alios.
h ¶ Solui. i. diſſolui ab infamia.
i ¶ Cuiuſcũqꝫ. i. ſiue maſcli ſiue femine.
k ¶ Ei. ſcꝫ mulieri. Accur.
l ¶ Non tamen. et ita in hoc maiorem penam patitur quando habet filios q̃ quãdo nõ habet. vt i pn̄. huius §.
m ¶ Donare portiõeꝫ. ſ. nec differat
n ¶ Etiam veteribus. vt. C. de ſecun. nup. l. i. et. ij. vbi dꝛ fieri remiſſionẽ infamie grã ⁊ nõ grã. Itẽ q̃liter hec donatio ad filios perueniat et inter eos diuidaꝛ non dicitur. ſꝫ hic adijcitur.
o ¶ Habuerint. ſ. aliq̃ ex iſtis filijs: quib⁹ mulier nubens ante annum debet ſuare dimidiã omnium ſuorum bonorum.
p ¶ Si vero omnes. ſcilicet filij.
q ¶ Recipiat. ſcꝫ hoc totũ quod donauit ante ptem: reliq̃ vero ſubſtãtia filij venit ad matrẽ vna cũ alijs legitimis/ vt cũ fratrib⁹ et cõſanguineis ex patre tm̃. vt. C. ad tertul. l. ſi quis. et. l. ſi qua. ſed hodie mater talib⁹ ꝑfert q̃ ſunt coniuncti ex altero parẽte tm̃. vt. j. de here. ab inteſta. §. ſi igiꝛ defunctus. col. ix.
r ¶ Etiã tres pro his. q̃ ſunt in. C. q̃ ex cau. iſa. irro. l. decreto. et. C. de ſe. nup. l. i. et. C. ad tertu. l. ſi qua mulier. eſt et quarta que dicit de hac materia. C. de ſecũ. nup. l. ij.
f ¶ Interpoſitione. que eſt in toto §. iſto: prime ſiquidẽ ⁊c. vſqꝫ huc. et no. ꝙ eaſdẽ penas quas patiꝛ hec mulier nubẽs infra tempus luctus: patiꝛ et illa que deſerta liberorũ tutela contra ſacramentũ et ante ei⁹ rationẽ reddită tranſierit ad aliud matrimonium. vt. j. eo. §. ſi autem tutelam. ⁊. C. ad tertu. l. omneꝫ. Itẽ et illa q̃ parit infra tempus luctus in vndecimo mẽſe. vt. j. de reſti. et ea que pa. §. fi. col. viij. Item ⁊ ea q̃ infra idẽ tẽp⁹. ſ. annũ patiꝛ ſtuprũ q: pl⁹ hꝫ luxuria q̃ caſtitas. vt. j. eadẽ ↄſtitutiõe. de reſti. et ea q̃ pa. §. fi. qñqꝫ autẽ et poſtponiꝛ nimia feſtinatio. ſcꝫ qñ ꝑ culpã mulieris factũ eſt diuortiũ. qđ dicit. ȷ. eo. §. ſi ṽo altera.
t ¶ Si vero expectet. id eſt differat nubere vſqꝫ ad annum.
v ¶ Predictas. vt. ſ. §. i. vſqꝫ huc. Accurſius.
x ¶ Dicaꝛ etiam denuo. nã iã dictũ eſt ſemel. vt. ſ. ꝓx. §. ſi igitur.
y ¶ Ex hoc. i. ex ſecũdis nuptijs.
z ¶ A viro. ſ. prio
a ¶ Oĩ largitate. h ſuppleꝛ qđ ſemiplene dꝛ. vt. ſ. ꝺ nõ eligen. §. hic autẽ. col. i. nã ibi de dote et donatiõe tm̃. nõ aũt alijs lucris vt hic dicitur: et ſtatim/latius expedit
b ¶ A viro. ſcilicet primo.
c ¶ Coniuncta eſt alij. ſcilicet viro ſecundo. et hoc idem videtur per. l. C. vt. C. de ſe. nup. l. femine. in prin. ⁊. §. i. qđ de plano conſiteor ⁊ eius ſententia hic recitatur. ſed. p. dixit ꝙ per p̃dictã. l. ꝓprietatẽ habet plenã. vnde et de ea teſtari poteſt. vt. j. eo. §. pe. Sed certe hec nõ eſt bona ratio. nam et de alienis quis q̃ndoqꝫ teſtaꝛ: vt pater de bonis filij. vt inſti. de pup. ſubſti. §. non ſolũ. in pri. Itẽ monach⁹ de rebus monaſterij qñ ipſe eas ↄtulit. vt. j. de ſan. epiſ. §.

Teſtaꝛ qs aliquando de alieno.

ſi qua mulier. col. ix. hodie autẽ planũ eſt q: tñ vſumfructũ habet vt hic. ⁊. ſ. de nõ eligẽ. §. hoc autẽ. et ꝓ his reb⁹ cauebit mater filijs. qđ dic vt. ſ. de nõ eli. §. ſed aliud. ſed pater forte non: q: inter patrẽ et filiũ non põt eſſe cautio. vt. ff. ad trebel. l. imperator. ſ.

Conſtituat. i. effectum dominij eis tribuat. nam dominus nemo fit ꝑ preſcriptionẽ ſed per vſucapionẽ tñ ſ̃m Bul. vt. C. de pac. l. traditionibus. ſed. M. cõtra. nam et vſucapione ⁊ ꝑſcriptiõe dominiũ q̃ri dicebat: vt. h. ⁊. ff. de vſuca. l. eũ q̃. qđ dic vt plene diximus inſti. de vſuca. §. ij.

a Et viri. ſ. trãſeuntis ad ſecũda vota. ⁊ facit. C. de ſecũ. nup. l. generaliter. in ꝓn.
b Frui. ſcꝫ his largitatibus.
c Ipſi. ſ. viri vł mulieres.
d Ex genere. ſ. qui dederunt vel fuerunt.
e Licet. q. d. ſimilitudie facta ꝓ hoc qđ dixit in dote poterat itelligi et in donatione ſꝫ maluit expreſſe dicere ne videaꝫ neglexiſſe. vt. ff. de iniur. item apud. §. hoc edictum.
f Hinc. i. ex matrimonio.
g Ratum ſit. vt ad ſcđa vota tranſiẽs amittat lucrũ vt in ꝓn. huius. §.
h Taliũ. ſcꝫ rerum lucratarũ.
i Lex. ſ. iſta.
k Eorum. ſcilꝫ parentum. R.
l Obligat. hoc ꝑ tacitã hypothecã. ⁊ facit. C. đ bo. que libe. l. cũ oportet. §. fina. et. C. de bo. ma. l. i.
m Eis. ſ. filijs.
n Prohibeat. ſ. fili⁹ ⁊ ſic mutat numerũ. cũ vſq; huc in plurali: nunc in ſingulari loquaꝫ.
o Eos. ſ. parentes.
p Aliq̃d. qđ ꝑtineat ad cãm vſufruc. ſ̃m quoſdã: immo etiã nec quo ad ꝓprietatẽ ꝑtinet: vt ſtatim ſubijcit. ⁊ in nouel. eo. ti.

cõis mulieris ⁊ viri[a] mulcta ſit poſita. nã ſi ⁊ ille filios habẽs ſcđam eis ſupinduxerit vxorẽ nõ ex dote fruiꝫ lucris ſ̃m proprietatis rationẽ. nã largitatẽ aliã a muliere ꝑcipiẽs hãc habebit firmã: ꝑter quantũ lꝫ vti et frui[b] donec aduixerit ſolũ. ⁊ hic quoq; filij licet ſub ptãte cõſtituti ſint: ſed tñ dñi ſ̃m ꝓprietatẽ taliũ erunt venientiũ mox in eo ſimul cũ ſcđe vxoris cõiunctione. et nõ diſcernim⁹ de dote et antenuptias donatione vtrũ ipſi[c] hanc dederit ꝑ ſe ꝯtrahẽtes/an aliq̃ alij ꝓ eis hoc egerit: ſiue ex genere[d]/ſiue etiã extriſecus: licet[e] videatur quodãmodo cõprehẽſa ⁊ ante nuptialis donatio dotis.

Lucra a coniuge primo venientia mulier vel vir ad ſcđa vota tranſiens nõ alienat nec obligat: q ſi fecerit filijſ datur ea vendendi poteſtas: ⁊ eorum ſucceſſori niſi excluſi ſint preſcriptione. xxx. annoꝝ que eis non currit ſi ſint aliene poteſtatis et minores etate pupillari. hoc dicit Ange.

Sed qđ ſancitum eſt ſuper lucris hinc[f] veniẽtibus ad nubẽtes etiã ſic ratũ ſit[g]/⁊ ita certa taliũ[h] lex[i] eis erit cauens: vt neq; alienationẽ vllã ꝑmittat parentib⁹ in talib⁹: neq; hypothecã: ſed vł ſi q̃d egerit parẽtes mox eoꝝ[k] obligat[l] eis[m] ſubſtantiã: nõ vt ꝓhibeat[n] eos[o] aliquid[p] agere in his que voluerint. erubeſcit enim lex caſtigatores filios genitorib⁹ ſtatuere. Illos quidẽ erubeſcit[q]. interminatur autẽ accipiẽtibus tanq̃ nichil eis quod accipiũt proſit. ⁊ ſciant ex hac noſtra lege quia vel ſi quam a talib⁹ parentibus comparationẽ fecerint/vel ſi acceperint donationem/vel ſi q̃d omniũ egerit/tale erit q̃le ſ neq; geſtũ/neq; ſcriptum[r] qđ factum eſt. Vendicabunt enim ea om̃ino filij hereſq; eoꝝ ⁊ ſucceſſores ab heredibus eoꝝ ⁊ ſucceſſorib⁹: nõ aliter excludẽdi/niſi tricẽnale tranſeat tempus: ⁊ detentatio dominos accipiẽtes ꝯſtituat[s]: incipiente filijs tẽpore currere ex quo ſue poteſtatis apparuerint[t] exiſtentes[v]: aut maiores facti[x]: niſi tamẽ aliqua[y] impubes etas adiuuet adhuc.

Lucra predicta inter filios primi matrimonij equaliter diuiduntur ⁊ inter filios filioꝝ ꝓ hereditarijs portionib⁹. ita tamen vt nõ plus capiãt q̃ caperet pater eoꝝ ſi viueret. Ang.

Venient autẽ talia lucra[z] ad filios omnes ex priorib⁹[a] offenſos nuptijs. Nõ em̃ ꝑmittimus parẽtibus non recte introductam[b] electionẽ[c] in eos/ neq; alij quidẽ filioꝝ dare: aliũ vero exonerare. oẽs em̃ ſcđis

t Apparuerit. vel emãcipatione vel morte p̃ris vel alijs modis. non autẽ prius: vt. h. ⁊. C. de an. excep. l. i. in fi. ⁊. C. de bo. q̃ libe. l. q̃cunq;. §. fi.
v Exiſtentes. morte parentis.
x Facti. ſ. emãcipatione. Al.
y Aliqua ipubes. Sed nũquid ſunt plures etateſ ipuberis? Rñ. ſũt. vt q̃nto anno ⁊ ſexto. et ſic de ſingulis tꝑib⁹ ꝯ quã etatẽ nõ currit ꝑſcriptio aliq̃. immo et ſi ꝯ ꝑdeceſſorẽ fuerit inchoata: tñ interim dꝫ retardari: vt. h. ⁊. C. de ꝑ ſcrip. xxx. vł. xl. an. l. ſicut. ſed ꝯ adultũ tria gñá ſunt ꝑſcriptõis: aut. xxx. an. vel maioꝝ iſte currũt: ſed reſtituitur. aut alie iferiores: ⁊ iſte ipo iure nõ currũt. vt. C. in qui. cau. in inte. reſti. nõ eſt neceſ. l. fi. et hoc ex iudiciũ. in iudicio ſũt currũt ſed reſtituiꝫ vt trienniũ ad inſtantiã eandẽ. vt. C. de iudi. l. ꝓperandũ. in fi. Itẽ ãni ad inſtãtiã eandẽ. vt. ſ. de here. ⁊ fal. §. pupillus. hec vltima tam in pupillis q̃ adultis locum habet vt pater ex lege ad hoc inducta. Accur.

Preſcriptio cõtra impuberes non currit.

q Erubeſcit. facit ad hoc. C. de bo. que libe. l. cũ oportet. §. non autem. ⁊. l. fi. §. filij autem. ⁊. ff. de arbi. l. qualem. §. fi. ⁊. C. de obſe. l. iij. in fi. ⁊. ff. de accu. l. hi tñ. §. i. ⁊. C. de ſecun. nup. l. ſi quis. §. fi. Argu. contra. ff. de condi. cau. da. l. iij. §. ſi quis quaſi. ⁊. ff. de tu. ⁊ cura. da. l. his q̃. ⁊. ff. de cura. fu. l. i. in fi. Accur.
r Neq; ſcriptum. niſi filius conſenſit maior. xxv. an. vt. ff. de pigno. l. fideiuſſor. §. pater. vel etiam minor ſi iurauit de pace tenẽda. vt. j. de pa. tenen. §. fi. col. x.

z Talia lucra. q̃ ꝑdit parẽs trãſiẽs ad ſcđꝫ m̃rimoniũ rõne ꝓpetat. ſ. vt. ſ. ꝓxi. §.
a Priorib⁹. nuptijs. Sꝫ q̃d ſi ad tertiũ m̃rimoniũ trãſiuit? Rñ. lucra ꝑmi m̃rionij ꝑmis reddunꝫ filijs. ſcđi lucra reddunꝫ ſcđis. vt. j. e. §. nec illud.
b Introductã. ſ. de iure antiq̃ añ hec iura. vt C. de ſecũ. nup. l. gñaliter. §. diuidẽdi. ⁊. l. in q̃b⁹. in fi. q̃ lex hic corrigiꝫ. Vel dic nõ recte itroductã. i. nõ recte itroducẽdã. ⁊ ſic tꝑs põiꝫ ꝓ tꝑe. vt. ff. đ le. iij. l. ẽt. ⁊. C. đ legi. ⁊ ꝯſti. l. i.
c Electionẽ. ſ. vt vnũ eligant cui hec cõſeruent lucra. hoc em̃ fieri nõ põt: vt hic. ⁊. ſ. de non eligẽ. §. ꝑſpeximus.

g ¶ Similiter.i.inequaliter filijs ꝑmorientib⁹.⁊ ſic no.ꝙ filiuſfamilias habet heredē.vt hoc.§.⁊.j.de here. que ab inteſta.§.i.olim vero iure peculij pater oīa occupabat. vt ff.de caſtren.pe.l.ij.Uel dic hoc referri ad aliū caſum.ſ.qn̄ filij erant emācipati:vt ita hec lex hoc nouū nō inducat/ vt filij heredē habeant.ſed illa.j.de here. ab inteſta.§.i. et facit ad hoc.inſti.de legi. pat. tute.⁊.ff.de re.iu.ꝑm naturā.et.C.de cadu.tol.§.ꝑ ſecūdo

Filiuſfa.hȝ heredem.

b ¶ Ipſi.parētes

c ¶ Conferant. alijs ſuis.

d ¶ habeat filios.ſ.filij lucrātes.

e ¶ Illi ꝟo. ſ. filij lucrātes.ideoq3 trāſmittentes.

f ¶ partiāt. iter filios ſuos.ſ3 non ne ſuo arbitrio: vt vnus horum filio rum q̄ vt nepotes ſūt admittēdi poſſit hr̄e pluſq3 alter. Rn̄.ſic vt.C. de ſecū.nup.l.in qb⁹.in fine.ſed cōtra videtur qȯ eſt in hoc.e.§.qȯ.ſ̄.pr.nā ius eligēdi ſublatū eſt Sed reſpō.nō pōt eligere: ſed q̄ ꝑdit ꝑ ſecūdū mr̄imonium:ſed iſti filij qui lucrant̄ q̄re non poſſunt vnū filioꝝ pluſq3 alios honorare.certe poſſunt vt.j.eo.§.illud quā doq3.in fi.§.Alij oſtēdūt ꝙ nec ꝑdēs nec lucrans pō eligere.arg.huius.§.qui dicit ceſſare ius eligēdi.qȯ falſū videtur cum non inueniatur correctum in eo caſu.vt.C.de appel.precipimus.in fi.

g ¶ Ipſi.ſc3 nepotes.

h ¶ Scd̄m menſurā.i.pro hereditaria portione ꝑm quā ſuo patri ſucceſſerant.⁊ poteſt ita eē ꝙ vn⁹ haberet pluſq3 alter ſi maiori parte fuit in alijs inſtitutus.et ita nō corrigitur.C.de ſecun.nup.in quibus.in fi.vt mō diximus.

i ¶ Nō tn̄.facit inſti.de here.que ab inteſt.§.cum filius/

k ¶ Declarauim⁹.vt.ſ̄.eo.§.ſi vero ſoboles.ibi.intermināt̄ autē ⁊c.⁊ de nō eligendo.§.hoc quoq3.in fi.

l ¶ Talibus.ſc3 lucris.et ſcias ꝙ hic.§.in dote et in donatiōe nuptiali loqui videt̄ ꝑm Jo.et eſt ratio.quia.ſ̄. de nō eligen.§.hoc autē.de his duobus tn̄ loquitur et ſuper eo ⁊ ad ei⁹ interpretationē hoc fit:ergo locum habet i co in quo et ille.vt.ſ̄.de filijs ante do.inſtru.in fi.

m ¶ Dictum eſt.vt.ſ̄.eo.§.ſi vero ſit ſoboles.⁊ de nō elig.§.hoc quoq3.

n ¶ Ratum erit.ſ.in totum vt ſequitur.

o ¶ Utrorūq3.tres eni ſunt caſus.et quando omnes moriuntur:et quādo nullus.Itē tertius qui medius dicitur quādo alij moriunt̄ alij viuunt vt ſubijcit.

p ¶ Exiſtentibus.q.d.nullis.

q ¶ Eis ex lucratis.ſc3 contrahentibus :videlicet patri et emptori.Accurſius.

ſimilit[a] exonerati ſūt nuptijs. ſed queadmodū oīm filioꝝ ſimiliter heredes exiſtūt parentes et nō alij quidē ſuccedunt alij vero non/ſi̇c̄r cur nō ⁊ ipſi[b] oīb⁹ ex equo q̄tum ad hoc cōferat̄[c] ſ3 alios q̄dē eligāt alios vero deſpiciāt:ideoq3 ꝑm portionē vnuſq̄ſq3 hoc lucret̄:⁊ ſi habeat filios[d] ad eos hec trāſmittat: illi[e] ꝟo hec iter alterutros partiant̄[f] ipſi[g] q̄dē ꝑm menſurā[h] quanti conſiſtāt:non tamē[i] pr̄is trāſcēdentis portionem.

¶ Si filij primi matrimōij patri ſupulxerint:oīs alienatio facta de lucris per patrē ex toto infirmatur.h.d.Ange.

¶ Quoniam infirmas declarauimus[k] alienationes a parētib⁹ ſuper talibus[l] factas: ſubtiliorem īponere conuenit cauſe ordinē. Si eni omnes ſuper ſunt filij ex prioribus nati nuptijs et premoriat̄ eis parens: infirma oīno manebit alienatio ꝑm qȯ pri⁹a nobis dictum eſt[m]:ſi vero moriant̄ oēs ⁊ rurſus ad orbitatē cāveniat:tunc ex affectu ratum erit[n] qȯ alienatū eſt.quis eni hoc etiam infringat filijs quibus videlicet ſolis hec ſeruauim⁹ nō exiſtētibus?ſed hic quidā nobis pridem ingreſſus eſt ſenſus ſubtilis et ſollicit⁹:⁊ medium vtrorūq3[o] caſuū pertractās: q2 eni oībus quidē exiſtētib⁹[p] filijs: ⁊ premoriēte genitore nulla relinquebat̄ pars eis[q] ex lucrat3 rebus:oībus autē moriētib⁹ totū in eos[r] reuertebat̄:cogitauimus mediū quedā cauſe ordinē inuenire: vnde ſi pluribus exiſtētib⁹ filijs moriat̄ vnus/ſi quidem habeat filios ad illos ferri hereditatez hoc qȯ ſepe dixim⁹[s]. ¶ Si ꝟo nō habeat[t] filios nō oīno ad fratres totū venire:ſ3 quātum ex pacto nō exiſtentiū filiorum acquirebatur generanti hoc eum lucrari reliquum vero concedere in filij venire ſucceſſores/ſiue fratres ſint ſiue extranei forte.qȯ maxime[v] in matre contingit: ſiue diſponāt[x] ſuas ſubſtātias ſiue etiam inteſtati moriātur[y]

r ¶ In eos.ſc3 cōtrahentes.

ſ ¶ Dixim⁹.vt.ſ̄.eo.§.ſoluto.in fine ⁊.§.i.et.§.ꝑme.i fine.§.et.ſ̄.§.veniēt. in fine.

t ¶ habeat.ſc3 filius mortuus.

v ¶ Marie.vt habeant talia lucra a viro:non ſic facile vir ab ea cū ſit auara.Accur.

Mulier auara dicitur.

x ¶ Diſponāt.ſc3 filij.

y ¶ Moriant̄.hic incipit nou⁹ caſus q̄ nō erat i.l.alia.ſ̄. de non elig.§.hac autē. vñ illa i hoc caſu ꝑ iſtā ſupplet̄ ⁊ corrigit̄.⁊ ē talis h caſus vt colligit̄ in nouellis.c.ti.et h̄.pacta ē mulier de dōatiōe ꝑpter nup.lucrāda tota ſi libos habuerit ex eo viro ⁊ hoc dr̄ pactū i caſu liberorū exiſtētiū.ſi autē nō habuerit d3 tūc mulier lucrari tm̄ tertiā.et hoc dr̄ pactū i caſu liberorū nō exiſtētiū.poſtea habuit tres.vñ lucrifecit totā et ſua ē:interī hec nupſit ſcd̄o marito q̄re amiſit totā rōne ꝑprietatis.vt.ſ̄.eo.§.ſi ꝟo ſit ſoboles. poſtea ꝟo moriet̄ vn⁹ de trib⁹:certe l3 ꝑdiderit quo ad ꝑprietatez lucrū qȯ habuit ex pacto filiorū exiſtentiū:tn̄ hoc hab3 ex alio pacto.ſ.filiorū nō exiſtētiū vt habeat tertiā tertie.nā ſi oēs moriant̄ haberet integrā tertiā:nūc aūt cū vn⁹ de trib⁹ moriat̄ tertiā tertie d3 hr̄e. Idē dico et ſi duo moriant̄:q2 tūc duas tertias tertie haberet:ita hec duo ſūt paria nullū natū eſſe vel eē:ſ3 mortuos eſſe oēs:vl̄ etiā ꝑ pte quo ad ptē.in alijs autē ptib⁹ q̄s nō recuperat h3 vſūfructū tm̄.vt ſ̄.eo.§.ſi vero ſit ſoboles.i alijs aut bonis defuncti filij h3 virilē.vt.j.eo.§.hinc.ibi.ſi autē mater ⁊c.et ꝑ hac pte que ad eā redit occaſione ſecundi pacti valet alienatio quā fecit:vt ſequit̄.idē ecōtra ꝑ oīa ponas in dote lucrata a marito.q2 qȯ iuris eſt in dona.hoc et in dote d3 eſſe.vt.j.eo.§. nec illud.ibi ex rerū vero ⁊c.⁊ j.de equa.dotis.§.i.et.ſ̄.e. §.ſi vero ſit ſoboles.ibi:⁊ hec.cōis ⁊c.Sed quid ſi pactum nō apponit̄.dic vt.ſ̄.de nō eligen. ſecū.nub.ē.§. cum igit̄ diximus.ibi.et hāc habet firme.Sed videt̄ ꝙ hoc pactum ammodo nūq3 ſit admittendū etiā ſi oēs moriant̄.⁊ multomagis ſi nō oēs.nā duo diuerſa pacta et cōtraria ſue

Mortuum eē ⁊ natū nō eſſe paria ſunt

et hoc nos ſcripſimus[a] in noſtra lege cogitantes illud ⁊ inuenientes primi et clementer ſanciẽtes. Quapropter etiam hoc ſi alienauerit parens an̄q̄ ad ſecũdas veniat nuptias deinde moriat̃ vn⁹ filiorũ: in tãtũ valet ſolũmõ qđ alienatũ eſt quãtũ ad alienã[?]ẽ ex pacto nõ exiſtentiũ filiorũ ꝑuenit. alioquin ſ̃m alias ꝑtes q̃cunq; ad filij heredes veniũt oĩo infirma erunt: vnde alienatione facta manet cã in ſuſpẽſo[b] ſequẽtib⁹ cõmittẽda fortunis. ⁊ aut ꝑfecte ab initio[c] infirmãda alienatiõe/ aut ꝑfecte valente[d]/ aut particulatim quidẽ infirmanda alienatione/ particulatim[e] vero conſtante.

¶ Lucra que ad filios primi matrimonij deuoluũtur ꝓpter tranſitũ parentũ ad ſecũda vota lucrant̃ filij ſiue parẽtib⁹ heredes exiſtant ſiue alteri ſiue neutri: niſi filij ſint igrati erga vltimo morientẽ: et ingratitudo aperte ꝓbet̃. h. d. Ang.

¶ Et ſup his[f] q̃cq; lucr̃ q̃cũq; ad ſecũda venientib⁹ vota parẽtib⁹ percipiũt[g] nõ ꝑſcrutamur vtrũ exiſtãt heredes aut premoriẽtis[h]: parẽtis/ aut ſecũdi moriẽtis[i]/ nec ſi alij q̃dẽ hr̃des exiſtũt alij[k] vero nõ. ſ; ſicut ſuperius diximus[l] ꝓmiũ eis dam⁹ hoc ſiue hr̃des fiant ſiue etiã nõ: et hoc ex equo ꝑcipiant ipſi q̃dẽ ſuꝑſtites: cũ eis[m] aũt defuncti[n] filij genitoris accipientes partem: vbiq; tamẽ ingratitudine (ſicut prediximus) impedimenta ad tale lucrũ faciẽte huiuſmodi filio. Contra ingratos enĩ poſitas nõ trãſcendimus leges taliter et parentes honorãtes[o] et filios ad pietatẽ deducentes. ſicut enĩ[p] electionẽ[q] prohibem⁹ ⁊ denuo[r] oĩbus ſimiliter damus talia premia[s]/ ſic ea q̃ de ingratitudine ſunt nõ interimim⁹[t]. palam vero eſt q; ingratũ intelligi eum oportet q̃ circa ambos parentes aut omnino circa poſteri⁹[v] morientem fact⁹ apte mõſtrat̃.

¶ Tranſiens ad ſecũda vota nõ põt relinquere coniugi pl⁹ q̃ relinquat vni filiorũ primi matrimonij cui minus relinq̃t: ſiue ſint poſiti in poteſtate: ſiue emãcipati: dũ tñ filio relinquat̃ legitĩa que hodie eſt tertia: et ſi vltra parẽs reliquerit: quod eſt vltra diuidit̃ inter filios primi mr̃imonij. Ang.

¶ Optime[x] vero nobis leo diue memorie videt̃ cogitaſſe de oblationibus q̃s faciũt in ſecũda matrimonia q̃ ea cõtrahũt. ait enĩ: q; ſi ex priori matrimonio filios habeãt parentes deinde ad ſecundũ aut deinceps veniãt mr̃imoniũ: nõ pñt neq; in nouercã p̃res/ neq; ĩ vitricũ matres ſ̃m vite tp̃s quãlibet[y] facere largitatẽ: aut in morte relinquere: niſi tm̃ quãtũ[z] vn⁹ fili⁹ aut filia ſol⁹ exiſtẽs ex generãte habeat. Si ṽo multi filij ſint ⁊ vnuſq̃ſq; eq̃lem h; portionẽ/ nõ ampli⁹ q̃ ad ſinglos venit aut vitricus aut nouerca ꝑcipiat. Si ṽo iequalia q̃ relinquũtur fuerint tãtũ neceſſe eſt ſolũ ad nouercam aut vitricũ venire ex q̃cũq; largitate parẽtis in q̃ntum qui minus h; fili⁹ ex illi⁹ ſubſtãtia percepit: aut ex nouiſſima volũtate dimiſſũ

---

runt. ergo vno habente effectũ aliud nõ poterit ſuũ vigorẽ ſortiri. vt. ff. de verbo. oblig. l. ſi ita quis. et. ff. de condi. inſti. l. ſi plures. et. ff. de manu. te. l. ſi ita fuerit. Itẽ et tunc quãdo non omnes mortui ſunt: etiã alia ratione videt̃ nõ habere locũ: q; quomodo h; locũ pactũ liberorũ nõ exiſtentiũ cum exiſtant. nam ſi aliquid eſt ĩ pluribus faciendũ nõ ſufficit fieri in vno vt. ff. de cõdi. et demõ. l. pater ſeueriniam. et. C. de cõdi. inſer. l. i. et. C. ad trebel. l. iubem⁹. §. ſin autẽ. ergo et h̃ nõ debet ſufficere vnũ mori cum ſ̃m ṽba pacti ſecũdi oporteat q͛ null⁹ remaneat. Sed rñ. põt dici hec iura magis eſſe volũtaria q̃ rationabilia: q̃ſi ſic volo ſic iubeo ſit pro ratione voluntas. ſicuti pleraq; iura imperatorũ ſunt.

u ¶ Scripſimus ĩ noſtra lege. vt. ſ. de non elig. §. hoc autẽ. nã iure veteri de hoc pacto nõ erat mẽtio. alĩs nõ ſcripſim⁹: ⁊ tũc dic de hoc caſu nouo quando om̃es moriuntur.

b ¶ In ſuſpenſo. no. quedã eſſe ĩ pẽdenti. vt ⁊ alĩs ĩ. ti. q̃. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtib⁹. et. ſ. de nõ eligẽ. §. hoc autẽ. in fi.

pẽdere q̃dã dicunt̃.

c ¶ Perfecte ab initio. i. in totũ nõ valeat: ſc; q̃ñ oẽs ſuperſunt.

d ¶ Valẽte. quando oẽs moriunt̃.

e ¶ Particulari. quando et ipſi filij particulariter ⁊ non omnes moriũtur. Accur.

f ¶ Et ſuper his. de quibus dixit. ſ. eo. §. ſi vero expe. Accurſius.

g ¶ Percipiunt. ſcilicet filij.

h ¶ Premorientis. a quo non venerunt lucra.

i ¶ Morientis, ad quem peruenerunt: ſed poſtea contrahendo amiſit proprietatem que peruenit ad filios, vt hic dicitur.

k ¶ Alij. ſcilicet parenti. vel dic filiorum.

l ¶ Diximus. vt. ſ. eo. ti. §. ſoluto. ibi. et dabuntur ⁊c.

m ¶ Cum eis. ſc; ſuperſtitibus.

n ¶ Defuncti. q. dicat. filij defuncti genitoris. vt hec dictio filij: ſit nominatiui caſus: alie due ſint genitiui caſus. et facit. ſ. e. §. veniẽt. in fi.

o ¶ Honorãtes. ſ. nos ad pietatẽ. ſ. parentib⁹ exhibẽdam.

p ¶ Sicut enim. nũc breuiter rememorat que dixit. ſ. ab illo. §. ſoluto. et poſtea non omnia ſed aliqua.

q ¶ Electionem. vt. ſ. eo. §. venient.

r ¶ Denuo. i. iterum.

ſ ¶ Premia. vt. ſ. eo. §. venient. continetur.

t ¶ Non interimimus. vt. ſ. eo §. ſoluto. circa fi.

v ¶ Poſterius. i. vltimo morienti. ⁊ ideo ſufficit ſi ẽ ingrat⁹ poſteri⁹ morienti. q; ab eo lucrum percipit: lic; propter delictũ ſuum ſiue pater ſiue mat̃ ſit: et facit ad hoc. ĩ. vt cũ de ap. cog. §. cauſas. col. viij. ⁊. C. de ſecun. nup. l. fi. in prin. et. ĩ. de immẽ. do. in fi. §. fi. col. vij. et. ſ. de here. et fal. §. exheredatos.

x ¶ Optie. vt. C. de ſecũ. nup. l. hac edictali. vſq; ad. §. his illud.

y ¶ Quãlibet. ſc; donationem inter viuos.

z ¶ Niſi tm̃ quãtum. huic cẽ tradicit. C. de dona. ante nup. l. ſi liberis. Solu. nõ tenet̃ dotẽ ſuã ſuare filijs ꝑmi mr̃imõij vt ibi: ſ; tenet̃ tm̃ dare q̃tũ dat ſc̃do viro vñcũq; habeat v. l inueniat: vt hic dicitur.

aut in vita datū:quippe[a] dudū q̄rta[b] nūc aūt[c] tertia aut media ſm noſtrā legem portione oī no filio relinquēda aut danda niſi rurſus[d] ingratitudinis rō cōtradicat. Hoc idē obſeruan do et in auo[e] et in auia ꝛ ꝓauo ꝛ ꝓauia ꝛ nepotib⁹ maſculis aut feminis:ꝛ ꝓnepotib⁹ ſilr̄ ſiue ſub ꝑtāte forſan/ſiue eman cipati ꝯſiſtāt/ex paterna vl̄ ma terna linea deſcēdētes/ et hoc decernēs[f] recte intulit[g]. qꝛ qđ plus[h] eſt i eo qđ relictū aut da tū eſt: oīno aut nouerce aut vi trico ac ſi neq̄ ſcriptū neq̄ re lictū aut datū vel donatū/cō petat filijs[i]:et inter eos ſolos ex equo diuiditur vt oportet. ¶ Nāq̄ ex ſcđis nuptijs fili os participari etiā horū[k] ſcri ptū q̄dē i q̄dā ꝯſtōne eſt:nō tñ etiā nūc nobis placꝫ ſꝫ ex prio ri mr̄imonio filijs ꝓpt̄ q̄e ꝛ ob ſeruatū eſt deꝫ ſolis nulla ma chinatiōe neq̄ ꝑ ſuppoſitas[l] ꝑſonas:neq̄ ꝑ aliquā aliā cau ſam[m] interponi valēte. Hoc āt qđ plus eſt diuidēt adinuicem grati filij ꝑſentib⁹ parētib⁹:nō igrati filij circa hos approba ti ꝑ ingratitudinē[n] hmōi obno xij cōſtituti q̄lē leges q̄rūt[o]:ta lē nāq̄ etiā hac vtilitate priua mus ne forte ꝓpter ſpem hu ius poſſeſſiōis cōtra parētes accedāt:ꝛ ꝓterui ſint et natu re iniurient leges[p]. palā quoq̄ eſt qm̄ ꝛ hoc[q] ſi q̄s horum mo riaꝫ ad quos qđ pl⁹ eſt deduce baꝫ filijs exiſtētibus defuncti hoc filij accipiēt ſm ꝓpriā qui dem multitudinem[r]/ ad defun cti vero partem.

¶ An vitric⁹ vel nouerca ha beat plus q̄ꝫ vnus ex filijs pri mi mr̄imonij inſpiciꝫ tp̄s mor tis binubi. h.d. Ang.

¶ Quo hacten⁹ legib⁹ indi ſcretū[s] ē qn̄ ꝯueniat qđ pl⁹ ē[t] i ſpicere vtrū ſm oblatiōis[v] tp̄s an certe mr̄imonij ſolutionem optimū[x] nobis viſū ē eē mortꝫ binubi[y] parētis obſeruari tp̄s ſcribūt itaq̄ hoīes[z] et horū q̄ hn̄t ampli⁹. ſcribūt āt et min⁹ euenietes āt fortune ꝯtrarios euētus ſepius operantur: vn de vt nō circa hoc erremus tē pus illud conſiderandum eſt ſm quod binubus moritur/ et portionem inde ſumendam:ꝛ ſm eam id quod plus eſt cōtē plātes auferre qđ tranſcēdit[a] oportet et filijs applicare : in omnibus talibus nō ab initio[b]

a ¶ Quippe. hic manifeſte colligiꝫ ſm al. q̄ debitū natu rale ꝛ hoc beneficiū poteſt habere:nec vnū ꝑdit ꝑ reliquū. ſed vtrūq̄ ꝑ ingratitudinē vt ſubijcit:et eſt rō qꝛ vnū hꝫ iu re nature:aliđ delicto trāſeūtis ad ſecūda vota. vnde quaſi vnū penale alterū rei ꝯſecutoriū ſe nō impediūt. vt ꝛ alis ff. de codi. fur. l. ſi ꝓ fure. §. furti. et. ff. de fur. ſi pignore. §. cū furti.

b ¶ Quarta. vt C. de inoffi. teſta. l. cū quereꝫ. et. l. pa rentibus.

c ¶ Nūc autē ter tia. vt. ſ. de triē. et ſemiſ. §. i. ꝛ. ij. co. iij.

d ¶ Niſi rurſus. q.d. niſi ingratitu do repellat ab hoc bn̄ficio qđ hꝫ delicto alteri⁹ ſicut re pellit a debito na ture. vt. pri. §. in fi.

e ¶ Et in auo. cū pater vel mater nō ſūt i medio. et au⁹ vel auia magnam nouercā vl̄ magnū vitricū michi in troducant.

f ¶ Decernens. ſ. leo.

g ¶ Intulit. i. adiecit. i ea. l. hac edictali.

h ¶ Quia qđ pl⁹ eſt. ſ. qđ daꝫ marito ſecūdo vel vxori q̄ꝫ q̄ ſit illud qđ filio ꝑmi matrimonij datur.

i ¶ Filijs. ſ. ꝑmi matrimonij. ſꝫ aliud eēt ꝑ aliā cōſtitutionē. vt ſequiꝫ.

k ¶ Horū. hoc eſt dicere q̄dā lex dicit q̄ ea q̄ auferunꝫ vitrico vel nouerce:qꝛ plus habeat q̄ꝫ filij primi mr̄imonij : debeat dari et diſtribui inter oēs filios ꝑmi mr̄imonij et ſcđi. h.d. lex q̄dā. vt. C. de ſecū. nup. l. qm̄ preterite. q̄ eſt iuſtiniani. ſꝫ tātūmō ꝑdicta. l. corrigiꝫ hic. et redim⁹ ad. l. illā hac edictali q̄ corrigebaꝫ ꝑ illā. qm̄ in hoc capitulo. et ita tm̄ filij ꝑmi mr̄imonij hic ablata vitrico vel nouerce percipient.

l ¶ Per ſuppoſitas. cum alij det vt ad iſtū ꝑueniat.

m ¶ Aliā cām. vt ſi fingat ſe vēdere cū donet. nā plus valet qđ agitur q̄ꝫ qđ ſimulate concipiꝫ. vt. C. plus vale. qđ agi. per totum.

n ¶ Per ingratitudinē. ſcilicet talem

o ¶ Querūt. āntique leges vario modo circa hec loquebātur. hodie autem ſunt he cauſe ſpecificate. vt. j. vt cum de ap. cog. §. cauſas. col. viij.

p ¶ Leges. non eni debet cauſa mali oriri vnde iura naſcuntur: vt hic. et, C. vnde vi. l. meminerint, et. C. de indic, vidui. l. ij. in fi. Accurſius.

q ¶ Et hoc. ſ. hoc caſu.

r ¶ Multitudinē. ad hūc. §. facit. ſ. eo. §. veniēt. in fi. et. §. et ſup. in fi. et hec oīa ſunt in. l. leonis. ſed qđ ſtatim in ꝓ xi. §. ſequiꝫ nō eſt in ea:ſed nouū inducitur.

ſ ¶ Indiſcretū. i. hec q̄ſtio determinata nō eſt.

t ¶ Qđ pl⁹ eſt. ſ. datuꝫ vitrico vel nouerce q̄ꝫ fili⁹ ipe hꝫ qui minorē portionē habuit. R.

v ¶ Oblatiōis. id eſt donatiōis.

x ¶ Optimum. qꝛ tertia via melior ē duab⁹ ſuperiorib⁹. Accurſius.

y ¶ Binubi. i. ei⁹ qui ſuo delicto ad hoc eſt aſtrict⁹. delicto dico:qꝛ ad ſecundū trāſiuit matrimonium.

z ¶ Homies. ſcđo nubentes. q.d. pōt eē q̄ ſecūdo nubēs plus dedit ſecūdo marito noīe legati vel fideicō. vel donatiōis cauſa mortis. ſꝫ certe hoc poteſt reuocare vſq̄ ad vltimū ſpiritū vite. vt. ff. de adi. le. l. iij. in fi. ꝛ de dona. inter virum et vxo. l. cum hic ſtatus. §. oratio. vnde filius nō debet cōqueri adhuc. Itēꝫ et ſi nomine dotis dedit ſecundo marito:vel ſi nomine dona. ꝓpter nup. dedit ſecunde vxori:rehabebit eā ſolu. matri. vt. j. de equalita. do. §. i. col. vij. ꝛ ſic filio poterit dare quod ſibi debebitur.

a ¶ Tranſcendit. ſcꝫ de eo quod plus eſt datum vitrico vel nouerce q̄ꝫ filio cuilibet primi matrimonij.

b ¶ Non ab initio. ſed certe immo et tempus dona. conſideraꝫ. vt. C. de dona. ante nup. l. ſi conſtante. in fine. contra. j. eo. §. de augmētis. in fine. §. Solu. in ea diminutione quam quis poteſt facere ſua libera volūtate:vt in legato et fideicōmiſſo ſpectatur temp⁹ mortis binubi. vt hic. et. h.d. ſcribunt itaq̄ ho. ꝛc. nam ſua ſola voluntate poteſt fieri reuocatio:ſed in ea donatione in qua exigitur voluntas nō ſolum dantis: ſed etiam eius cui datum eſt: tē pus donationis conſidero vt in dictis. ll. contrarijs. nam ibi non ſolum dans ſolus reuocare non pōt. ſed etiā ſi ille ꝯſentiat cui datū ē adhuc reuocare nō pōt : qꝛ eſt i ꝑiudiciū filiorū ꝑmi mr̄imonij. vt. C. de ſcđ. nup. hec edictali. in ꝑn. Quidā tñ volūt dicere q̄. d. l. ſi ꝯſtāte: ꝑ hāc corrigiꝫ. Temp⁹ inſpiciꝫ

donatione aut ſcriptura[a] reſpicienda: ſed qui vocat eventus[b] conſiderandus eſt.

Si vxor ſupſtitib[us] filijs primi mr̃imonij ad ſcd̃a vota conuolauerit ꝛ ex ſcd̃o liberos ſuſceperit: ea in ſcd̃o mr̃imonio moriẽte filij primi ad lucra primo viro veniẽtia vocant: ſcd̓i ad ſcd̃a lucra/in alijs ſuis bonis ſuccedunt equaliter. et idẽ ſi vir ad ſecunda vota conuolauerit. Ange.

Hec illud q̃z nobis[c] relinquẽdũ eſt qd̓ recte habendũ theodoſius pie memorie iunior cõſtituit[d] dicẽs: q2 ſi mulier filijs procreatis ad ſcd̃as veniat nuptias: et exinde[e] ei naſcãtur filij: deinde etiã ſcd̓s vir moriatur[e] eius[f] quidẽ ꝓprias[g] res ex ambob[us] mr̃imonijs ꝑcipiãt filij inteſtata matre moriente ex equa[h] ꝛ ſili diuiſione. antenuptiales vero donationes vtraq3 ſoboles ꝓprij accipiet patris et ex ſolido quidẽ prioris mr̃imonij filij illius[i] lucrabunt donationẽ: ex ſolido q̃z ex ſcd̓is nati ſeminib[us][k] ab illo[l] fctã fruẽtur munificẽtia[l] l3 nõ ad tertiũ illa mulier mr̃imoniũ venerit[m] Quid enim hoc[n] prioribus[o] proſit: quid autem inuideant priores filij ſecũdis: ſi nõ ꝛ illi tertijs iniuriam paſſi ſunt nuptijs: ſ3 abſolute vnaqueq3 ſoboles ꝓprij parentis accipiat ſponſalitiam largitatẽ[p]: ꝛ oĩno priorib[us] filijs ꝓpter ſcd̃as nuptias accipiẽtibus[q]: ꝛ ſcd̓i liberi modis oĩbus eã[r] habeãt: q̃cũq3 uis q̃ ſcd̃as ꝯtraxerit nuptias ad tertia minime migrauerit vota. Ex rerũ vero ꝯſequentia hoc ipm[s] et in patribus firmũ ſit ſcd̃as nuptias facientibus: ꝛ ſeruet quidem ex priori mr̃imonio filijs ꝓpter ſcd̃a vota lucrata[t] dos. ſcd̓is[v] q̃z l3 non ad tertia pater ꝑuenerit vota. Reliqua vero q̃cũq3 in talib[us] lucrat[us] eſt pr̃/aut mater ex ſcd̓is nuptijs[x]/aut ꝑ legatum forſan ſiue fideicõmiſſum: non tñ ad tertias venerunt nuptias hec cõmixta eoꝝ ſubſtãtie ꝛ a tertijs nõ mutilata matrimonijs maneãt apud eos imota: et ad eoꝝ velut ꝓprias ſucceſſiones ꝑueniãt/aut etiã a ſupſtitibus quo volunt diſponant modo.

Qualitercũq3 matrimoniũ ſit diſſolutũ: ad ſcd̃a vota tranſiens oĩa lucra que a prima cõiuge ꝯſecut[us] eſt debet filijs primi mr̃imonij reſeruare. Ang.

Quia vero lucra vbiq3 ſm̃ rationis frequentiã in diſiunctiones ex morte ſancimus[y]

quod nichil eſt cum: ꝛ ſic cõtradicat dicto §. i. eo. de augmentis qui eſt poſt iſtum.

a Scriptura. vt. s. de pupil. ſub. l. ij. §. fi.

b Euctus. no. finẽ ſiue euẽtum ꝯſiderari. ſic. i. de nego. geſ. l. ſi q̃s ali. ꝛ. l. ſi pupilli. in pñ. arg. ꝯ. vt ſufficiat ꝯſiderari initiũ. vt eo. ti. ſ3 an vltro. ꝛ. ff. d̓ ori. iu. l. i.

Finis inſpicit

c Nobis. ſubaudi a. vt nob̓ ſit caſus ablatiui.

d Cõſtituit. vt C. de ſecũ. nup. cũ alijs.

e Exinde. i. ex ſecundis nup.

e Moriat. duos enim habuit viros. et poſtea ipſa deceſſit.

f Eius. ſcilicet matris.

g Propꝛias res. no. eam habere bona triplicis generis. ꝓpria: ꝛ i. his ſit eq̃lis ſucceſſio. Itẽ donatiões duas antenup. ꝛ hec dãtur filijs ei[us] matrimonij cui[us] cauſa date fuerit vt ſubijcit. Tertia vt legata ꝛ fideicõ. a cõiuge ꝑmoriente. vt i. pri. reliq̃ vero ꝛc.

h Ex equa. ſ. ꝑ numero liberoꝝ.

i Illius. ſ. matrimonij primi.

k Seminib[us]. i. ſcd̓is nuptijs. K.

l Ab illo. ſ. ſuo patre. Accur.

l Munificẽtia. i. dõa. antenup. id eſt q̃n pacta erant facta de lucranda dona. premoriẽte marito. et lucrãda dote premoriente vxore. Accurſius.

m Venerit. qd̓ faciebat dubitationẽ. nã q2 primi lucrabant (vt ſubijcit) ſuã dona. ꝓpter iniuriã quã paſſi erant ſcd̓is nuptijs. ſcd̓i autẽ non ſunt iniuriã paſſi ex tertijs: ꝰ nõ debent lucrari: ſed d3 remanere in arbitrio deſcẽdẽtis. nam cauſa ceſſante et effectus ceſſare videtur: ſed tamen non eſt ita vt ſubijcit. ꝛ. C. de ſecun. nup. l. cum alijs.

Effect[us] d3 ceſſare ceſſante cã.

n Hoc. ſcil3 ꝙ non tranſiuit ad tertia vota.

o Prioribus. filijs. ſ. primi matrimonij.

p Largitatẽ. i. donationẽ ꝓpter nup. iproprie enĩ ponitur. ſic et improprie ſumitur. i. vt ſpon. lar. ꝛ. rñ. col. ix. tamẽ idẽ eſt ſi proprie ponatur. vt. C. eo. l. iij. ꝛ. l. cum alijs.

q Accipiẽtibus. ſ. ſpõſalitiã largitatẽ ſui patris.

r Eam. ſ. munificentiã quam eorum pater fecit.

ſ Hocipſum. in matre dictum. Accur.

t Lucrata dos. ſcil3 filij eius. Accur.

v Secundis. i. filijs natis ex ſecundis nup. ſeruet dos eoꝝ matris. ſed in eo qd̓ hic dicit ſeruandã ſic dotẽ. vt. s. eo. modo dixit. ꝛ de dona. ꝓpter nup. ibi. antenuptias vero ꝛc. eſt contra. s. eo. §. ſoluto. circa pñ. ꝛ in fi. vbi dicit cedere lucro ſupſtit. et vbi dicit: poteſt tamẽ qd̓ vult facere ſupſtes. hic aũt cogit ſeruare. So. dicunt quidã ꝙ h̓ trãſiuit ſuperſtes ad ſcd̓m matrimoniũ: ibi nõ. qd̓ verũ eſt. ſed hec ſolutio eſt inſufficiẽs. nã nõ valet ad dotem vel donationẽ ſecũdi matrimonij. Nam hic trãſiuit ad tertium: quare nõ eſt gñalis ſolutio. Dic ergo ſm̃ Azo. ꝙ in dote et dona. ꝓpter nup. ſiue cõuolet ad ſecundũ mr̃imoniũ ſiue nõ: hoc ſeruetur: vt filijs ei[us] matrimonij ſeruetur vt h̓. et plene diximus in illa notula hec dicta differentia ꝛc. ſed certe hec ſolutio videt ꝯ mentẽ illius §. ſc3 ſoluto. Dic ergo vt puto verius ꝑ hãc ꝯſtõem bene lucrabatur dotẽ ſi trãſire volebat ad ſecũdũ mr̃imoniũ: vt hic dicit. nec ob. qd̓ dicit hic de donatione et de dote ſcd̓i mr̃imonij: q2 hic euenit vt nõ filij primi matrimonij tñ lucrentur: ꝛ eis reſeruentur ſc3 lucra: ſed etiã ſcd̓is rõne vitande ineq̃litatis. et hoc innuit lex illa cũ alijs. C. de ſecun. nup. ꝛ eſt argu. ad hanc ſolu. C. de col. l. pe. Itẽ ꝓpter inuidiã tollẽdam: que maxime orit inter fratres. vt. C. de bo. lib. l. cum oportet. §. ij. ꝛ. ff. de lega. ij. l. cũ pr̃. §. euictis. et ſm̃ hunc intellectũ corrigitur ille §. ſoluto. in hoc ti. ꝑ aut. i. neq3 virũ. qd̓ ex do. col. vij. et ſm̃ hẽc plana eſt littera illius §. hec autẽ rõ inequalitatis nõ h3 locũ in legatis vel fideicõ. vt hoc §. dicit. ibi reliqua vero ꝛc. q2 nunc tñ lex curauit de equalitate legati vni[us] vel fideicõmiſſi quãtũ de vna dote vl̓ donatiõe ꝓpt nup. Itẽ ꝛ illa cõmixta ſunt ſubſtãtie. vt ſeq̄t.

Inuidia maxime inter fratres oritur.

x Ex ſecun. nup. nã lucra ex primis amiſit etiã ꝑ ſcd̓m matrimoniũ. vt. s. eo. §. ſi vero. et ſic etiã lucra ex ſcd̓o amitteret ſi ad tertium tranſiret matrimoniũ vt ſtatim innuit.

y Sancimus. ſ. ab illo §. deinceps hucuſq3. et hoc ꝓpt

breui quodam ſermone ꝛ illud adijcimus: qꝛ quecūqꝫ lucrati fuerint parētes ex repudio ſoluto mr̃imonio/ſiue bona gratia miſſo/ ſiue etiã aliter[a]/ ſiue ꝑ dotis/ſiue ꝑ ſpõſalitie largitatis occaſionẽ:hec ad iſtar ex morte lucroꝝ omnia ſeruentur filijs:hoc idẽ cuſtodiendo etiã ſuꝑ indotatis vxoꝛibus vbi a nobis poſita cõſtitutio[b] procacitatẽ[c] punit:ꝛ non diſcernim[9] ex cuius culpa matrimoniũ repudio ſit ſolutũ. Quocũqꝫ eñ mõ ſe habeat cã[d] ſeruaẗ ẽt ſuꝑ illis[e] qđ lucratũ eſt ex illis nuptijs filijs ex quib[9] ꝓceſſerunt filij:ſiue prima ſoluta ſint mr̃imonia repudio:ſiue etiã ſcđa lꝫ tertie non ſecute ſint nuptie.

C Dos ꝛ donatio ꝓpter nuptias etiã conſtãte mr̃imonio poteſt augeri ꝛ minui de partium voluntate: niſi diminuere volẽs filios habeat ex primo matrimonio. h.d. Ange.

C De augmentis autẽ ꝛ diminutionibus dotiũ aut antenuptialiũ donationũ dictũ eſt q̇dẽ aliq̃bus prioꝛibus legibus[f] a nobis autẽ ꝑfectius ꝑſcrutatũ eſt qui etiã ꝯſiſtentibus matrimonijs ꝓpter nuptias donationes non augeri ſolũ:ſꝫ etiã a principio dari p̄cepimus[g]. ꝛ ſicut augeri permiſimus: ita quoqꝫ minui cõtrahẽtibus volentibus cõceſſimus[h]. C Sed hoc qđ de diminutiõe dictum eſt ſi ſcđe fiãt nuptie nõ ꝑpecimus[i]: vt non aliquo modo leonis pie memoꝛie offendam[9] cõſtitutionẽ[k] cũ filij ex prioꝛibus fuerint nuptijs. ſi eñ immenſam[l] obtulerit dotẽ[m]/aut antenuptialẽ donationẽ parẽs/aut aliquid largiatur[n] aliud: deinde ſentiens quo ferat[o] lex abbꝛeuiet[p] quod factum eſt: ꝛ diminuat dotẽ aut antenuptialẽ donationem[q]: nequaqꝫ lucrũ erit filijs quod datum eſt[r]. ſed licebit lucrari aut vitricũ[ſ] aut nouercam filijs ſm̃ hec leſis.

C Si vſuſfructus hodie viro ꝑ vxoꝛẽ vel ecõtra vxoꝛi ꝑ virũ relinquitur aut cauſa moꝛtis donatur/non recõſolidatur cũ ꝓprietate:licet donatari[9] ad ſecunda vota tranſeat/niſi donans vel relinquẽs hoc expreſſerit. h.d. Ange.

C Si vero ſolũ vſumfructum rerũ aut vir vxoꝛi aut coniunx marito per nouiſſimam dederit voluntatem[t]: ante nos quidem dicebat lex[v] ſi ad ſecũdas veniret nuptias: aut pater aut maẗ ſtatim relicto vſu[x] cadere ſicut prius[y] cadebat ꝓprietate ꝛ repente[z] illum[a] filijs reſtitui. ſi vero impuberes foꝛſan filij fuiſſent/ etiã cũ medij temporis fructibus[b]. hoc enim videbatur legi[c]. Nobis autẽ non ſatis hoc placuit: ſed volumus vel ſi vſuſfructus detur ꝑ largitatem/aut moꝛtis cauſa donationẽ factam inter viuos in quibus licet etiã donari[d]: ſi relinquatur ꝛ accipiens ad ſecũdas venerit nuptias: manere[e]

rationem frequentie/vt dicit: nã frequẽtius moꝛte q̃ aliis ſoluiẗ mr̃imoniũ. ꝛ ideo ei ſolutiõi matrimonij oẽs ſupradictos caſus coartauimus ab illo. §. deinceps poſtea. facit. J. vt mr̃es de. ꝛ cre. §. i. ꝛ. ff. de legi. ꝛ ſena. l. nã ad ea.

Mr̃imoniũ ſoluitur frequẽtius moꝛte.

a C Aliter. vt cum quattuoꝛ gñalibus modis mr̃imonia ſoluanẗ. vt. s. eo. §. diſtrahuntur. quõ cũqꝫ eoꝛ fiat ſolutio locũ habẽt oĩa ſupꝛadicta q̃ habuimus in. §. deinceps.

b C Conſtitutio. vt. C. de repu. l. ſi. in prin. ꝛ in prima parte.

c C Procacitatẽ. ſcꝫ eius cui[9] cauſa matrimonium ſoluitur. R.

d C Cauſa diuoꝛtij. ſcilꝫ ſiue culpa viri ſiue vxoꝛis.

e C Super illis. mulieribus indotatis diuertẽtib[9].

f C Legibus. vt in. C. de dona. ante nup. ꝑ totũ vſqꝫ ad. l. ſi conſtante.

g C Precepim[9]. id eſt conceſſimus vt initiũ accipiãt etiam ꝯſtante mr̃imonio. vt. C. đ donatione. ante nup. l. ſi cõſtante.

h C Cõceſſimus. vt. J. eo. ꝛ ſi ꝯtio.

i C Nõ pepercimus. i. nõ permiſimus. vel dic hoc. i. huic non ꝑpecim[9] q̃n mutaremus. et ſubaudi ideo. vt ideo ꝛc̃.

k C Conſtitutionẽ. que eſt. C. de ſecun. nup. l. hac edictali. in prin.

l C Immẽſam. id eſt magnam.

m C Dotẽ. ſecundo viro.

n C Largiatur. ſ. in ſecundo matrimonio.

o C Ferat. i. equaliter ſuſtineat hec lex leonis. nam vult vt cuilibet filioꝝ primi matrimonij tm̃ detur cui etiã minus datur. vt. đ. l. hac edictali. ꝛ. s. eo. §. optime. Accur.

p C Abbꝛeuiet. id eſt abbꝛeuiare permittatur. quod non concedimus. Accur.

q C Donationẽ. vt ſic fraudet filios cũ tantũdẽ quantũ viro dat eis dare teneaẗ ad minus. vt. s. eo. §. optime. azo.

r C Datum eſt. i. conceſſum a conſtitutione leonis. ſed hec diminutio conceditur. vel dic qđ datum eſt. ſ. in ſecundo matrimonio qđ cum ſit magnũ datum ſperabant filij primi matrimonij ſe feciſſe magnum lucrum. cum tñ eis debeatur quantũ in ſcđm matrimoniũ ꝯfertur: qđ foꝛte lucrũ erit ſi hec diminutio ſic fieri concedatur.

ſ C Vitricum. qđ non debet eſſe. Sꝫ quõ lucraẗ cum diminuatur? Rñ. fit in fraudem vt tanto detur minus filijs. poſtea autem ex abſcõſo ſibi reddet. Sed nunquid hec fraus debet ꝓbari a filijs? Rñ. non: quia preſumitur. Itẽ nunq̇d cõtrariũ licebit ꝓbari a filijs? Rñ. non quia de iure eſt p̄ſumptio: vt hic. et C. de do. ãte nup. l. pe. in fi. Item ad hoc rñ. eſt contra s. eo. §. quia ꝓ hactenus. So. vt ibi.

t C Voluntatẽ. vt ꝑ legatum vel donationem cauſa moꝛtis vel fideicommiſſum.

v C Lex. vt. C. ſi ſecũ. nup. mulier. l. i. Accur.

x C Vſu. i. vſufructu. idẽeſt ꝛ de vſu ſi ipſe eſſet relict[9]. Accurſius flo.

y C Prius. i. per leges etiam prius factas circa amiſſionẽ ꝓprietatis talium rerũ. vt. C. de ſecun. nup. l. femine. in prin.

z C Et repẽte. i. ſtati poſtqꝫ nupſit ſecundo.

a C Illũ. ſ. vſumfructum.

b C Fructib[9]. cõputaꝫ ex die qua ad ſecundas iuit nuptias ſubaudi debeat eis reddi.

c C Legi. ſ. ſupꝛadicte. C. que eſt valentini.

d C Etiam donari. quandoqꝫ enim conceditur. vt. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. ſi ſponſus. §. conceſſa. ꝛ. l. ſi quis. ꝛ. l. q̇ ſi vir. licet cõmuni iure impediatur. vt. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. i. ij. ꝛ. iij.

e C Manere. Sed quare ſecus in ꝓprietate que perdiẗ.

ſic quoq[a] vſum donec ſupſit q̄ hūc hēat vſumfructū: niſi ex preſſim ille q̄ donationem[b] (ſicut dictū eſt) fecit: aut hūc reliquit[c] ſiue maſculus ſiue femina dixerit velle ad ſc̄das nuptias veniēte eo qui vſumfructū accepit/ſolui[d] eum: et ad ſuam reuerti proprietatem.

Qui lucraẗ vſumfructū ex dote ipſum non ꝑdit licet tranſeat ad ſc̄da vota etiā ſi dans in vltima voluntate diſpoſuerit ꝙ eum perdere debeat trāſeundo. h. d. Ange.

Sed hec[e] quidē de his que ꝑ largitatē dantur diximus. ſi autē in dote aut in ſponſalitia[f] largitate rerū vſuſfructus deẗ nil penitus innouamus: ſꝫ dudum ſancita[g] teneāt ⁊ maneāt apud accipiētes donec viuunt licet decies[h] milies contrariū aliquid velint morientes. quod enim ex lege[i] datum eſt lucrū: priuatus auferre modis omnibus non valebit.

Pater vſumfructū ſibi ꝑ filium acquiſitū per tranſitū ad ſc̄da vota nō amittit: in caſtrēſi ⁊ quaſi nichil innouaẗ. Bar.

Quoniā omnino ad memoriā de vſufructu legum[k] veni-mus: illud quoq̧ miſceri legi bonum eſt qđ tribus pridē dictū eſt ꝯſtitutionibus[l]: ꝙ omniū pater hoꝝ que ad filios veniunt/ſiue ex materna linea/ſiue ex nuptiali filioꝝ cauſa/ſiue aliūde vſumfructū habeat licet ad ſc̄das veniat[m] nuptias vſum nanq̧ eoꝝ donec viuunt manere ſine caſu[n] etiam ante nos omnes volunt leges[o]: ⁊ in materius ⁊ in alijs omnibus ⁊ nos ſimul dicimus. caſtrēſiū[p] vero et quaſi caſtrenſium iam peculioꝝ excipiatur ratio.

Tranſiens ad ſecūdas nuptias donationē ante collatā in filium ex cauſa ingratitudinis non reuocat: niſi ex tribus caſibus ꝑ oībus liquidatis in ꝓ̄ptu exiſtētibus. h. d. Ang.

Mater tamen donans aliquid filio de ſuo ſi ad ſecūdas venerit nuptias non poterit ꝑ occaſionē ingratitudinis reuocare[q] qđ datum eſt. Non enim ex pura videtur voluntate ingratitudinem introducere: ſed ſecundas nuptias cōſiderans ad hanc veniſſe cogitationem putabitur: niſi tamē[r] aperte filius aut circa vitam ipſam inſidians matri/aut manꝰ inferēs

vt. ſ. eo. ꝧ. ſi ṽo ſit ſoboles: Rñ. q̄ adeo parū in vſufructu durat vt lex de eo nō curaret. parua eīm eſſet pena cū amittere: cū ⁊ alijs modis facile poſſit amitti: vel capitis diminutione vel morte. ⁊ ſic nec queſitus videẗ cum parum ſit duraturus. vt. C. cōia de leg. l. fi. ꝧ. ſed quia.

ad ſupremū vite exitum. vt. ff. de adi. le. l. iij. ꝧ. fi. ſi autē ab initio tenuiſſet. qđ eſt qñq̧ vt diximus. ſ. ꝑxi. ꝧ. vñ nō pōt reuocari: tunc nō pōt interdicere. vt ⁊ in dote hic ƀ. et do. propter nup. vt hic. niſi in ipſa donatiōe hoc fuiſſet expreſſum. vt. C. de pac. l. traditionibꝰ. ⁊. C. de re. ꝑmu. l. rebus.

a Sic quoq̧. id eſt ſicut ſi nō fuiſſet contractū ſc̄dm matrimoniū.

b Donationē fecit. ſ. inter viuos.

c Reliquit. ſ. vltima voluntate. vt ff. de tabu. exhi. l. i. in fi. Sed q̄d ſi donauit inter viuos: ita ꝙ tunc non valeat: ſed morte confirmeẗ: Rñ. idē: q̄ donatiōi ab initio valide cōparaẗ. vt C. de dona. īter vi. ⁊ vxo. l. donatiōes.

d Solui. i. diſſolui vel finiri. vñ dr̄ iſte ſoluit tēplū. vt in paſſione xp̄i.

e Sed hec. que ꝓxi. ꝧ. diximus.

f Spōſalitia. i. donationeꝫ ꝓpter nup. ſic improprie poniẗ. ſ. vt ſpō. lar. in ꝑn. col. ix. et no. hūc. ꝧ. poſſe intelligi qñ vſufruc. daẗ in dotē vel dōationē ꝓpẗ nup. in to pacto: vt ſꝫ pactū debeat lucrari: et nō ꝑdat lꝫ ad ſc̄oꝫ vadat mr̄imoniū: vt colligitur ex nouellis eo. ti. ſꝫ ſm hec non ex lege lucraẗ hūc vſumfructum: ſed ex pacto magis. niſi dicas ꝙ lex defendat talē vſumfructū: lꝫ alō iure cōi ꝑdat ꝓpter ſc̄dm mr̄imoniū. Vel dic vt puto hūc. ꝧ. loqui qñ ꝓprietas plena data fuit in dotē ⁊ pactū de ca lucrāda ⁊ ꝓpter ſc̄oꝫ mr̄imoniū amiſſa ꝓprietas eſt. nam vſufruc. lex ſeruat ⁊ eſt legalis vſufruc. vt. ſ. eo. ꝧ. ſi ṽo ſit ſoboles. Idē tñ pōt dici etiā in ſupradicti caſus poſitiōe: vt in neutro hoꝝ caſuū poſſit perire vſufruc. ꝑ volūtatem teſtatoris. Sed nūq̄d ⁊ in vſufruc. alioꝝ lucroꝝ et ꝓprietatis erit idē vt nō poſſit interdicere quominꝰ habeat vſumfructū quē dat lex. vt. ſ. eo. ꝧ. ſi vero ſit ſoboles: Rñ. q̄dā vt Azo. ꝙ nō: immo ſemꝑ pōt interdicere. Alij dicūt idē niſi in ipſa datione ꝓprietatis hoc dixiſſet. vt ꝓbāt ex fi. huiꝰ. ꝧ. vbi gn̄aliẗ dicit qđ eīm ⁊c̄. Ego puto poſſe diſtigui. aut enim eſt tali modo data ꝓprietas ꝙ pōt reuocari vt ꝑ legatum ⁊ donationē inter viuos ⁊ inter cōiuges: quo caſu poteſt interdicere ne lucrentur ſi ad ſc̄dm matrimonium tranſeāt. vt. ſ. ꝑxi. ꝧ. et q̄ eſt ambulatoria voluntas vſq̧

g Sācita. et ab alijs. vt. C. ƀ ſecū. nup. l. iij. ⁊ a nobis vt. ſ. eo. ꝧ. ſi vero ſit ſoboles.

h Decies. ſic. ſ. de here. et fal. ꝧ. et hic quideꝫ. ⁊. ſ. de leno. ꝧ. i.

i Ex lege. ħ nota argu. ꝙ iuri cōi renunciari nō pōt. qđ plene dic vt dixiꝰ. ſ. vt ma. cre. ⁊ debi. ꝧ. preterea. colla. ix. Renunciari nō pōt iuri cōmuni

k Legū. i. legū tractātium de vſufruc. vel dic vſufructu legitimi. nam alius cōſtituiẗ pactionibus. i. ſtipulatiōibꝰ. ⁊ in teſtō. vt inſti. de vſufruc. ꝧ. i. alius lege conſtituiẗ q̄ legitimꝰ dicitur quē hꝫ pater in bonis filij vt ſubijcit. et ſupſtes coniunx in lucris ex priore mr̄imonio. vt. ſ. eo. ꝧ. ſi ṽo ſit ſoboles.

l Cōſtōnibus. tres ſunt q̄ tractāt de acq̄ſitꝭ ex linea materna. vt. C. de bo. ma. l. i. ⁊ ij. ⁊ l. fina. Itē due q̄ tractāt de acq̄ſitis ex nuptiali lucro. vt C. de bo. que lib. l. i. ⁊ l. quecūq̧. Item due que tractant de acquiſitis aliūde. vt. C. de bo. que lib. l. cum oportet. ⁊ l. fi.

m Veniat. ſcilicet pater.

n Caſu. id eſt amiſſione.

o Leges. quas modo nominauimus. nā eo ipſo ꝙ nō dicit perdi non perditur: licet ad ſc̄m tranſeat matrimoniū pater: immo etiam expreſſe dicunt alique earū legum ꝙ non perdat. vt. C. de bo. ma. l. fi.

p Caſtrenſiū. hec enim et veteri ⁊ nouo iure inſolidū ⁊ plene filijs acquiruntur. vt. C. de colla. bo. l. i. ꝧ. nec caſtrēſe. ⁊. C. de bo. que libe. l. cum oportet. ꝧ. exceptis caſtrenſibus. ⁊. ꝧ. eadem obſeruando. nec mirum: quia paterfamilias eſt quo ad hec. vt. ff. ad macedo. l. ij.

q Reuocare. hic eſt vna pena ſc̄do nubētis īter ceteras

r Niſi tamen. no. tribus ex cauſis tm̄ fieri reuocationē donationis cum alijs multis modis poſſit fieri. et ꝑ multas ingratitudines. vt. C. de reuo. do. l. fi. ⁊. ſ. vt liber. dece.

impias/aut circa ſubſtãtie to-
tius ablationem agens aduer
ſus eam aliquid declaretur.

¶ Mulier ad ſecundas nupti
as veniens prioris viri digni-
tatem et priuilegia amittit: ſe
cũdi acq̃rit ⁊ retinet. h. d. Bar.

¶ Non tamẽ ꝑmittimus mu-
lieribus ad ſecundas venienti
bus nuptias adhuc velle prio
rum maritorũ dignitatib⁹ aut
priuilegijs vti: ſ; ad quale poſt
priorẽ venerit matrimonium
illius amplectãtur fortunam[a].
que enim priorꝫ[b] oblita[c] eſt nõ
rurſus ex priorib⁹ adiuuabit.

¶ Si manumiſſor ãcillã quã
manumiſerit ducat in vxorẽ ⁊
poſtea diuertat: non poterit il-
la nubere alij inuito primo ma
rito: et ſi contra fecerit nõ erit
mr̃imoniũ ſ; fornicatio. Ang.

¶ Iocundũ quoq; illud et nõ
extra pietatẽ a diue memorie
alexãdro[d] ſup alios plurimos
antiquorꝫ legiſlatorꝫ determi-
natũ eſt. vt ſi q̃s manumiſerit
ancillã deinde ducat eã vxorẽ:
at illa vt videtur elata et epula
ta[e] ſoluerit circa manumiſſorẽ
matrimoniũ: nõ ſinit lex ad ſe-
cundas nuptias venire inuito
priore marito: ſed deinceps nu-
ptias fornicationem iudicat ⁊
corruptionẽ: ſed non nuptias
nec matrimoniũ ex quo iiurie
non decentes ei qui libertatẽ
impoſuit fiunt.

¶ Filius debet educari apud
matrẽ niſi ad ſecundas nupti-
as cõuolauerit. h. d. Ange.

¶ Eiuſdẽ quoq; principis[f] il-
lud inuenientes dignã putaui
mus partẽ nr̃e facere ſanctio-
nis: q̃m omniũ[g] mater fide di-
gnior ad filiorꝫ educationẽ vi-
debat: dat ei[h] etiã hec lex niſi
ad ſc̃das acceſſerit nuptias.

¶ Dotes cõſtante mr̃imonio
reſtitui nõ debẽt. al's donatio-
nis inſtar obtinent: ⁊ maxime
ſi ad ſecundas peruenerit nu-
ptias. hoc dicit Bar.

¶ Dotes autẽ quas acceperit
contrahẽtes[i] nõ dabũt[k] facile
mulierib⁹ ↄſtãtib⁹ adhuc mr̃i-
monijs niſi tñ ex cauſis[l] quas
lex numerauit. alioq̃n ſi q̃d ta-
le geſſerit ad iſtar donatiõis[m]
q̃d agit hoc ipſo eſſe videt. Et
ſi moriatur mulier: ⁊ recipient
dotes qui dederũt[n] eas imatu
re[o] mulierib⁹ mariti ab heredi
bus mulierũ cũ medij t̃pis fru
ctibus[p] ipſi ⁊ heredes eorꝫ. et
habebũt in lucrũ ſm pactũ. et
ſi ad ſc̃das venerit nuptias vi-
ri ſeruabũt ſine alienatiõe hec
filijs. hoc videl; q̃d gñalit ↄſti
tutũ[q] eſt. Si vero nõ cõtigerit
accipere ↄtrahẽtes dotes ad-
huc conſtante mr̃imonio: etiã
poſt mortẽ vxorum ſm legem
ab illorꝫ ꝑcipient[r] heredib⁹ ſi-
cut ſcriptura vult dotis.

¶ Mater deſerta filiorum le-
gitimorum vel naturalium tu-
tela contra ſacramentum: ſi an
te rationes redditas ad ſecun
das nuptias conuolauerit/ eaſ
dem penas patitur quas mu-
lier īfra tempus luctus nubẽs
et diſſolutionẽ penarum eiſdẽ
modis cõſequitur. h. d. Ang.

§. i. col. vi. ⁊ facit ad hunc §. C. de reuo. do. l. his ſolis. nũ-
quid idẽ in patre accipiente ſc̃dam vxorẽ? R̃n. nõ: q: non
lucratur: nec ergo ⁊ nos a iure cõi recedimus. vt. C. de ap.
l. precipim⁹ §. fi. et q: nõ eſt veriſimile ꝙ mutet volũta-
tẽ ꝑpter vxorẽ ſicut vxor ꝑpter virũ: vt dicit hoc §. ⁊ argu.
inſti. de iniur. §. pa-
titur. ⁊ C. de inter
dic. ma. l. curatorẽ.
⁊ l. penul.

a ¶ Fortunã. vt
dicat vel cõſularis
mulier vel in alia
dignitate ex ſtatu
preſentis mariti ⁊
non preteriti. l; ſi ſe-
cundũ nõ accepiſ-
ſet dignitatẽ ꝑmi
retineret: licet eẽt
mortuus. vt. ff. de
ſena. l. i. ⁊ l. femine
nupte. ⁊ ĩ. eo. §. ſo
luto. in pñ. et ſunt
hec vera niſi q̃ ꝑ
priuilegiũ habet
hec mulier. vt. ff. de
ſena. l. fi. ⁊ facit ad
hunc §. ĩ. de reſti.
§. ſin aũt etiã. ⁊ C.
de nup. l. cum te. ⁊
ff. ad munici. l. filij
§. i.

b ¶ Priorum di-
gnitatũ. quas ha-
bebat ꝑ primũ vi-
rum. Accur.

c ¶ Oblita. nubẽ
do ſecundo.

d ¶ Alexãdro. vt
C. de inceſtis nup.
l. ij. et facit ad hũc
§. C. de ope. liber.
l. liberte. ⁊ C. de re
pu. l. fi.

e ¶ Epulata. no.
ſaturum nõ ſic di-
ſcernere vt ieiunũ
⁊ facit inſti. de ſuc
ceſ. ſub. §. fi.

f ¶ Principis. ſ.
alexandri ꝑpetũ.
vt. C. vbi pupil. e.
l. i. Ac.

g ¶ Omniũ. tuto
rũ agnatorꝫ: ⁊ ſimi
lium.

h ¶ Datei ẽt hec
lex. nõ ſolũ alex. vt
ſ; apud matrem
alat. ⁊ facit. ff. vbi pu. edu. de. l. i. Sed queritur quare ſi ↄhat
ſc̃das nuptias nõ ꝑmittit educatio mr̃i: cũ apud vitricũ
poſſit eẽ tutela priuigni: vt. C. de ↄtio tu. tu. l. fi. R̃n. aliud
in educatione q̃ poſſet vite ei⁹ plerũq; inſidioſa eſſe q̃ tu-
tela. Vel ꝙ tutela ꝑmittit verum eſt a teſtatore: nõ a iudi-
ce vel lege. Item eſt contra ad hunc §. ĩ. vt lice. ma. ⁊ auie

§. illud. col. ix. Solu. vt ibi. Accurſius.

i ¶ Contrahentes. ſ. matrimoniũ viri. Ac.

k ¶ Dabunt. i. reſtituẽt. Accur.

l ¶ Ex cauſis quas lex. Imobiliter ſiue in gñe hec dictio
lex accipit: ſunt aũt cãe vt ſe ⁊ ſuos alat. vel vt fundũ ido
neũ emat. vel rele
gato pr̃i expẽſam
det. vl' egentẽ virũ
vel patrẽ vel ma-
trem alat. vt. ff. de
iure do. l. mutus.
§. manẽte. Itẽ vt
ſupradictas perſo
nas ab hoſtibus
redimat. vt. ff. ſol.
ma. l. q̃uis. Item
vbi marit⁹ ad in-
opiã vergit. vt. C.
de iur. do. l. vbi ad
huc. ⁊ facit ad hũc
§. ff. de religio. l. ſic
pro rata. §. i. et. ff.
ſolu. ma. l. ſi cõſtan
te. i. rñ. ⁊ ĩ. de equa.
do. §. illud. ⁊ C. ſi
cõſtan. ma. l. i.

m ¶ Donatiõis.
ſcil; ꝓhibite inter
coniuges: ſed ſm
hoc ſemp videtur
ꝙ poſſit ſolui con-
ſtante mr̃imonio.
nam donatio po-
teſt reuocari vt h̃
ſubijcit. ergo iure
cõpenſationis po-
teſt eſſe ſecur⁹ ma
ritus. R̃n. non eſt
ita. nam non tene-
tur compenſare q̃
dono accepit vere
vel ꝑſumptiue vt
fuit hic niſi quan-
tum locupletior ẽ.
vt. ff. de dona. iter
vi. ⁊ vxo. l. ſi ſpon-
ſus §. fi. ⁊ l. ſeq.

n ¶ Dederunt. i.
reddiderunt.

o ¶ Immature.
id eſt minus cito.
Accurſius flo.

p ¶ Fructibus.
extantibus et etiã
conſumptis de q̃-
bus tamen fuit lo
cupletior quia tan
tũdem al's de ſuo
erat impenſura. de alijs non: cum non in plus q̃ ſit locu-
pletior teneatur: vt dictum eſt. et probatur. ff. de here. pe.
l. ſed ⁊ ſi lege commiſſ. §. quod autem.

q ¶ Conſtitutum eſt. vt. ĩ. eo. §. ſi vero ſit ſoboles. Accur-
ſius florentinus legum doctor.

r ¶ Percipiẽt. ſed nõne dolo facere videt cũ reſtituturus.

eſſet. vt. ff. de do. ex cep. l. doli. Rñ. nõ. q2 lucraturus erat maritus ex pacto. al's nõ habet locũ quod hic dicitur.
a ¶ Si autẽ mulier. quod eſt ſpeciale in matre. qđ dic vt. ĩ. de here. ab inteſta. §. ex his.
b ¶ Iurãs. qđ h de iureiuran. dicit corrigit. ĩ. vt mr̃es de. et cre. §. ſi.
c ¶ Tutorẽ. ſ. dãdum filijs.
d ¶ Hic. al's huic et al's hinc.
e ¶ Eius ſunt. ſ. mulieris.
f ¶ Lex. vt. C. qñ mu. offi. tu. l. ij. §. ſed ne.
g ¶ Mariti. ſcđi.
h ¶ Trahit. lex iſta.
i ¶ Ipſi. marito.
k ¶ Interdicit. lex iſta.
l ¶ Succeſſionẽ. vt. C. qñ mu. tu. offi. l. ij. et. iſti. ad tertul. §. ſi.
m ¶ Ex ſubſtitutione. ſ. pupillari. vt. C. ad tertul. l. omnem.
n ¶ Priores noſtri. ſcʒ q̃ dixerunt faciẽdo. ll. quarum modo mẽtionẽ habuimus.
o ¶ Puniũt amare. ſcʒ priores noſtri. vt. C. de ſecũ. nup. l. i.
p ¶ Honeſtatem. quã corruperunt.
q ¶ Agunt. ſcilicet ſapiẽtes.
r ¶ Mulierem. tutricem.
ſ ¶ Uel non. pro ſaltem.
t ¶ Peſtifere. id ẽ mortaliter. q2 mortẽ eternã expectat q̃ peierat: al's eſt in litera periurat.
Peierãs mortẽ eternã expectat.
v ¶ Precedẽtes. .i. preter quos modo dixim⁹ de ſucceſſione: et de alijs

¶ Si aũt tutelã gerit mulier[a] filiorũ: palã eſt q2 ĩpuberũ exiſtẽtiũ iurãs[b] nõ ad ſcđas venire ſe nuptias: deĩde ꝯtẽnẽs ⁊ et pri⁹ cõnubiũ et iuſiurãdum ad maritũ veniat ſcđm: nõ pri⁹ tutorẽ[c] petẽs et rõnẽ reddens ⁊ exoluẽs oẽ q̇cq̇d hinc[d] dʒ. nõ ſolũ q̃ ei⁹ ſunt[e] ĩ hypothecã habere lex[f] ꝑmittat filijs: ſed etiã mariti[g] ſubſtãtiã trahit[h] cũ hypothecis. ipſi[i] q̇ꝗ interdicit[k] filij ſucceſſionẽ[l] ĩpuberis morientis lʒ ex ſubſtitutiõe[m] pater eã venire ad filij dixerit ſucceſſionẽ. Sed hoc q̇dẽ priores nr̃i[n]

¶ Nos aũt miramur mulierẽ ſic ipiã cõſtitutã vt etiã hoc ipſo iuſiurandũ negligeret: ⁊ ſic ad imaturas nuptias deueniret tribus maximis neglectꝭ: deo et defũcti mẽoria: ⁊ charitate filiorum/ita paruis ſubdiderũt penis: et illã q̇dẽ que ante luctuoſũ nubit tp̃s et nec oĩno mater filiorũ conſiſtit puniunt amare[o]. Et lʒ filios nõ habeat/ꝓpt̃ ſolã honeſtatẽ[p] hoc agũt[q]. Mulierẽ[r] ꝟo ſic effuſaʒ cõcupiſcẽtijs vel nõ[ſ] ĩpis ſubdiderũt penis q̃s ſuſtinẽt que ante lugubre tp̃s ad ſcđa vota declinauerĩt. Ideoq3 ſancim⁹ eas q̃ ſic peſtifere[t] dcetero ꝑſumunt mulieres ſup dudũ ꝑcedẽtes[v] penas et has ſuſtinere oẽs q̃s primitus dixim⁹[x] ſuper his mulierib⁹ q̃ ante lugubre tp̃s nubũt: etiã et infamiam: ⁊ oĩa alia his inferentes: et ſolutionẽ penarũ eis dãtes eandẽ quã etiã illis vt ſupplicẽt ĩperatori et mediã portionẽ dent filijs ſuarũ reꝝ neq3 vſufructu apud eas manente: et ſimpliciter equalẽ eam ponimus propter nuptiarũ ĩmaturitatẽ ei q̃ ante lugubre tempus nupſerit

¶ Si vero etiã naturaliũ tutelam gerat filioꝝ (nã hoc quoq3 ꝑbuimus[y] ei) tamẽ ad virum veniens: ⁊ nõ hec agens q̃ prius dicta ſunt hiſdẽ ſubiaceat penis. Prouidẽtia vero ſit ꝑ prouincias quidẽ agentiũ ꝑſidib⁹ hic aũt glorioſiſſimo ꝑfecto feliciſſime hui⁹ vrbis vna cũ ꝑtore cui hui⁹ vrbis cura eſt vt volẽte ad nuptias venire tutelaʒ gerẽte muliere et ordinet minorib⁹ tutor et rõnes ſuſcipiãtur: ⁊ quod mater debet occaſiõe gubernatiõis hoc reddat

¶ Pater iuſſ⁹ dare filio legitimã ĩ diẽ vel ꝯditiõis euẽtũ: nõ caueat ei d legato ſoluẽdo niſi ad ſcđa vota trãſeat. h. d. An.

¶ Placet quoq3 nobis zenonis pie memorie cõſtitutio[z] volẽs patrẽ[a] ſi iubeat ꝓprio filio[b] legatũ ſub ꝯditiõe aut die dare/nõ aliter exigi ꝓ donatione legatorũ cautionẽ hãc: videlicet q̃ legatorũ ſeruãdorũ cauſa vocat niſi ſecũdas pater[c] cõtraxerit nuptias: ſit enĩ et hec ſecundo nubentib⁹ pena.

¶ Clerici niſi cantores vel lectores ſint nuptias nõ poſſũt cõtrahere: ſʒ ſi cãtor vel lector ad ſecũda vota migrauerit ad culmẽ ſacerdotij non aſcẽdit. itẽ laic⁹ vxore dimiſſa in virginitate ſuſcepta põt ꝓmoueri ad ſacerdotiũ: al's ſec⁹. Ang.

¶ Sʒ et ſi q̃s ĩter reuerẽdiſſimos cõſtitut⁹ clericos (vltra lectorẽ aut cãtorẽ dicim⁹) oĩo cõtraxerit nuptias hũc ex nr̃a cõſtitutione cadere ſacerdotio cõſtituim⁹[d] atq3 volumus[e]. Si ꝟo lector exiſtẽs et nuptias faciens deinde ꝓpt̃ aliq̃nã ineuitabilẽ neceſſitatẽ[f] ad ſecũdas veniat nuptias: neq̃q̃ ad maioris ſacerdotij aſcẽdat culmẽ: ſʒ illic manebit apđ mulierẽ affectũ illi⁹[g] ꝑponẽs meliori ꝓuectui. ¶ Si ꝟo cũ ſit laic⁹ ad ordiationẽ ſubdiacõi/aut diaconi/aut pbr̃i venire voluerit: deĩde appeat mulierẽ hñs nõ ex virginitate ſibi copulatã: ſed aut diſiunctã a marito aut aliter: nõ ab initio/mox ſibi legitime cõiũctã: aut etiã ipſe ad ſcđas venerit nuptias nõ impetrabit ſacerdotiũ: ſed ⁊ licet latenter ad hoc venerit/omnimodo eo cadet.

¶ Legato ſub conditione prohibendarum nuptiarũ relicto a viro vel vxore vl' extraneo valet: et cõditio fuari dʒ. al's legitimã ꝑdit et reſtituit ſolutũ cũ fructib⁹ et acceſſionib⁹ medij tp̃is iuratoria cautione vel fideiuſſoria preſtita ſc̃m qualitatẽ perſonarũ et rerum. h. d. Ang.

in ꝑn. hui⁹. §.
x ¶ Dixim⁹. vt. s. eo. §. ſi igit. et. ff. ad tertul. ſi qua.
y ¶ Prebuimus. vt. C. quãdo. mu. tu. of. l. ſi. et facit in ſtitu. ad orfi. §. i.
z ¶ Cõſtitutio. vt C. ad trebel. l. iubemus. §. in ſupradictis.
a ¶ Patrẽ. nepotis.
b ¶ Filio. i. nepoti teſtatoris. Ac.
c ¶ Pater. i. iſte filius.
d ¶ Conſtituimus. vt. s. quomodo opor. epiſ. §. neq3 autem.
e ¶ Uolumus. ſcʒ nunc.
f ¶ Neceſſitatẽ. vt ſanguinis caliditas. vt. s. de non eli. §. cũ igit. ibi. ſi autẽ non voluerit ⁊c. et. s. quẽ opor. epiſ. §. quãta. col. i. et facit ad hunc. §. ĩ. de ſan. epiſ. §. ſi vero futur⁹. et. §. ſi vt poſt. et. §. ſi vero lector. col. ix. et. C. de epiſ. et cleri. l. eũ qui. ⁊. s. Nõ opor. epiſ. §. neq3 vxori.
g ¶ Illi⁹. ſcʒ mulieris.

a ¶ Que vero.hic no.circa hāc materiā quadruplex eſſe ius.vt vetuſtiſſimū/ ꝛ vetus/ ꝛ nouū/ ꝛ nouiſſimū. et ꝑmo ſic cauebaṫ vt diſtinguerem⁹ an relinq̄baṫ ſimpliciṫ vt nu beret.an vt certe pſone puta ticio nuberet/an cꝫ ſimpliciṫ vt nō nuberet:an vt ticio nō nuberet:ꝑmo caſu valet cum vtile ſit reipu.matrimonia fieri ad ſobolē ꝓcreandā. vt.ff.ſol. matri.l.i. Itē ꝛ ſcđo valet ſi illi certe pſone ho neſte nubere pōt/ nō al's.vt.ff.de cō: di.ꝛ demō.l.cū ita legatū.§.videam⁹ In tertio aūt non valet cōditio et re: mittiṫ quaſi ꝯ pu: blicā vtilitatē in: ducta. Idē dicas ſi dixerit vt alicui⁹ arbitrio nubat. At in q̄rto valet cōdi: tio: niſi in fraudeꝫ hoc fuerit factū:qꝛ forte alij nubeṙ nō pōt.vt.ff.de cōdi.ꝛ demon.l.cū tale le gatū.§.ſi arbitra: tu.ꝛ.§.meuie.et.l. hoc mō.ꝛ his caſi bus q̄ñ cōditio nō valet: nec cautio mutiana locū hꝫ: que hꝫ locū q̄ñ in faciēdo eſt cōditio que nō valet.vt.ff. de cōdi.ꝛ demō.l. mutiane. Iure ꝟo veteri iulius q̄dā miſcellus diſtixit/ aut ante annū pe: tit legatū:ꝛ tūc iu: ret ſe non nubere/ aut ſi nubat ſpe fi: liorū nō libidinis cā nubat.aut poſt annū:ꝛ tūc caueat tm̄ nō aūt iuret vt puto/lꝫ quidā ꝯdi cāt ꝺ iuramēto:vt in q̄libet cōditiōe que eſt in nō faciēdo:vt in hoc.§.in ꝑn. vſqꝫ illuc nos igiṫ ꝛč. Iure ꝟo nouo remittiṫ hm̄oi ſacrm vt in hoc.§.nos igiṫ ꝛč.et.C.ad.l.iul.miſcellam.l.ij. Iure aūtē nouiſſimo aliṫ ꝯſtituiṫ:qđ dic vt in hoc.§.ibi:vñ ſan: cim:ꝰ ꝛč.et hec oīa tā in maſculis qꝫ in feminis.vt.C.ad le.iul.miſcel.l.fina.

Jus eſt quadruplex.

¶ Que vero[a] nunc ſequiṫ cauſa eſt antiqua ꝛ multas quidē ſuſcipiēs correctiones non ab alijs[b] ſolum ſed etiā a nobis: non tñ ad ſummā ſui veniens rectitudinē quā[c] nunc ſectantes ꝑſentia[d] ſancimus. lex eñ que vocatur iulia miſcella lex antiqua lex vetuſta filioꝝ procreationi preponens[e] ſtudium ꝑmittebat mulierib⁹ licet vir prohiberet et aliq̄d ob hoc relinqueret[f] quatenus nō ad ſecundas veniret nuptias:tamē et ad virū venire et iurare qꝛ filiorum cauſa hoc ageret: ꝛ qđ relictū erat acciperet: et hanc quidē in annū dabat[g] mulieribus licentiam. Eo autem tranſeunte[h] ſi velit accipere relictū non aliter licebat mulieri hoc accipere anteqꝫ cautionem[i] exponeret q͛[k] ad ſecūdas nō veniret nuptias:ſed hanc quoqꝫ adiectionē[l] ipſe iulius miſcellus adinuenit[m]: ſed quint⁹ mutius ſceuola hoc preſanciuerat.ſuꝑ omnibus[n] quippe pēdentibus in cauſarum prohibitionibus[o] huiuſmodi adinueniēs cautiones. ¶ Nos igitur videntes plurimas mulieres deſiderio nuptiarū non ꝓpter filioꝝ procreationem: ſed propter neceſſitatē[p] ꝛ iurātes/ ꝛ nubētes/ ꝛ trāſcendētes mo rientium voluntates:eſtimauimus[q] prius interim ſacratiorē[r] mederi partē: et[s] periuriū eis cohibere[t]: nec ſinere talia ſubire iuramēta in quibus omnino periurium promptum eſt Nam nec illud inerat legi vt oporteret ſine filijs exiſtentes mulieres hoc iurare[v] ſacramētum: ſed etiā filios habētibus hoc adiacebat iuſiurandū qđ deuꝫ ſimul[x] ꝛ defuncti[y] animā contriſtaret. cū vtiqꝫ periuriū quidē eſſet in promptu: filioꝝ ꝟo procreatio in caſu ſine muneribus[z] reiaceret[a]. ¶ Quia igitur hac[b] noſtra ſancimus lege iuſiurandū eis[c] auferētes[d] et talē ꝑmittētes relictoꝝ ꝑceptionē[e] cōſideraūimus(q̄m[f] alterutrū quoqꝫ rerum[g] a nobis ꝑtermiſſum eſt)oportere ꝛ defuncti aīe[h] mederi. Quapropṫ preſentē ponimus legē.nō eni volumus deficientiū[i] nichil illicitū habētes voluntates fruſtrari.ſi eñ diceremus oportere mulierē oīno viro precipiēte nō nubere/hoc cuſtodire ꝑ amaritudie habuiſſꝫ hec merito lex.nunc aūt cū ſcđo preſto ſit lex:id ē vt ſi voluerit nubere quidē accipiat qđ relictū eſt[k]: nouiſſimi ſceleris eſt ꝛ deſpicere voluntatē defuncti ita fluctuantem vt ei detur licētia ſcđm matrimoniū videṫ defuncto facere iniuriam.

i ¶ Cautionē.ſ.mutianā:qꝛ cauebaṫ de aliquo nō faciēdo.vt.C.ad.l.iul.miſcel.l.ij.in prin.ꝛ.ff.de cōdi.ꝛ demō.l. mutiane.et erat hec iuratoria vt quidam dicunt.

k ¶ Q͛ ad.ꝛ eſt hic quidā modus cautionis.

l ¶ Adiectionē.ſ.poſt annū.ꝛc.

m ¶ Adinuenit.ħ videṫ deeſſe quod dā nō:vel dic adinuenit quo ad mſſimoniū:ꝛ tunc ſine nō legiṫ:ꝛ qđ ſequitur ꝑſanciuerat q̄ ad inuentionē.

n ¶ Omnibus.ſ. relictis.

o ¶ Prohibitiōibus.al's.ꝓhibitiones.ꝛ eſt ſenſus q͛ ſceuola inuenit hāc cautionē vt hꝫet locū in illis cōditiōibus q̄ ꝯſiſtunt ꝓhibendo vel nō faciēdo:vt relinquo tibi ſi non aſcēderis capitolium.

p ¶ Neceſſitatē. ſcꝫ talē qualē mō habuimus.ſ.ꝑri mo.ſ.libidinis.

q ¶ Eſtimauim⁹ ſcꝫ ante legē iſtam vt.C.ad le.iul.miſcellā.l.ij.

r ¶ Sacratiorē. qꝛ deſacro.ꝛ facit.ꝯ.vt ma.debi.ꝛcredit.§.ꝑpterea.col la.ix.

s ¶ Et.pro id eſt.

t ¶ Cohibere.id eſt prohibere iuramentum ne fiat.

v ¶ Hoc iurare.ſ. ad ſecundas non venire nuptias.

x ¶ Deū ſimul.ſ. ꝑpt iuramentū.

y ¶ Et defuncti. ꝑpter idē iuramētū:qꝛ cām dederat ꝑiurādi: vel ꝑpter

z ¶ Muneribus.ſ.diuinis.

a ¶ Reiaceret.i.erat dubium an haberet filios ex matrimonio:cum in deo ſit.

b ¶ Hac.ſupradicta lege.ſ.ſcđa in.C.ad.l.iul.miſcel.

c ¶ Eis.mulieribus.

d ¶ Auferentes.ſ.ne vlterius iurent ſe nō nupturas.

e ¶ Perceptionem.ſ.legatorum.

f ¶ Quoniam alterutrum.interpoſitio eſt.

g ¶ Rerū.i.vnū duoꝝ ꝑtermiſimus vſqꝫ nūc.ſ.defuncti voluntatē ſeruari.ꝛ ideo nunc dicere vult.

h ¶ Anime.i.volūtati. i ¶ Deficientiū.i.morientiū.

k ¶ Relictum eſt.ſcꝫ ea lege ne nuberet.

b ¶ Alijs.ſcꝫ imperatoribus.

c ¶ Quam.ſ.rectitudinem:vel dic quā cauſam.

d ¶ Preſentia.neutri generis eſt.

e ¶ Preponēs.ſ.oībus alijs.ꝛ expone.i.ꝑſentis tēporis.

f ¶ Relinqueret.ſcilꝫ vxori.

g ¶ Dabat.lex iulia.

h ¶ Tranſeunte.ſcilꝫ anno.

nubendi ⁊ accipiendi qđ relictum eſt: et per omnia contriſtādi priorem[a] maritū. ¶ Unde ſancimus ſi quis ꝓhibuerit vxorem ad aliud venire matrimoniū ſiue etiaꝫ vxor maritū[b] (idem nāq[c] eſt vtrinq)et pro hoc aliquid reliquerit vnā ex duabus conditionem[d] habere ꝯtrahentiū alterū: aut ⁊ ad nuptias venire ⁊ renūciare ꝑceptiōi/aut ſi hec noluerit[e] licet honorat[f] defunctū omnino abſtinere decetero nuptijs. Sed vt nō cauſa ſuſpenſa[g] ſit ⁊ poſt tēpora forſitan longa reuertatur rurſus exactio[h]:propterea nobis bene viſum eſt hui⁹ rei determiare[i] cauſam: ⁊ vſq ad annū quidē nō eſſe penit⁹ petitionem relicti: niſi tamen modus ſacerdotij[k] adueniēs alteri ꝑſonarum ſtatim prebeat exceptionē: vtpote nequaq̄ nuptiarum exiſtēte ſpe. ¶ Si vero tranſire cōtigerit: annale tēpus damus quidē ꝑſone huic accipere qđ relictum eſt: non abſolute tñ nec ſimpliciter: ſed ſiqdem imobilis fuerit res nō aliter hec accipere niſi iuratoriam cautionem[l] expoſuerit: ⁊ ſuppoſuerit ſuas res: hoc qđ tacite ex hac lege damus[m]; vt ſi ad ſecūdas venerit nuptias reddat[n] qđ datū eſt tale quale ꝑcepit reſtituens: ⁊ quos accepit in medio fructus. Si vero mobilis fuerit res: ſiquidē idoneā habeat ſubſtantiā ꝑſona volens accipe: dari[o] qđ relictū eſt ſub eadē cautione[p] ⁊ hiſdē hypothecis[q]. ¶ Sꝫ ſiqdē aliqđ aliud[r] mobiliū fuit tale reſtitui q̄le recepit/aut diminutionis medeaꝫ parte[s]. ſi ꝟo pecunie fuerint etiā cū vſuris quas inde ꝑcipere valuerit iureiurādo[t] reſtituētis hoc iudicando. Si ꝟo nō mutuauerit qdē ſed vſus ē: tertie cēteſime reddat vſuras. ſi vero non valde locuples[v] fuerit: etiā fideiuſſorem hunc exigi. ſi aūt non valuerit fideiuſſorē dare: tūc ſub iuratoria cautiōe et hypotheca ſꝫ qđ dictū eſt ſuarum rerū accipiat quidē qđ relictū eſt. mox autē vt ad ſcđas nuptias venerit hoc ab eo q̄ dedit vendiceꝫ apud quācūq apparuerit ꝑſonam tanq ſi ab initio neq datum fuiſſe videreꝫ: qđ in oī reſtitutionis caſu ſiue mobile ſiue immobile ſit qđ futurū eſt reddi valere ſancimus. ¶ Si ꝟo vſus[x] fuerit qđ relinquitur minus idonee vero ſe habeat[y] ad fideiuſſionem: ⁊ nec ipſe dignus ſit cui hoc credatur[z]: manere quidē apud illū a quo relictum eſt. ex tertia vero cēteſime eius vſurā preſtari quam vſq tunc ſoluat[a] donec aut ſecundas ille[b] ꝯtrahat nuptias quādo ⁊ reſtitutio[c] preſtitarū vſuraꝝ ſuſcipiet facultatē. aut ſi fiat manifeſtū nullaten⁹ poſſe iſtū ad nuptias ꝯuenire/ſiue ſcđꝫ modū ſacerdotij: tunc enim ei[d] dabit qđ relictū eſt ſine morte: accipient eñ hec oīno eius heredes[e]: nichil neq de datꝫ vſuris reddētes. Hac

a ¶ Priorē maritū. qui noluit eā nubere.
b ¶ Maritū. ſ. ꝓhibuerit ad aliud venire mřimoniū. cui marito ſpecialiter legatū hoc aſcripſit ſm. R.
c ¶ Idem nāq. interpoſitio eſt. ⁊ qđ dicit hic vtriſq ſiue vxor marito/ ſiue maritus vxori reliquerit hac cōditione vt h. ⁊ C. ad. l. iul. miſcel. l. fi.
d ¶ Cōditionē. i. electionem.
e ¶ Noluerit. ſcꝫ renunciare.
f ¶ Honorat. ſcꝫ nō nubendo ſcđo.
g ¶ Suſpēſa. donec ſcđm mřimoniū expectatur.
h ¶ Exactio. i. repetitio legati. Ac.
i ¶ Determinare cām. ꝑ hanc cōſtitutionem.
k ¶ Sacerdotij. nā ex quo erit ſacerdos nō poterit vxorē ducere aliā. Idē de q̄libet in ſacro ordine poſito. vt. ſ. e. §. pri. ⁊ ecōtra: qꝛ mulier fctā eſt mōacha vł aliť vouit cōtinētiā. vt. ſ. vt li. ma. ⁊ auie. §. qꝛ ꝟo ex ꝯſenſu.

Uxorē non ducunt in sacr[is] poſiti.

l ¶ Cautionē. ſ. de reſtituēdo legato cū ei⁹ fructib⁹ ſi ad ſecūdū venerit mřioniū. vt h ſubijcit ibi: vt ſi ad ſecundas ⁊c.
m ¶ Damus. ſcꝫ hypothecā rerū ꝑcipiētis ꝑdictū legatū. ⁊ facit. C. de rei vxo. actio. §. vt pleni⁹. ⁊ C. cōmu. de le. l. i. ⁊ C. đ admini. tuto. l. ꝓ offi cio. ⁊ de epiſ. au. l. de creationibus.
n ¶ Reddat. ſ. heredi vel ꝯiūcto/ vel ſubſtituto/ vel ab inteſtato veniēti ſm Ro. vt. ſ. co. §. prefate.
o ¶ Dari. ſcilꝫ volumus.
p ¶ Cautione. ſcilicet iuratoria.
q ¶ Hypothecis. ſ. tacitis.
r ¶ Aliud. ſ. a pecunia numerata vt ſubijcit.
s ¶ Partem. i. totam partem diminutam: ⁊ ſic vt totum damnum redundet in legatarium. nec mirū cum male fidei eſſe preſumitur: al's enim fructus non redderet. vt inſtitu. de re. diui. §. ſi quis a nō domino. Uel dic partē dimidiā deteriorationis. vt. ff. de verbo. ſig. l. nomen filiarū. §. portionis. Accurſius.
t ¶ Iureiurādo. hoc pōt referri tā ad vſurā q̄ ad fruct⁹. et no. dari potius ſacramētū reo q̄ actori: qꝛ fauorabiliores ſunt rei. vt. ff. đ regu. iu. l. fauorabiliores. ⁊ l. nō dꝫ actori. nam aliud vbi ex cōtumacia reus dānaꝫ in talibus. vt. C. đ iudi. l. properandū. §. ij. ⁊ l. ſancimus. Uel qđ eſt veri⁹ ibi loq̄tur de expēſis q̄s fecerat actor: vñ ſibi liq̄de ſunt. eꝯ đ fructib⁹ quos re⁹ ꝑcepit: quare et ſibi liq̄di ſunt: vnde vtrobiq daꝫ ſacramentū ſciēti ꝟitatē. ſi autē vterq veritatē equaliť ſciret: vel etiā vna ꝑſona plus ē ſuſpecta q̄ altera: honeſtiori ſacřm deferť vt. ff. de re mi. l. nō hoēs. §. a barbaris. ⁊. ff. de legi. tu. l. legitimos. §. i. in fi.

Reus actore q̄q fauorabilior eſt.

Sacřm hōeſtiori defertur.

v ¶ Locuples. hec diſtictio ſit locuples vel non in re mobili ſuatur non in immobili.
x ¶ Si ꝟo vſus. hoc mſum dicunt quidā tñ de pecunia loqui: vt ſic differat a p̄cedentib⁹ vt in nouel. co. tit. Uel vt puto loquiť de vſufructu ⁊ vſuris. quo caſu non fiet traditio rei ſꝫ vſuraꝝ tm̄. vt. ſ. đ nō eligen. ſecū. nubē. §. aliud. in fi. §.
y ¶ Se habeat. ſ. legatarius.
z ¶ Credaꝫ. al's datur: et dic ſcꝫ legatario.
a ¶ Soluat. ſcilꝫ ille qui fuit iuſſus preſtare. Accurſius florentinus.
b ¶ Ille. ſ. legatarius.
c ¶ Reſtitutio. ſcilicet que fit ei qui legati ꝑſtatione oneratus fuerit.
d ¶ Ei. ſ. legatario.
e ¶ Heredes eius. ſ. legatarij.

ipſam autem introducimꝰ obſeruantiam ⁊ eundē intellectū etiam ſi nō cōiuges alterutris ſub tali[a] reliquerit conditione ſed aliquis alius extraneꝰ ſiue viro ſiue mulieri ſub tali cōditione dari q̄d voluerit: ſcilꝫ fortuitoꝝ caſuū ſm ſuā naturā et leges ⁊ ſup his tam in preſtādis[b] q̄ꝫ in reſtituendis[c] conſeruatas. ¶ Hec igitꝰ ex iam ſup factis a nobis[d] occaſione iulie miſcelle cōſtitutionibus retribuimus[e]: alia[f] vero ſint firma ſm termios ⁊ caſus ſm qđ hec expoſuimus[g]. ¶ Prefate autē a nobis obſeruatiōes[h] dent ſiue inſtitutionis ſit pars[i]/aut legatū ab heredibus[k]/aut ſubſtitutis/aut illis a quibus hec relicta[l] ſunt. ſed ſiquidē mortꝭ cauſa donatio[m]/ omnino heredibus[n]. Si vero ex aſſe ſm talem conditionē[o] conſcribatur quis heres/ſubſtitutis[p] ſi fuerint: aut omnino[q] his qui ab inteſtato vocātur ad hereditatē huiuſmodi obſeruatiōes[r] preſtentur: vt vndiqꝫ lex[s] habeat propriā perfectionē: niſi forte teſtator ⁊ hoc precipiat dicēs licentiā habere eum cui dereliquit/ſiue per inſtitutionē particularem/ſiue ex aſſe/aut p legatū/ aut fideicōmiſſum/ ſiue mortis cauſa donationē[t]/ ⁊ accipere qđ relictum eſt/et nullam cautelam[v] dare. tunc enim ſequēda eſt defuncti volūtas. ſtudij enī noſtri eſt defunctoꝝ cōſeruare ſm legē volūtates.

¶ Si donatio antenuptias in rebus mobilibus conſiſtat mater eam accipere debet: et vti frui arbitrio boni viri. ſi vero cōſiſtat in rebus immobilibꝰ eā filijs dimittere debet: ⁊ cautionem accipere de ſoluēdis vſuris vſqꝫ ad tertiam centeſime. idem ſeruandum eſt de parte ad partem quod i toto quo ad totum. h. d. Barto.

¶ Et quia parum addita[x] de cautela reruꝫ ediximus[y]: ⁊ leonis nouimꝰ diue memorie conſtitutionē[z] de ſecūdis nuptijs ſi ad eas[a] veniens mulier non valeat dare fideiuſſionis cautelā: quia ⁊ filijs reſtituat res[b]/ tertiam partem centeſime accipiēs. nos autem cauſam adhuc melius ab ea[c] cōſtituimus Quod enim[d] ſuper hoc ſtatutis competentem adiecimus[e] ſubdiuiſionē: ⁊ ſancimus[f] hoc qđ pridem a nobis in quadam dictum eſt conſtitutione[g]: vt ſi quis offerat[h] vel res ꝓpter nuptialem donationem: ſiquidē omnes immobiles conſtitute ſunt maneat earum vſus apud matrē ad ſecūdas venientem nuptias. Et eadem hec eligat et non recuſet/neqꝫ exigat a filijs pro eſtimatione earū vſuras: ſed diligentiam earū habeat ſm qđ lex dat vſui dñis[i] ꝯſtitutis. cōſeruet aūt hec ſm

a ¶ Sub tali conditione. ſ. ne ſecundas nuptias contrahat: ⁊ hoc ſi vidue relinquitur vel a marito vel ab extraneo: vt dictum eſt. aliud ſi virgini relinquatur: tunc enim non valet conditio: ⁊ ſic ius antiquiſſimum ſeruatur ſm Jo. vt. ff. de condi. ⁊ demō. l. cū tale. §. reſcriptū. ⁊ l. cum ita legatur. §. fi.

b ¶ In preſtandis. legatario.

c ¶ In reſtituendis. grauato.

d ¶ A nobis. C. de indi. vi.

e ¶ Retribuimꝰ. id eſt adijcimus.

f ¶ Alia. ſ. relicta

g ¶ Expoſuimꝰ. ſcilꝫ in alijs tractatibus: puta in ti. de lega. C. ⁊ inſti. de here. inſti. cum ſeq. ti. vbi de alijs relictis tractatur.

h ¶ Obſeruationes. i. cautiōes de reſtituēdo relicto ſi ſcōm matrimonium fuerit introductum. Azo.

i ¶ Pars. que relinquitꝰ ſub ea conditione ne ſcōꝫ ineat matrimoniū.

k ¶ Heredibꝰ. datiui caſus ſūt. Ac.

l ¶ Relicta ſunt. puta alicui fuit relictum et ille grauatus de dādo alicui ſi ille cui grauatur dare ſecundum matrimonium non ineat. nā legatarius onerari poteſt. vt inſti. de ſingu. re. per fideicōmiſ. re. §. i. vꝉ dic q̄ erat coniunctus illi legatario cui ſub hac conditione relinquitur: puta ſic: ticio ſub conditione ſi non ſecundū ineat matrimoniū lego fundū cornelianū: eūdem fundum meuio lego. nam meuio cauebit. et eſt ratio: quia perinde erit ac ſi nec relictum ſit. vt. ſ. eo. §. proxi. ibi: ſi vero non valde: et tunc ei adijceretur. vt inſti. de lega. §. ſi eadem. ⁊. ff. de lega. iij. l. re coniuncti.

m ¶ Donatio. ſcilicet ſit.

n ¶ Heredibus. ſcilicet erit preſtanda cautio ſubaudi.

o ¶ Conditionem. ſcilicet ne ſecundum ineat matrimonium. Accurſius.

p ¶ Subſtitutis. ſ. erit preſtanda cautio.

q ¶ Aut omnino. ſ. deficiente herede vel ſubſtitutore lcō iuncto. et facit. ſ. de here. ⁊ falci. §. ſi quis autem. ⁊ §. ſeq.

r ¶ Obſeruationes. i. cautiones.

ſ ¶ Lex. ſcilꝫ hec.

t ¶ Donationem. ſ. reliquit.

v ¶ Nullam cautelā. quo caſu non cauetur: quia cum gratia defuncti interponatur/ ſcilicꝫ cautio iſta: ergo et ipſe poteſt remittere. vt. C. vt in poſ. lega. l. ij. ⁊ l. penul. et facit. C. ad trebel. l. iubemus. §. et in ſupradictis.

x ¶ Addita. ſcilꝫ legibus antiquis.

y ¶ Ediximus. i. parum de quadaꝫ cautela diximus, facienda ab ea pſona cui fuit legatum ſub ea conditione ne ſecūdum ineat matrimonium. vt. ſ. proxi. §. vnde ſancimus. ⁊ §. ſi vero non valde. cuius cautele occaſione ⁊ de iſta ponet et occaſione legis huius et occaſione. l. leonis ſ. de non eligen. §. aliud/ vt ſubijcit. Vel dic q̄ directo dicit de illa cōſtitutione de nō eligē. §. aliud. quādo dicit diximus.

z ¶ Conſtitutionem. loquētem de ſecun. nup. vt. C. de ſecū. nup. l. hac edictali. §. his illō adiungimus.

a ¶ Ad eas. ſcilꝫ ſecundas nup.

b ¶ Reſtituat res ſcilꝫ finito vſufructu mulieris.

c ¶ Ab ea: id eſt conſtituimus melius q̄ꝫ lex leonis.

d ¶ Quod enim. he due partes ponuntur pro quia vel pro certe. Accurſius.

e ¶ Adiecimus. ſic. ſ. de nō eligē. ſecū. nubē. §. aliud.

f ¶ Et ſancimus. ſcilꝫ nunc.

g ¶ Conſtitutione. ſcilꝫ in illa de qua diximus. ſ. de nō eligen. §. ſi quis vir.

h ¶ Offerat. vxori.

i ¶ Vſui dominis. hoc eſt ſicut vſufructuarius cōſeruet qui eſt dominus vſufructus.

leges filijs ſuperſtitib⁹: aut ſi oēs[a] moriant̄ ſḿ noſtrā legem tā ſine filijs caſu moriēte mr̄e q̄z remanētib⁹ filioꝝ h̄r̄dib⁹ cō ſeruato. Si v̄o vniuerſa cōſcripta eſt forte in pecunijs aut in alijs mobilib⁹ reb⁹ añnuptialis donatio: tantā[b] p̄tē vſurarū accipiente mr̄e q̄ pri⁹ ſancita cautela nō exigi[c] a filijs aurū[d] niſi forte ſine inuidia[e] ſit viri facultas et habeat aurū/ et argētū/ ⁊ veſtes/ ⁊ q̄cq̄d cōſcriptum eſt matri[f]. dam⁹ eteni tūc electionē mr̄i ſi velit res accipe ⁊ dare fideiuſſoriā cautiōez: ſiue p̄dictas accipere vſuras. Dicimus autē ex tertia p̄te centeſime tā ſḿ anteriores[g] leges q̄z etiā ſḿ nr̄as[h]. ¶ Si vero p̄mixte ſint res et donatio tā in pecunijs q̄z ī imobilib⁹ reb⁹ ſit: imobiles q̄dē omnino manere apd̄ mr̄em ꝓpter qd̄ alimenta habeat exinde. in reb⁹ v̄o mobilib⁹ illa tenere q̄ pridē ſācimus. ſi v̄o cōtigerit in imobilib⁹ rebus oīa antenuptialis donatiōis conſtituta: ꝓuideat q̄dē mulier q̄ nō reſpuat imobilia neq̄z iminuta[i] hec faciat: ſed qualia accepit reſtituat[k].

¶ Mater ad ſecūdas nuptias veniēs q̄ſcūq̄z liberis ex teſtō ſuccedit ſicut extraneorū quilibet. ab inteſtato autē cū fratribus defuncti ſuccedit: ⁊ in bonis a patre ꝓueniētib⁹ ī vſufructu tm̄. in alijs vero bonis filio extrinſec⁹ q̄ſitis ſuccedit in totū excepta antenuptiali donatione in quā ſuccedit in vſufructu tantum ingratitudinis ratione ſeruata. h. d. Bar.

¶ Hinc nos alia euocat ratio q̄ de filioꝝ[l] ſucceſſiōe eſt quā[m] accipe cū ad ſcd̄as veniūt nuptias[n]: iā p̄ridē eni de his ſcripta eſt lex[o] a nobis ad hermogenē glorioſe memorie magiſtrū ſacroꝝ nr̄oꝝ factum officioꝝ reſcripta[p] biliſarij glorioſi precedens conſulatū ſeptimodecimo kal̄. apil̄. ꝑ quā ſāciuim⁹ mr̄es ad filij non relinquētis liberos cū ei⁹ q̄ mortuus eſt fratrib⁹ ſine cautiōe[q] vocari ad ſucceſſionē ⁊ ei⁹[r] cū vſu etiā ꝓprietatē h̄re firmā: ſiue priuſq̄z h̄r̄s relinquat̄ ſiue poſtea ad ſecūdas venerit nuptias auferentes de hoc leges[s] q̄ de his ꝯtrariū q̄d p̄cipiebāt. hāc noſtrā ſanctionē[t] firmā etiam modo manere ſuꝑ ſolas q̄ dudū ad ſcd̄m venerint matrimoniū ſanciuim⁹[v]: et q̄ſdā[x] ꝓprioꝝ accipiētes filioꝝ firme eis ſeruātes[y] et[z] ſḿ deinceps tp̄s ſiue ante nuptias ſiue poſt nuptias h̄r̄ditatē ī eis filijs d̄ſcēdiſſe cōtigit. De his āt q̄ poſt hec[a] ad ſcd̄m veniūt virū ita nobis p̄ſens lex diſponat̄ et ſanciat̄. Ergo neceſſe[b] eſt filio[c] moriente ſiue maſculo/ ſiue femina/ ſiue teſtat⁹ moriat̄/ ſiue etiā ſine hoc: interim[d] ergo ea q̄ ex teſtō ſunt dicētes ita ad ordinē q̄ ab inteſtato eſt veniem⁹.

¶ Si igit̄ legitime fili⁹ teſtat⁹ fuerit et relinquat mr̄i ſubſtantiā[e] ſiue p̄tē ei⁹ aliquā hāc[f] illa accipiat ꝑ ſcripturā[g] (q̄z vbiq̄z

a ¶ Si omnes. hoc ſic intellige ſi oēs moriant̄ filij ſḿ illam noſtrā legem. ff. de non eli. caſus filioꝝ nō exiſtētium ſiue pactū in eū caſum ſeruatur matri morienti. i. q̄ nunc vltimo morit̄. niſi filij dimiſerint filios. filijs eni filiorum ꝑmanētibus nō ſua t̄ matri ſed filijs filioꝝ: q̄ ſunt h̄r̄des filioꝝ vt ſubijcit. ⁊ ff. de non eligen. § aliud. circa finē et. ff. e. § quoniam infirmas. ibi vnde ſi pluribus ⁊c. in eo autē quod hic dicitur oēs moriātur: ita demum pactum in caſu filioꝝ nō exiſtentiū ꝓficere matri: eſt cōtra. ff. eo. § quoniā infirmas. ibi: vnde ſi pluribus exiſtentib⁹ ⁊c. vbi dicit ēt moriēte vno vocari matrem ex illo pacto. R̄n. hic loquit̄ recitando. recitat eni cōſtitutionē illā de nō eligendo q̄ in hoc capitulo. ſ. quādo nō oēs moriunt̄ ſuppleт̄ per predictū § q̄m infirmas.
b ¶ Tantā partē. al's tantū: al's tāiā p̄tē. ſ. tertiā centeſime. vt. j. dicetur.
c ¶ Non exigi. ſ. concedimus.
d ¶ Aurum. vel aliud mobile.
e ¶ Sine iuidia. id eſt vere habeat aurū vel argentū. non autē hic dicit̄ cū inuidia filioꝝ vt cū forte non habeant tamen vt arceant dicant̄ habere ab aduerſa p̄te
f ¶ Conſcriptū ē matri. i. ad vtilitatem matris. ſcz in antenup. dona.
g ¶ Anteriores leges. leonis. vt. d. l. hac edictali. § his illud.
h ¶ Noſtras. vt d. l. ff. de non eligen. § aliud.
i ¶ Imminuta. i. deteriorata. Accur.
k ¶ Reſtituat. hic totus § eſt ſuperfluus cum in. d. l. de non eligen. ſit eius ſententia: ſed ideo hic fuit poſitus q̄z hec conſtitutio omnia comprehendit que de primis et ſecundis nuptijs ſunt. vt. j. eo. § fina.

l ¶ Filiorum. ſcz p̄mi matrimonij Al. idem tamē ⁊ de filijs preſentis matrimonij cum forte ad ſecundum matrimoniū nō acceſſerit adhuc. vt. j. § ſi autem inteſtat⁹. et. § quoniam. ⁊ legas hic paſſiue. i. qualiter filijs ſuccedatur a matre. Accurſius.
m ¶ Quā. ſcz ſucceſſionem.
n ¶ Nuptias. ſcz mulieres volum⁹ ſubandi.
o ¶ Lex. vt. ff. de nō eligen. § cū igit̄
p ¶ Reſcripta. ſ. lex precedens ꝯſulatū biliſarij glorioſi. ⁊ hoc ſeptimo. ⁊c.
q ¶ Cautiōe. i. diſtinctione.
r ¶ Eius. ſcz conſtitutionis.
ſ ¶ Leges. ſcilicz duas. vt. C. de ſecū. nup. l. femie. § fi. et. C. ad tertul. l. mater.
t ¶ Sanctionē. ſ. illam de non eli. ſecū. nu. § cū igit̄.
v ¶ Sanciuim⁹. et tunc plana erit. al's ſancimus. id eſt ſancitū ſic intelligimus.
x ¶ Quaſdam. ſ. ſucceſſiones.
y ¶ Seruantes. nos ſcz.
z ¶ Et pro etiā.
a ¶ Poſt hec. id ē poſt hanc legem.
b ¶ Ergo neceſſe. quia tradere debemus qualiter ſuccedant matres filijs. ergo primo de teſtamentaria ſucceſſione. poſtea de ea que ab inteſtato defert̄ dicemus. vt ſubijcit digniora preferēda ſunt. ſic inſti. de bo. poſ. § alios autē. et. ff. de here. et falci. § ſi nullus eorum. ⁊ § ſi vero ablatam
c ¶ Filio. i. dicere. Accur.
d ¶ Interim. i. prius.
e ¶ Subſtantiam. ſ. totam.
f ¶ Hanc. ſ. hereditatem.
g ¶ Per ſcripturam. maxime ſubaudi. nam ſine ſcriptura poteſt facere teſtamentum cum extraneo eam aſſimile ſtatim. Accurſius.

custodire morientiū volumus volūtates)et habeat qḋ dimiſſum eſt aut datū et ſm ꝓprietatē ⁊ ſm vſum. ſicut enim licebat[a] relinquere alicui extraneorū et nichil heredi ſecūde mulieris nocebāt nuptie: ita ⁊ matri relinquēs ſiue inſtitutionē ſiue legatū recte derelinq̄t et dominiū ⁊ vſum/ſiue ex reb⁹ q̄ extrinſec⁹ aduenerūt fuerit facultas: ſiue ex p̄rnis nichil ex hoc fratrib⁹ cōtradicere valētib⁹. ❡ Si autē inteſtat[b] fili⁹ moriat̃: iā ad ſcd̄as veniēte matre nuptias aut veniēte poſtea vocet̃ q̄dē ⁊ ipſa cū filij aut filie fratrib⁹ ſm noſtrā cōſtōnē[c] ab inteſtato ad ei⁹ ſucceſſionē. ❡ Sed cōtra q̄dē que ex p̄rna ſubſtātia ad filiū ꝑuenerūt eorū ſolūmō habeat vſum[d] ad ſecūdas oīno ſiue pri⁹ ſiue poſtea veniēs nuptias: in reſiduis ꝟo oīb⁹ reb⁹ q̄ aliūde erāt filio ꝑter p̄rnā ſucceſſionē veniant ſm vocationē nr̄a3[e] quā ſtatim dicim⁹[f] q̄dā correctiōe et ea indigēte. Et hec dicim⁹[g] i rebus q̄ extra[h] nuptialē donationem ſunt. q̄ eni i illis ſancita ſunt a nobis[i] et a leonis diue memorie cōſtitutiōe[k] integra ꝯſeruamus/in quib⁹ ſolum mater habeat vſumfructum[l]. ſed in alijs rebus hec ſancim⁹ ⁊ deinceps ipſi tradim⁹ quecūq; poſt nuptialem[m] donationē ſunt a patre venientia filio: aut ex alijs cauſis tā ex teſtō q̄3 ab inteſtato ſucceſſionib⁹: rōne cōtra ingratos[n] filios vndiq; et ſuper iſtis rebus ſuata qn̄ manifeſte cauſe ingratitudinis demonſtrant̃: aliorū oīm q̄ de ſucceſſionib⁹ dicta ſunt parētū in filijs aut filiorū in parētibus intactis manētibus.

❡ Frater ex cauſa ingratitudinis trib⁹ ex cauſis a fratrū ſucceſſione excludit̃. his obtinentib⁹ in futuris cauſis. h. d. B.

❡ Ingratitudinē[o] aūt hic cōſideramus nō ſolū ad matrem ſm qḋ pridē a nobis dictū eſt: ſed etiā aduerſus eūdē ipſum fratrē defunctū. Et qm̄ ſacim⁹ multas fratrib⁹ adinuicem factas ꝯtētiones[p]: illū ſolū tāq̄3 ingratū circa fratrē effectū participari lucrū[q] nō cōcedim⁹ qui mortem voluit fratri: aut criminalē inducere cōtra eū inſcriptionē/aut ſubſtātie ei[r] ꝑperauit inferre iacturā. ei⁹[ſ] eni portio tā ad reliq̄s fr̄es et mr̄em veniat. Et hec lex ſup filiorum ſucceſſiōib⁹ qb⁹ cū mr̄e ſucce-

a ❡ Licebat. ſ. filio.

b ❡ Si aūt inteſtat⁹. no. ꝫ caute l quo hic. §. corrigit̃. ſ. de nō eligē. §. cū igit̃. et certe in oībus cōcordat ꝑterq̄3 in vno. nā ſi teſtamētū facit fili⁹: et hec et illa ꝑmittit matrē inſtitui. Itē ſi inteſtat⁹ decedat et hec et illa non diſtinguūt an ante mortē filij nubat ſecūdo vł poſt mortē: vt hic ſubijcit: ſed in hoc diſfert. q2 in bonis tā eū q̄ filius acquiſiuit non autē in paternis hec ꝑmittit ſuccedere matrē in ꝓprietate licet illa in oībus. ⁊ in hoc illa ꝑ hanc corrigitur. et ad legē quādā antiquam redimus. vt. C. ad tertu. l. matri. in fi. Sz nunq̄d hc corrigūtur. j. de here. ab inteſt. §. i. et. §. ij. col. viij. vbi indiſticte vocant̃ ſuperiores ad ſucceſſionē īferiorū. Rn̄. non ſm Ir. qḋ verū puto: q2 ibi ſecūdarū nuptiarū nō fit mentio. Itē nec eſt nouū vt poſteriores ꝑ priores determinent̃. vt. ff. de legi. et ſenatuſcō. ſed et poſteriores. l3 quidā cōtradicāt. Itē ꝑ nobis. C. ad ter tu. l. fi. in fi. et. C. de ap. precipimus. in fine.

c ❡ Cōſtitutionē. ſ. illam de non eligen. §. cum igit̃.

d ❡ Uſum. id eſt vſumfructum ſue ꝑtis. ſ. virilis. ſed certe et ſm hāc cōſtitutionem videt̃ ꝙ in ꝓprietate ſuccedat. vt. ſ. eo. §. quoniam infirmas. ibi ſi vero non habeat filios ⁊c. que huic ſignatur contraria. Sed certe ſm Io. hic loquitur de rebus paternis de quibus lucrādis pactū non fecerat: ibi autē de his que pacto poterant lucrari.

e ❡ Uocationē noſtrā. que eſt. C. ad tertul. l. fina.

f ❡ Dicimus. al's dicemus. et tūc plana eſt: al's dicimus et tunc ponitur pro dicemus. vt. j. eo. §. et qm̄. vbi fiet quedam correctio illius legis. C. ad tertul. l. fi.

g ❡ Et hec dicimus. que ſancita ſunt. ſ. quia in paternis vſūfructū: in acquiſitis aliūde ꝓprietatē habeat mater.

h ❡ Extra. id eſt preter.

i ❡ A nobis. vt. ſ. de non eligen. §. ante nuptiali. et. ſ. e. §. ſi vero expectet.

k ❡ Conſtitutione. vt. C. de ſecun. nup. l. hac edictali. §. his illud. in prin. §.

l ❡ Uſūfructū. i. vſū. itē et tm̄ ꝓprietatis quātū ex morte filij huius de cui⁹ ſucceſſione nūc querit̃ pōt acq̄ri ex pacto nō exiſtētiū liberorū. vt. ſ. eo. §. qm̄ infirmas. ꝫ. Uel hoc intellige qn̄ nil pepigit: al's cōtra. vt in dicto. §. cōtinetur.

m ❡ Poſt nuptialē. i. ꝓpt nuptias. Accurſius.

n ❡ Ingratos filios. i. rō qua al's repellunt̃ īgrati filij ab hmōi lucris vt. ſ. e. §. ſoluto. ibi ſi quis eni ex eis ⁊c. et. ſ. eo. §. ſuper his. in fi. §. ſeruet̃ i hoc lucro: vt repellat̃ mater ſi ſit filio ingrata vt hic. et ſ. de nō eli. §. cum igitur. i fi. i. rn̄. col. i. et hoc quādo manifeſte cauſe ingratitudinis mōſtrantur vt ſubijcit. que ſeptē ſunt. vt. j. vt cum de ap. cog. §. et hoc quidem de parentum. et econtra quibus exheredant̃ filij ſūt. xiiij vt. j. vt cum de ap. cog. §. cauſas. col. viij. Sed qb⁹ repelluntur fratres ſūt tres. vt. j. pri. §. et qḋ ſubijcit aliorū ⁊c. ſic cōſtrue intactis manētib⁹ que de ſucceſſionibus dicta ſunt aliorum oīm parētū i filijs aut filiorū in parētib⁹. Sed q̄ ſūt alia conſtituta q̄3 que hic ſunt? Reſpon. quando conuolaſſet ad ſecunda matrimonia.

o ❡ Ingratitudinē. dictū eſt. ſ. pri. §. ⁊. ſ. de nō eli. §. quoniā infirmas. in fi. i. reſpon.

p ❡ Contentiones. ſic. C. de bo. que libe. l. cum oportet. §. i. in fine. Accurſius.

q ❡ Lucrū. ſc3 ſucceſſionis ab inteſtato. nec enim etiā ab inteſtato frater ſuccedit fratri cum ingrat⁹ extitit vel aliter mater lucrata fuerit virilē partē ꝓ vſufructu in rebus paternis: et ꝓprietatē filijs ſeruare tenet̃. vt. ſ. pri. §. ſi autem inteſtatus. de hoc autē lucro nō habebunt fratres defuncti qui fuerunt ingrati. Uel poteſt tertio modo intelligi vt loquatur in alio caſu. ſ. quando facit teſtamentum. nā pōt exheredare fratrē et turpē ꝑſonā inſtituere his tribus caſibus qui ſequuntur.

r ❡ Ei. ſcilicet fratri.

ſ ❡ Eius. ſ. fratris ingrati.

dunt filij maneat[a] illam q̄ a nobis facta eſt ſubdiuiſionem introducens his que futuro tempore matrimonio ſecundo ſūt futurevirꝫ de matris ſucceſſione. q̄ eni iam ad ſcḋm mr̄imoniū puenerūt/ſucceſſionē ſiue p teſtamētū ſiue ab inteſtato hr̄e firme ꝛ ſm dn̄iū ꝛ ſm vſūfructū alienare ꝛ teſtari ꝛ trāſmittere ſm quē voluerint modum nichil ſit eis impedimentum quolibet tempore ex p̄ſenti conſtituta lege.

¶ Mater filio in lucro aut nuptiali donatiōe nō ſuccedit niſi in vſufructu. his obtinētibꝰ i caſibus futuris/in p̄teritis nōdum ſententia vel tranſactione finitis. h. d. Bar.

¶ Et illud autē firmum qḋ ex prio matrimonio eſt filijs[b] maneat[c] qḋ ſup p̄dictā a nobis cōſtitutum eſt ſanctionē[d]. Ut ſi antenuptialē donationē quā mater moriēte marito lucrabatur cōtigerit ad morientē filiū puenire[e]: ꝛ ꝓpterea ptē ei illiꝰ fieri hr̄ditatis matrē neqꝫ ſm q̄ ſuccedit filio dn̄ium eorum ſcꝫ antenuptialis donationis rerū pfrui[f]: ſolā autē[g] hr̄e hoꝝ q̄diu ſupeſt vſum ꝛ vſūfructū. Maneat igif et hoc his qui ex prioribꝰ nuptijs ſūt filijs ꝯdonatū: niſi forte añ p̄dictā cōſtitutionē iudicialis ſnīa et tranſactio inter partes facta de his aliquid ſtatuerit.

¶ Mater ꝛ cū ſolis fribꝰ/ꝛ cū ſolis ſororibꝰ/ꝛ cū pmixtis ī virilem portionē ſuccedit filio. hoc dicit Bar.

¶ Et qm̄ mater excludebatur q̄dē a filio maſculo hoc faciente ſenatuſcōſulto[h] (qḋ tertullianū vocāt) filiabꝰ autē cū tranſmittebaf[i]. Nos nō q̄rētes filiorū ius ſꝫ exinde ei legitīa iura dātes/vocamꝰ[k] q̄dē eā etiā cū maſculis fratribꝰ moriētis intantū inquātū numerꝰ filiorꝫ fuerit: q̄tenꝰ ꝛ ea partē habeat tantā quantā vnuſq̄ſqꝫ fratrū.

Si vero et permixti maſculi ꝛ femine fuerint: hoc ip̄m diſponentes. Si vero mater et filie ſole cōſiſtant: ibi ſenatuſcōſultū mediā q̄dē ptē dabat mr̄i reſiduā vero mediā ſororibus q̄tecūqꝫ extitiſſent. qḋ qm̄ nō primitꝰ correximꝰ mō adducimus ad cōpetentē correctionē ꝛ in iſto caſu vocātes eā ꝓ rata filiarū quatenꝰ quantū vnaqueqꝫ filiarū habeat: tm̄ ſolūmodo ꝛ eā accipe/ꝛ in oī caſu hic relato in virilem portionē[l] hoc quod legis eſt etiā mater veniat ſiue cōſiſtāt ſoli maſculi/ſiue ſole femie/ſiue etiā permixta vtraqꝫ ſoboles.

¶ Parētes ex principio oratione debēt inter filios eq̄litatē ſuare: licet ineq̄litatē ſeruare poſſint ſi volūt: dūmō filijs in legitima portiōe prouideāt hoc dicit Bar.

¶ Illud quoqꝫ ſup hoc adijcere legi iuſtū eſtimauimus. ſi eni moriaf vir aut mulier filios habētes et ex prioribꝰ et ex ſecūdis nuptijs q̄s poſt hāc noſtrā cōtraxerint legē (in his ei preſentia[m] diſponimꝰ) q̄ quidē ſuper lucris ex nuptijs ſuari oportet. hec ſancimꝰ[n] inſup et decernimꝰ[o] portiōes q̄tenꝰ neceſſe eſt parentes legitimis ꝛ nō ingratis relinquere filijs ipſos genitores nō erit iuſtū ad ſecūdā omnino declinare prolem: ꝛ quod ex lege[p] eſt tātummodo relinquētes prioribꝰ alia omnia ad ſecundos deducere ſed alquid ex prioribus adijcere[q]. Siquidem aliquem ex ſecundis habeat nuptijs aut etiam ex primis forſan ita feſtiuum[r] ita dilectum vt velit preponere eum alijs in poſſeſſione: damus licētiā hoc agēdi: nō tamen oīno priores quidē filios minuere/ſecūdos autem augere: ſed neqꝫ vehementer magnificare augmētū/nec omnino obliuiſci priorum matrimoniorū: neqꝫ infirmare[ſ] ea que a precedentibus nos de talibus dicta ſunt: ſed prouidere quidem et ſecundis: prouidere autem et primis: cogitantes quoniā filij ambo ſūt

a ¶ Maneat. ſcilꝫ et in futuro tpe.
b ¶ Filijs. ſ. eſt cōceſſum.
c ¶ Maneat. ſ. in futuro tempore.
d ¶ Sanctionē. ſ. in queſtiōe gregorie. vt. ſ. de nō eligē. §. hoc quoqꝫ. et §. i.
e ¶ peruenire. q: mater ſibi dōauit vt. ſ. de nō eligē §. gregoria.
f ¶ perfrui. quaſi filio de bōis paternis hec dōatio aduenerit. vnde ſicut mulier in alijs rebus q̄ puenerūt ad filiū a pr̄e vſūfructū habet tantū: ita et in hac donatione. vt. ſ. eo. §. ſi autē inteſtatus. Sed nunq̄d in totū? Rñ. nō. niſi mater retinuerit ſibi vſūfructū in donādo. ſed ꝓ virili portione. vt. ſ. eo. §. ſi vero inteſtatꝰ. ꝛ. ſ. de non eligē. §. i. et. §. hoc quoqꝫ.
g ¶ Solā autem. ītē et ꝓprietatem ſm pactū non exiſtētiū filiorū. vt. ſ. de nō eligē. §. hoc quoqꝫ. in fi. §.
h ¶ Senatuſconſulto. vt iſti. ad tertul. §. frater.
i ¶ Cū trāſmittebatur. vt cum eis equaliter ſuccederet. i. mater tantū ſola quātū oēs ſorores defuncti. vt. j. dicitur. et iſti. ad tertul. §. ſoror.
k ¶ Uocamus. vt C. ad tertul. l. fina.
l ¶ In virilē portionē. hoc fallit in ea muliere q̄ ante annū nupſit q̄ nō ſuccedit niſi omnibus filijs mortuis et hoc tuncq̄ñ infamia eſt ei remiſſa. vt. ſ. eo. §. ſi igitur ſine filijs. Itē fallit in bonis paternis. qḋ dic vt. ſ. eo. §. ſi vero inteſtatus. Itē fallit i tertio caſu q̄ñ ſcꝫ mulier ſecūdo nupſit quo caſu et in caſu nō exiſtentium filiorū tm̄ vocatur mater i lucris predictis ꝓpter ſecūdū mr̄imoniū. vt. ſ. eo. §. quoniā infirmas.
m ¶ preſentia. ſ. neutraliter.
n ¶ Sācimꝰ. ſ. vt lucra primi matrimonij ſint pdita rōne ꝓprietat. vt. ſ. eo. §. ſi vero ſit ſoboles. at lucra ſecūdi mr̄imonij perdunf p tertiū matrimoniū. vt. ſ. eo. §. nec illud.
o ¶ Decernimꝰ. forte mētionē fac de illa ꝗſtiōe. ſ. de trien. et ſemiſ. §. i. col. iij. Uel dic q̄ dicit de eo qḋ habuimus. ſ. eo. §. optime.
p ¶ Ex lege eſt. ſ. debitum.
q ¶ Adijcere. etiam vltra id qḋ neceſſario dimittif: ſed hec eſt ſuaſio et cōfortatio non coactio. vt. j. dicif hoc. §.
r ¶ Feſtiuum. q: feſtū patri videtur quādo eū videt.
ſ ¶ Neqꝫ infirmare. vt etiam quartam filijs p̄mi matrimonij nō dimittat. quod etiam cōtra antiquas leges

et ita facientes[a] ſucceſſionū in teſtamētis diuiſionem. ſi enim inteſtatis eis mortuis lex omnes ex equo vocat: cōpetēs eſt eos imitātes legem non vehementer magnis eos abbreuiare munitionibus erubeſcētes legem: ſic erunt boni patres ꝛ noſtra digni legiſlatione/ ꝛ iuſti quidem erunt ſolam legem cuſtodientes. Si quid autē ſupra legē[b] reliquerint erunt iuſti ſimul et hūani patres: ꝛ nō hec dicimus inter gratos ꝛ ingratos[c] filios (de ingratis enī iam ſepiꝰ dictū eſt[d]) ſed de his qui magis aut minus diliguntur. cū vtiq; multa differētia ſit ingratitudinis et gratiaruꝫ actionis/ ꝛ diſſimilis honoris. Hanc itaq; partē[e] de equitate filiorum ex priore et ſecundo matrimonio venientiū adhortantes potius q̄ ſancientes dicimus. alioquin[f] ſemel augentes[g] ab inteſtato partem omnino filijs relinquendam/ ꝛ vſq; ad quattuor quidem filios q̄ttuor vncias oīno definientes: ſi autē vltra quattuor ſint vſq; ad mediā ſubſtātie partē: idoneū iā dedimꝰ filijs ſolatiū nō ex pua mēſura antiquā eorum anguſtiam reſoluētes[h]. Sit igit̄ pn̄s lex futuro tp̄i ſanciēs ſicut ſepiꝰ dicētes ꝓuenimꝰ[i]: ꝛ nichil priorū tāgēs[k]: ſꝫ cōdenſa vndiq; et ꝯplexa ſub vna cōtinuatione ꝛ oīa pene de ſecūdis ꝓnūciās nuptijs: ꝛ priora q̄dē prioribꝰ in ſua virtute ſeruans. Que vero ab ea diſpoſita ſunt futuris ſecundis explanans nuptijs et nouā quādem vndiq; ac ſubtiliſſimā itroducens querentibus vtilitatē: oībus que ſuper talibus poſite ſunt conſtitutionibus in futuris poſt hāc noſtrā legem nuptijs et que ex his euenerit vacantibus[l] hac videlicet vna cōſtitutione futuro tempori ſcḋm quod a nobis definitum eſt in his q̄ cōtinentur in ea caſibus ꝓ cunctis[m] ſufficiente. Hec igitur tua celſitudo omnibus gentibus que ſub tuo ſunt cingulo ſolenni modo manifeſta fieri precipiat: vt omnes agnoſcentes quia maiorem laboreꝫ ſuſtinētes q̄ oportet imperialibus incurrere cogitationibꝰ tamen nichil[n] prius pro noſtra fecimus ſalute niſi vndiq; congregare quod iuſtum eſt: ꝛ omnes videntes in vnum collectā de hac legiſlatione partē/ ſciant quia et priorem[o] his que iam poſita ſunt ſeruabimus legem: et futuro tempori competentem poſuimus congruētiā. Datum. xv. kal. apꝛil. cap. Biliſario viceconſule.

De appellationibus[p] et infra que tempora debeat[q] appellari.

Infra decem dies a recitatione ſententie computandos poteſt hodie appellari: et a cuiuſcunq; ſententia appellatur hoc dicit Ang.

Imperator Juſtinia. a. Triboniano illuſtri magiſtro officiorum et queſtori ſacri palacij.

Anterioꝝ legū acerbitati plurima remedia imponētes et maxie hec[r] circa appellationes faciētes[s] et in preſenti ad hmōi beneficiū ꝑuenire duximꝰ eſſe neceſſariū. antiq̄tati[t] etenī cautū erat vt ſi q̄s per ſe litē exercuerit et fuerit cōdēnatꝰ: intra duos dies tantummodo licentiā appellatōis haberet. ſin autē ꝑ ꝓcuratorē[v] cā

esset. vt. C. de inoffi. teſta. cum queritur. et. l. parentibus. et hic ſubijcit. Accurſius.

a Facientes. vt ſtatim dicit.

b Supra legē. id eſt ſupra id q̄d lex cōpellit dimittere. i. vltra triētē. vel vltra ſemiſſem vt ſequitur.

c Et ingratos. in parua portione alꝰ grauatos.

d Dictum eſt. in hac conſtitutione. vt. ſ. eo. §. ſoluto. circa fi. ꝛ §. ſi autē inteſtatus. in fi. et in alijs cōſtitutiōibus. vt. ſ. de here. et falci. §. exheredatos. ꝛ. ſ. de non eligen. §. cum igitur. col. i.

e Hāc itaq; partē. ſcꝫ hunc §. q̄ eſt pars huius cōſtitutionis.

f Alioquin. id eſt alꝰ quādo volumus ſanciendo dicere.

g Augētes. ſcꝫ nos.

h Reſoluētes. et habemꝰ hoc. ſ. de trien. ꝛ ſemiſ. §. i. et. ij. col. i.

i Preuenimꝰ. vt. ſ. eo. §. duo. i. fi. §. et. ſ. §. hic nos. et in alijs multis. §. vbi dicitur caſus huius conſtitutionis ad futura trahi: et eſt hoc generale niſi contra expreſſe. l. dicatur. vt. C. de le. et cō. l. leges.

Futura lex aliquādo reſpicit

k Tangens. nā que facta inuenit ante ſe non mutat vt. ſ. eo. §. i. in fi.

l Uacātibus. i. ceſſantibus. Ac.

m Pro cūctis. alꝰ percūctatis. i. dubitat. alꝰ pro cinct. ſ. dubitationibus que ī ea cōtinentur: vt ſubijcit. Accurſius.

n Tamen nichil. ſcilicet nobis exiſtentibus ſaluis nichil preponimus huic rei hoc quod iuſtū eſt congregare. Uel ita nichil preponimus niſi hoc et nichil aliud preponimus.

o Priorem. legem tractātem de nuptijs.

p De appellationibꝰ. ꝛc. Nota in hoc volumine quatuor modis de appella. tractari. vt in hoc ti. et. ſ. de his qui ingredi. ad appel. in prin. col. v. et. ſ. vt cū de ap. cogno. §. i. et. ſ. de ap. col. viij.

q Debeat. alꝰ debeāt. ꝛ tunc dic ſcꝫ condēnari.

r Anteriorū hec. ſcꝫ remedia.

s Facientes. ſ. nos. vt. C. de ap. precipimꝰ. et alias leges vſq; ad fi. ti. et. ff. quando ap. ſit. l. i. §. biduū. nā ſcḋm iſta vetera iura ſi aliq̄s ageret ſuā ꝓpriam cauſam ꝛ victꝰ fuiſſet duos dies ſibi impartiebant̄ ſi vellet appellare. et iſti duo dies a tp̄e ſcientie ſiue ſentētie recitate ſibi currebāt vt ibidē dicit̄. ſi ꝓ ageret ꝓcuratorio nomine triduū habebat. et talē acerbitateꝫ lex. C. de ap. eos: reſpexit. quaꝫ in preſenti conſti. iuſtini. emendat.

t Antiquitati. id eſt antiquis. ll. vt. C. de ap. l. eos. §. ſin autē eſt iudiciū. et. ff. q̄n ap. ſit. l. i. §. biduum. et. §. dies. ꝛ. l. pe. i. rn̄. et de his dē in pn̄. ti. huiꝰ q erāt acerbe

v Procuratorē. vel tutorem vel defenſorem quemlibet. vt. ff. quando

ventilata ſit: et in triduū[a] pri-
mum eā extēdi. Ex rerū aūt ex
periētia inuenimus hoc ſatis
eſſe damnoſum: plures eīm ho
mines ignaros legū ſubtilita-
tis ꝛ putātes in triduū eſſe ꝓ-
uocatiōes porrigēdas ꝛ i prō-
ptum periculū incidiſſe[b]: ꝛ bi-
duo[c] trāſacto cauſas ꝑdidiſſe.
vnde neceſſariū[d] duximus hu
iuſmodi rei cōpetenter mede-
ri. Et ſancim⁹ oēs appellatio-
nes ſiue ꝑ ſe/ſiue ꝑ procurato
res/ſeu ꝑ defenſores/vel cura
tores/vel tutores ventilentur
poſſe intra .x. dierū[e] ſpacium a
recitatione[f] ſentētie numeran
dū iudicibus ab his quoꝝ in-
tereſt offerri. ſiue magni[g] ſiue
minores ſint (excepta[h] videli-
cet ſublimiſſima ꝑtoriana pre
fectura) vt liceat homini intra
id ſpaciū pleniſſime[i] delibera
re ſiue appellandum ſit ei ſiue
quieſcendum: ne timore[k] inſtā
te opus appellatorium frequē
tetur: ſed ſit omnib⁹ inſpectio-
nis[l] copia que et indiſcuſſos[m]
hoim calores pōt refrenare.

¶ Cauſa debet in pricipis cō ſiſtorio agitari. et ſi ob princi- pis impedimentum proceres cauſam audire non poterunt: tunc intracta ſeruatur. Aug.

¶ Ad hec[n] ſancimus ſi quan-
do lis[o] ſperatur in noſtrum in-
ferri ꝯſiſtoriū[p] ſi forte ꝯtigerit
ipatoriā maieſtatē occupatā[q]
publicis cāis ex mūdanis ꝑui
ſiōib⁹ nō poſſe cōuocare pres[r]

appel. ſit. l. i. §. tutores. et oīno qñ cauſa eſt ad alienū lucrū et damnū. vt in. d. l. i. §. in ꝓpria. ꝛ. l. pe. in prin. ꝛ. §. i.

a ¶ In triduum. id eſt poſt triduum.

b ¶ Incidiſſe. ſcilicet inuenimus.

c ¶ Et biduo. nam condemnati erant ſuo nomine.

d ¶ Neceſſariū. hec nō videt bona rō cū leges nemini ſit licitū ignorare. vt. ff. d iur. ꝛ fac. igno. l. regla. ꝛ. C. de iur. ꝛ fac. igno. l. nec ꝯſtōnes. imo etiā qlibet ſcire tenet. vt. C. de legi. ꝛ cō. l. leges. Sed certe nec nocere patit iuris ignorātia. vt ff. de iu. ꝛ fac. igno. l. iuris ignorātia. nec ob. d. l. regula: qꝛ dicit nocet. i. nō prodeſt. et ideo eſt bona iſta ratio: et eſt alia: quia poterit plenius deliberare. vt. ī. proxi. §. in fi. — *Ignorātia iuris neminē excuſat.*

e ¶ Intra. x. dierum. ſed quādoqꝫ duo mēſes dātur. vt. C. de tēpo. ap. l. i. que huic eſt cōtra. Sol. ibi ſpeciale eſt: hic aūt ius cōmune erit. Uel qđ dicit appellationē interponendā infra duos mēſes. i. interpoſitā vſqꝫ ad duos menſes finiri: et ita erit ibi ſpecialitas in alio: qꝛ cōiter infra annū vel bienniū durat. vt. ī. de his qui ingre. ad ap. §. i. col. v. ſed ibi īfra duos menſes. et probatur hec ſolutio. ff. qñ appel. ſit. l. i. §. qđ in ſentētijs. ꝛ. §. alia cauſa eſt. Itē eſt ꝯtra inſti. de excu. tuto. §. q̄ autē. Sed ibi de excu. nō de appel. loquit. Nā nō pōt appellari vt ibidē dicit niſi demū ſentētia lata ſup reprobanda excuſatione vel ꝓbanda. vt. ff. de appel. l. cū in vna. §. tutor. ꝛ. ff. qñ ap. ſit. l. i. §. ſi quis tutor.

f ¶ A recitatione. facit. ff. qñ ap. ſit. l. i. §. biduū. in ꝑn. Sʒ contra in eadē. l. §. fi. Sed dicas ꝙ a tpe ſnīe currūt iſti decē dies: ꝛ ſcientie ſicut in illo biduo erat. vt in. d. l. i. §. fi. et C. quō ꝛ qñ iudex. l. ab eo. Itē eſt neceſſe ad hoc vt currāt: vt poſſit appellari iudice cōparente in publico. ff. qñ ap. ſit. l. i. §. dies. et ita erit mirabile ꝙ hoc tēpus ad aliqđ eſt vtile: vel in principio vel in medio vel in fine. ſicut ꝛ alś vt ff. de adul. l. quinquenniū. ꝛ. C. de tēp. in inte. reſti. l. i. ꝛ. l. fi. in fi. ꝛ. ff. qs ordo in bono. poſ. l. ij. i. rñ. alś aūt continuum tm̄ eſt vt circa vſucapionē. vt. ff. de vſuca. l. nōnūqꝫ. §. i. Itē alś tm̄ vtile vbi tria neceſſaria ſunt. vt. ff. de diuer. ꝛ tē. ꝑ. l. i. et ſic ſunt tria genera tempoꝝ: vt dictum eſt. — *Tēpoꝝ tria ſūt genera.*

g ¶ Siue magni. nā generaliter ab omni iudice appellatur/ſiue ordinarius/ſiue delegat⁹ ſit: excepto ꝑfecto pretorio: vt ſubijcit. ꝛ. C. de appel. l. a ꝓcōſulib⁹. in ꝑn. ꝛ. §. i. ꝛ. ī. de iudi. §. noſtras. col. vi. Sed contra in eo qđ dicit nō poſſe appellari a ꝑfecto. vt. ff. de mino. l. prefecti. So. aliud in integrū reſti. que veniam ꝯtinet ꝓpꝛij erroris. aliud in appellatione que iniquitatē ſnīe cōtinet: vt in ea. l. dicit. nec aūt eſt veriſimile quid inique prefectū pretorio facere. vt ff. de offi. ꝑfec. ꝑto. l. i. §. his cunabulis. Itē ī. i. vt ſpō. lar. §. aliud vero. col. ix. Sed ibi de ſupplicatione ſiue de petitione dicit. hic de appellatione que continet iniquitatem ſnīe vt dixi. Habet in alio ꝑfectus ꝑtorio priuilegiū vt poſſit facere legē. vt. C. de offi. ꝑfec. ꝑto. l. normā. Itē et aliud qꝛ alius iudex nō dat in integrū reſti. cōtra ſuā ſniam: ſed ipe tm̄ vel pnceps vt. ff. de offi. ꝑfec. ꝑto. l. i. §. fi. Sunt ꝛ adhuc ſeptē iudicātes a quoꝝ ſentētijs nō appellat: vt impator. Itē ſenat⁹. Itē et qñ hoc actū fuit iter partes. vt. ff. a qb⁹ ap. nō lʒ. l. i. Itē arbit cōpromiſſari⁹. vt C. de arbi. l. i. Itē ꝑfect⁹ auguſtalis. vt. ī. e. §. illud. in fi. §. Itē ꝛ alij quidā q̄ nominant. ī co. §. ſimiliqꝫ modo. Itē comes oriētis vt. ī. eo. §. oriētalē. — *prefecti ꝑtorio priuilegia.* — *Appellare a multis iudicibus nō licet.*

h ¶ Excepta. interpoſitio eſt.

i ¶ Pleniſſime. quicquid eīm ꝯſilij moderatiōe ꝑficit nō ꝯſueuit penitudinis rubore ꝑſundi: ſʒ ꝑpetua firmitate durare: vt hic. ꝛ. ī. vt imo. antenup. dona. §. ſʒ ſicut. col. v. ꝛ. C. de repu. l. dubiū nō eſt. et no. hic quē poſſe deliberare vſqꝫ ad. x. dies: ꝛ minori tpe nō. alś aūt varia tpa ad deliberandū dant pro motu legis ꝛ iudicis. vt. ī. de exhibē. reis. §. illud. ꝛ. §. ſancimus. ꝛ. ff. de iu. deli. l. i. §. fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. ff. de inter. ac. l. q̄ interrogat⁹. ꝛ facit. ff. de exer. (l. i. in ꝑn.

k ¶ Timore. nā ꝓpter timorē ne cito curreret duo vel tres dies ſemꝑ appellarēt etiā ab ea ſnīa q̄ iuſte lata eſt: qꝛ tūc eſt irat⁹ ꝓpter ſniam q̄ grauat⁹ eſt. cū ꝯo recogitauerit ſtabit ei ſentētie: nec inanibus ſumptib⁹ ſe vexabit. ꝛ facit. ff. d re. iu. l. qđ calore. ꝛ. ff. de diuor. ꝛ repu. (l. iij.

l ¶ Inſpectionis. i. deliberationis.

m ¶ Et indiſcuſſos. i. non deliberatos. vnde cato. Impedit ira animum ne poſſit cernere verum.

n ¶ Ad hec. i. iuxta hec.

o ¶ Si qñ lis. ſ. cauſe appellatiōis cui ſtatuunt certa tpa infra que debeat finiri cā appellatiōis. vt. C. de tēpo. ap. l. ij. ſed hodie eſt aliter qꝫ. d. lex dicat: ſtatuit eīm hodie annus vel bienniū. vt. ī. de his q̄ ingre. ad ap. §. i. col. vi. q̄ tēpora ſi finiant, ꝓpterea qꝛ princeps q̄ cognoſcit de appel. ſupſedere non poſſit: nō fit ꝑiudiciū. et hoc idē in quolibet alio iudice cognoſcēte de ap. vt. ī. vt ſpō. lar. §. hoc ōʒ. col. ix. Sed qd de cā pncipali cui triennium ſi eſt ciuilis: ſi criminalis biēniū: Rñ. ibi aliud eſt. non eīm aliquo mō vltra trienniū durat: vel vltra biennium. vt. C. de iudi. l. properandū. in fi. i. rñ. ꝛ. C. vt intra cer. tē. cri. qō. ter. l. fi.

p ¶ Conſiſtoriū. locus eſt vbi ſedet iudex ordinarius in audiēdo ꝛ iudicādo. ſed principis vel pape proprie dicit conſiſtorium. vt. ī. proxi. — *Cōſiſtoriū qd ſit.*

q ¶ Occupatā. propter quas occupationes nō pōt intendere negocijs priuatoꝝ: vt hic. ꝛ. ſ. de here. ꝛ fal. i. rñ.

r ¶ Patres. cōſcriptos. i. ſenatores vt dicunt quidā. vel

quaten⁹ cauſa agitē nō ex hoc litē periclitariª. Q̄ð eni viciū eſt litigātiū ſi culmen impatoriū occupetᵇ: vl' q̄s eſt tāte auctoritatis vt nolentē pn̄cipem poſſet ad cōuocandos patres ceteroſq; pceres coartareᶜ: ſʒ ſi q̄d tale euenerit/cā itacta p̄maneat donec impator monitus ſua ſpōte ⁊ cōuocari pceres iuſſerit/et litē īferri patiaē: et oīa ſc̄m morem pcedere.

Hodie in cauſis decē librarū infra in egypto et in aſia ad auguſtalē p̄fectum appellaē/a cui⁹ p̄fecti auguſtalis ſn̄ia non appellaē. In aſia vero et pontica dioceſi in cauſis p̄dictis ad ſpectabiles appellaē. Itē ad cōſules comites et pretores a quorū ſn̄ia nō appellaē et faciunt litē ſuā: i oriēte vero ſic appellatur ad comitem orientis in predictis cauſis. h. d. Ang.

Illud etiā in tertio capituloᵈ diſponēdū eſt q̄d antiq̄tas bn̄ ſtatuit nouitas autē neglexit. cū eni venerādaᵉ vetuſtatʒ auctoritasᶠ ita magiſtrat⁹ digeſſitᵍ vt alij maiores/alij medij/alij minores ſint/ ⁊ appellatiōes a minorib⁹ iudicib⁹ nō ſolū ad maiōs iudices remitterenē: ſed ad ſpectabiliūʰ iudicū tribunalⁱ: q̄ten⁹ et ipi ſacroᵏ auditorio adhibito litē exercerent: nouitas autē hoc dereliquerit: euenit vt ſup minimisˡ cauſis maximi nr̄i iudices inquietenē: ⁊ hoīes pp̄ter minimas cās magnis fatigenē diſpēdijs: vt forſitā toti⁹ litʒ eſtimatio ad ſumpt⁹ iudiciales nō ſufficeret. Ideoq; ſancim⁹ ſi q̄n ex egyptiaco tractu vel adiuncta ei vtraq; libia prouocatio ſperaē: vſq; ad. x. librarū auri q̄ntitatē nō in hanc regiā vrbē cāvenire: ſʒ ad p̄fectū auguſtaleᵐ q̄ audiat et cām dirimat vice ſacri cognitorisⁿ nullaᵒ ei penit⁹ poſt diffinitiuā ſn̄iam appellatiōe porrigēda. Similiq; modo quotiēs i aſiana dioceſi vel pōtica tale aliq̄d emerſeritᵖ vſq; ad predictā q̄ntitatē x. librarū auri appellatōes ad viros ſpectabiles comites forte vel pcōſules vel p̄tores vel moderatores q̄b⁹ ſpāliter eaſdē lites pagēdas deputauim⁹ remittanē: q̄ten⁹ ⁊ hi ad ſilitudinē p̄fecti auguſtalisᵠ vice ſacri cognitorʒʳ itercedāt/ ⁊ cās ſine ſpe q̄dē appellatiōis deitū ⁊ legū timore p̄ferant decidēdas. Orientalē āt tractū cās appellatiōe ſuſpēſas ⁊ vſq; ad x. librarū auri quātitatē limitatas ad virū ſpectabilē comitē oriētʒ mittere/ſimili modoˢ audiētiā ⁊ finē eis ipoſiturum.

A ſn̄ia ſpectabilis non ad ſpectabilē ſʒ ad illuſtrē appellaē. ſ. ad p̄fectū ⁊ ad q̄ſtorē ēt ſi dictis ſpectabilib⁹ cā fuerit ex principis delegatiōe cōmiſſa. a ſn̄ia vero clariſſimi ad ſpectabilem appellaē. ⁊ a ſn̄ia illuſtris ad ſupillustreʒ appellaē: ſaluis remanentibus iurib⁹ et appellationibus. h. d. Ang.

Illo videlicetᵗ obſuādo vt viri ſpectabiles duces vel alij ſpectabiles iudices nō ad alios eadem ſpectabilitate decoratos iudices ſuas tranſmittant appellatiōes in litib⁹ q̄ʒte

dic patricios qui ſunt loco patrū ad imperiū. vt inſti. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. filiuſfamilias. in fi. §. hos autē cōuocabat vt eorū cōſilio iudicaret. et ita eſt ar. q̄ iudices debeāt dare ſententias habito cōſilio ſapientum. et hoc ipſum cōſueuerūt ſcribere i ſentētijs. et facit. C. de leg. et cō. humanū. et. C. de ſenten. ex peri. reci. l. ij. i. reſpon.

a Periclitari. C. de dila. cū a nobis. §. vbi ƺ nullam procraſtinatiōnē vel dilatiōnē fieri vbi cā coram principe agiē. So. ibi loquiē quando cā principalis vel appellationis fuit relata principi: vt iudicaret tantum oīa enim erant diſputata et cognita ab alio iudice. nā al's nō pōt fieri talis relatio. vt. C. ð rela. l. i. licet hoc ipſe pn̄ceps debeat cognoſcere. hodie tn̄ talis relatio nō p̄mitteret q̄lē modo dixim⁹. vt. j. vt iudi. non expe. ſa. iuſſi. §. i. Accur.

b Occupeē. q. d. nullū. et facit. j. de ap. col. viij. et. j. vt ſpō. larg. §. hoc q̄q; col. ix. et. C. de an. excep. l. fi. in fi. ⁊. ff. q̄s ordo in bo. poſ. ſer. l. ij. §. dies. et §. in bonor. Itēʒ facit. C. vbi ſena. vel cla. l. quotiēs. in fi. i. reſpon.

c Coartare. ſic ff. de alie. iudi. l. et q̄. ſic. ff. ad trebel. ille. §. tempeſtiuū. ſic. ff. de arbi. l. nā magiſtratus.

d In tertio capitulo. i. tertio caſu huius conſtitutionis.

e Veneranda. ſic. ff. de iure imu. l. ſemp. Itē ſubſequēter no. q̄ tres ſunt ordies magiſtratuuʒ. quod dic vt diximus. j. vt ab illu. et qui. §. i. col. v.

f Auctoritas. no. pro antiquitate ſiue vetuſtate. quod dicvt. ſ. de mo. §. fi. col. i.

g Digeſſit. i. ordinauit.

h Ad ſpectabiliū. id eſt ad medios.

i Tribunal. vbi ſedet iudex ordinari⁹ in audiēdo ⁊ iudicando: ſed principis vel pape diciē cōſiſtoriū. vt. ſ. pr. §.

k Sacro. i. ſuo proprio.

l Minimis. no. hic q̄ ƺ minima cauſa q̄ eſt minor x. li. auri. vt patet per ſequentia. al's autē aliter dicitur q̄ð dicvt diximus ſ. de man. prin. §. ſit tibi q̄q;. col. iij.

m Auguſtalē. ſ. venire qui moraē in illa contrata. Accurſius.

n Cognitoris. i. principis.

o Nulla. h̄ not. ſecundo appellari nō poſſe vt in duobus ſequētib⁹. §. ⁊ diximus. ſ. co. §. i.

p Emerſerit. q̄ prouocatio ſperaē.

q Auguſtalis. de quo ſupiori §. proximo dicitur.

r Cognitoris. i. vice principis q̄ ſacer cognitor eſt. Accurſius.

ſ Simili modo. i. ſine appellationis remedio.

t Illo videlicʒ. hic caute no. tres caſus: aut eni appellaē a ſpectabili et tūc ad p̄fectū et queſtorē. et hoc ſiue ex ſe ipſi ſpectabiles cognouerint ſiue ex delegatiōe principis: vt hic vſq; illuc ſʒ a preſidibus quidē p̄uinciarum ⁊c. aut appellatur a clariſſimis: ⁊ tunc ad ſpectabiles appellaē vt ibi. ſʒ a p̄ſidib⁹ ⁊c. vſq; illuc. ſi autem vel illud ⁊c. aut appellatur ab illuſtri delegato a pn̄cipe vl' ſpectabili: et tunc ad antiquos iudices vt ibi: ſi autem ⁊c. vſq; illuc: omnib⁹ alijs ⁊c. Si autem priuato princeps cōmitteret: tūc ad prefec. pretorio ⁊ queſtorem appellatur. vt. C. de ap. precipimus. §. hiuc.

Enſe ni ſi cū ſapiētū cōſilio dēr.

Senectus veneranda eſt.

Tribunal ⁊ cōſiſtoriū dr̄nt.

Cā minima que ſit.

Appellatiōis tres caſus.

cũcꝗ ſint q̃titat; cũ non' opoꝛteat ad cõpares iudices appellatiões referri: ſʒ a mioꝛe[b] iudicio i maius tribunal aſcẽdere. Sʒ ad illuſtriſſimã p̃fecturam illoꝝ appellatiões cuiuſcũcꝗ ſint q̃titatis vt dictũ eſt dirigant: q̃vna cũ viro excelſo pro tp̃e q̃ſtoꝛe eas dirimat vtrocꝗ officio[c] ſubminiſtrãte: id eſt tã ex ſacr; ſcrinijs moꝛe ſolito q̃ p̃fectoꝛio. Jta tñ hec ſancim⁹ vt nec a ducib⁹ vł alijs ſpectabilib⁹ iudicib⁹ q̃bus foꝛte ⁊ ſi priuati[d] ſint ĩpialis maieſtas cãs iũxerit appellatio ad memoꝛatos ſpectabiles iudices currat ne cã nõ gradatim[e] p̃cedere: ſʒ ꝑperã videat̃. ſʒ a p̃ſidib⁹ q̃dẽ ꝓuinciarũ ⁊ iudicib⁹ a nobis datis ſi nõ ſint ſpectabiles[f] iudices intra memoꝛatã quãtitatem referetur[g]. Si autem vel illuſtres ſint dati a nobis iudices q̃b⁹ apices dignitatũ ſup ſpectabilitatẽ ſunt/ vł duces[h] q̃ oĩmodo ſpectabilitate ſunt decoꝛati/ vel hi q̃ a principe delegati ſunt ſpectabilez habeãt dignitatẽ: coꝝ appellationes ſub q̃cũcꝗ quãtitate in hãc regiã vrbẽ ad cõpetentes antiquo[i] moꝛe iudices referunt̃. oĩbus alijs q̃ in appellationib⁹ ſtatuta ſũt vel ab antiqua ꝓſapia[k] vel ab auctoꝛitate anterioꝝ[l] ꝯſtõnũ: vł a nr̃a[m] humanitate intact; illibatiſcꝗ cuſtodiendis[n].

De conſulibus.

Conſules ⁊ eoꝝ vxoꝛes et matres in ſeptẽ ludis ⁊ ꝓceſſib⁹ p̃nt ſpargere argẽtũ ⁊ ex argẽto ꝑpłm munerib⁹ honoꝛare: aurũ aũt eis ſpargere nõ lʒ: q: ſoli principi aurũ ꝯtẽnere conuenit. Bar.

Idem. a. ſtragio comiti ſacrarum largitionũ.

Conſulatus[o] nomẽ et cã priſcis q̃dẽ rõanis aduerſus hoſtium adinuẽtũ eſt. vtilitatẽ: ⁊ ĩ decretis[p] q̃ eis oꝛdĩatio cõis dabat reipublice figura[q] ſoꝛtiebant̃ repẽte ꝓuĩcias ĩ q̃b⁹[r] romani bellũ habebant ⁊ ſʒ has ſoꝛtiebant̃ faſces[s]. ſequẽs vero tp̃s impatoꝝ piiſſimoꝝ trãſponẽs bellãdi ⁊ pacificãdi ptãtẽ ad largitatẽ ſolam cãm cõſulib⁹ mutuauit et hanc temperatã et oꝛdinatam menſuram nõ excedẽtẽ: paulatim ꝓo quidã ita ſũptuoſe cauſam aggreſſi ſunt vt ſuam quidem ederẽt magnanimitatem nõ tñ cogitarẽt q: exẽplũ aliđ nõ haberẽt. nõ enim ad plurimos venit ſubſtantie magnitudo tranſcendens[t] etiã magnificentiã anime nõ mẽſura rei ſed ꝓpꝛia magnitudine prouenienſ. Nos igit̃ videm⁹ periclitari cõſulum nomen quod ex tẽpoꝛib⁹ ita pluris ⁊ ad milleſimũ ꝓpe annũ veniẽs cũ romanoꝝ republica pullulauit. ꝓpterea credim⁹ opoꝛtere cauſam cõpꝛehẽdere ⁊ imẽſitatẽ ei⁹ recidẽtes ad beneplacitas ꝯſulares ſtatuere expẽſas: q̃tenus continua ſit romanis oĩb⁹ aut bonis viris exiſtat acceſſibilis quoſcunq; hmõi nos dignos eſſe honoꝛe decernimus cũcta ſiquidem perſcrutantes perſpeximus quãtum eſſe cõueniat quod datur. A martiano itacꝗ ĩperatoꝛe eximio ſcripta lex[v] eſt: que volebat non ſpargere pecunias cõſules: et ipſa eius conſtitutionũ prima fuit. Jgit̃ et poſt p̃dictã cõſtitutionẽ inuenim⁹ quoniã quidam hãc ſequẽtes nichil ſpargere populo paſſi ſunt. alij aũt ⁊ vltra legem agere hec petentes et ꝓmerentes q̃ petierunt deinde ad ſui animi reſpicientes menſuram circa aſperſionem largitatẽ vltra terminum celebꝛauerũt vnũ: q̃dã ꝓo medium[x] bñ eligẽtes mediocribus ꝓ plurimis ꝯtẽti fuerunt: q̃m etiã nos p̃cedẽtib⁹ q̃đ mediũ eſt optimũ viſum eſt eẽ tancꝗ

a Cũ nõ. interpoſitio eſt.
b Sed a minoꝛe. ff. de arbi. nam magiſtratus.
c Utrocꝗ offõ. i. tam ſuis officialibus q̃ꝫ queſtoꝛis qui ſocius fu'erat
d Priuati. ſcilicet adminiſtratione. nõ autẽ dignitate ne cõtradicat ſupradictis.
e Gradatim. ſic ff. d negocijs geſt. in prin. ⁊. ff. de mune. et hono. vt gradatim.
f Spectabiles. ſcʒ clariſſimi. vel dic de duob⁹ dici. ſ. ſi appellet̃ a p̃ſide qui vere clariſſim⁹ eſt. vt. C. de priua. car. l. i. Jtẽ de iudice ſcʒ priuato dato a principe a q̃ ſi appellet̃ ad ſpectabilẽ appellatur. in vtrocꝗ ſm. hoc coꝛrectũ ẽ q̃đ dicit̃. C. de appel. p̃cipim⁹. §. huic.
g Referet̃. ſcilicet ad ſpectabiles
h Uel duces. repete dati ſũt a nobis.
i Antiquo. hic erat mos foꝛte vt a ſpectabili ad illuſtrem. ab illuſtri ad ſupilluſtrẽ appellet̃. ſed ſm. C. appellat̃ i caſu huius rñ. ad pricipẽ vt. C. de ap. p̃cipimus. §. pe. ſed dic eã coꝛrigi per hãc.
k Antiqua ꝓſapia. vt. ff. de ap. vſcꝗ ad titu. de iure fiſci.
l Anterioꝝ. vt. C. d ap. vſcꝗ ad ti. q̃ bo. cede. poſ.
m Uela nr̃a. vt patet in multis legibus iuſtiniani q̃ ſunt ſub predictis ti. in. C.
n Cuſtodiẽdis. niſi per hanc cõſtitutionem vel per alias que ſunt in hoc volumine poſt iſtam inueniãtur coꝛrecte.

De conſulibus.

Conſulatus. h ponunt q̃dã peſſimã notam ſcʒ hanc. hec conſtitutio nichil valet. ſʒ certe imo valet ad multa notabilia. vt notatur circa ipſam literã. dic ergo in primis anteq̃ ad notabilia tituli veniam⁹: cõſul dicit̃ qui ꝯſulit rei publice. vt. ff. de oꝛi. iur. l. ij. §. exactis. — Conſul q̃s ſit.
p In decretis. electionis.
q Figura. id ẽ equalitate.
r In quibus. i. contra quas.
s Faſces. i. honoꝛes.
t Tranſcẽdẽs. id ẽ dicere nõ tranſcendens menſuram rei: vt expendas pl⁹ q̃ poſſis: ſed ſm ꝓpꝛiã menſuram ꝓueniẽs ex animi v̄tutib⁹ q̃đ ẽ notãdũ. et facit. ff. vt deter. ſit nunc. cle. § i. in fi. col. i. Accurſius
v Scripta lex. C. de cõſulib⁹. l. ij. lib. xij.
x Medium. nota mediũ eligẽdũ. vnde dicit̃ mediũ tenuere beati. ⁊ illud Ouidij. Medio tutiſſim⁹ ibis. et facit. ff. de offi. ꝓcon. l. ſolent. §. fi. ⁊ inſti. de rerũ diui. §. cum ex aliena. ibi: placuit medis. et inſtitu. qui manumit. non poſ. §. pe. Accur. — Mediũ tenuere beati.

et vtroq̃ ſummis periclitantibus mox ad imẽſitatẽ ꝓcedere: ppt̃ea exiſtimauim⁹ et nos de hoc diffinire qđ decet vt nichil nec imẽſũ^a nec inordinatũ ſit neq̃ nr̃orũ tp̃m indignum. ¶ Quãtũcũq̃ ergo ↄpetens eſt dari ab eo q̃ a nobis eligit̃ p annũ cõſulẽ occaſione ſportularũ oim̃ et diſtributionũ et expẽſarũ: hec oia cõpetẽti ſcriptiõe^b huic nr̃e interponi ſacre iuſſimus legi. In legis ei hoc ponim⁹ ſcemate ita vt trãſcendẽti etiã pena q̃dã inſerat̃ cõpetẽs: reddit⁹ autẽ eoꝝ iminutos oẽs eẽ volum⁹. Si eni hoc adinuẽtũ eſt vt ſpectacula^c ad animi voluptatẽ agant̃ pplo: hec autẽ a nobis determinant̃ in circẽſib⁹ ⁊ beſtiaꝝ ſpectacula ⁊ themeli delectatiõe nullo horũ noſter priuabit̃ ppl̃s. ſed erit q̃dẽ ei ꝓceſſus prim⁹ quo ſuſcepit ↄſulatũ et hui⁹ poſſidet codicillos kalendis ianuarijs^d. poſt illũ ſ͛o ſcđ3 agit ſpectaculũ certantiũ eq̃rũ quã in ipſam mappã ſemel exhibendũ ⁊ poſt illud qđ dicit̃ totius diei vt ⁊ multa delectatiõe cõplebit ppl̃m hoc qđ vocat̃ grece drimos latine ſilua conſpecta et cũ beſtijs pugnãtes homines et vincẽtes audacia inſup et interẽpte beſtie. Quintũ quoq̃ faciet ꝓceſſũ quod ad theatrũ ducit quẽ abhorna^e vocãt vbi i ſcema ridiculorũ eſt loc⁹ tragedis et themelicis^f choris: et ſpectaculis vniuerſis aut q̃ iudicibus aptum eſt theatrũ. rurſus q̃dẽ ſpectaculũ equorũ certãtiũ ediri ſeu q̃ vocat̃ mappa. Sextũ agens hũc ↄuẽtũ ex hoc deponit annalẽ hũc honorẽ in diſpoſitiõe agẽs ſolẽnẽ editionẽ: ⁊ ita ſeptẽ noctiũ et ꝓceſſuũ cõplebit curſus: nullã ſpecierũ antiquitus ſtatutarũ derelinquẽs. vnam ſiquidem aliam adinuenire mappam duoq̃ continuare que vocantur theatrũ et amphiteatrum ⁊ non priorũ horum contẽtos eſſe palam eſt: quia nichil noui vltra id quod pri⁹ agit̃ habet. ſufficere itaq̃ rite cauſa putabitur ⁊ ſingule dant̃ clare et non in tantũ vt iã pplo etiã odibile ſit. in his eni que raro fiunt miraculum eſt^g ¶ Hec itaq̃ de conſularib⁹ a nobis ſcripta et determinata ſunt expẽſis. Si aũt etiã vxorem cõſul habeat definita eſt a nobis ⁊ circa illã expẽſarum mẽſura: decet eni frui eas ⁊ cõiugis claritate^h. Si vero nõ copulatus vxori his ſatis eſt (niſi mater ei⁹ conſtat iã ↄſulatus digna et pri⁹ honorata) et velit eã vna frui ſecũ ſcemate ⁊ hoc in ſola matre prebemus. alia vero non decorabitur mulier penit⁹ preter coniugem et matrem: ille quidem omnibus modis: quoniam vxores choruſcant radijs maritorũ/ hoc lege dãte. Matres vero ſi conſul hoc voluerit^i: nã neq̃^k filia neq̃ ſoror forte neq̃ vxor filij: et multo magis ſi nec pertinens ad gen⁹ ſit: hoc ei ⁊ pure illicitũ exiſtebat. ſpargere autem in ſeptem his proceſſionibus populo conſulem melius nos deſignauimus ſicut martiani diue memorie conſtitutio^l dicit: illa quidem abnegauit oino munificẽtiã. nos autẽ corrigim⁹ eam cauſam/ voluntate ei⁹ q̃ conſulatus hab3 honorẽ diſponẽtes. ſiue eni nichil voluerit ſpargere non cogimus: ſiue rurſus venire ad hoc voluerit: ⁊ ex argẽto muneribus honorare^m ppl̃m: nec hoc interdicimus. nõ tñ aurũ ſpargere ſinimus nõ minoris alicui⁹ nõ maioꝝ oino: nõ medij caracterꝝ aut põderꝝ/ ſ3 argẽtũ ſicut pdixim⁹: ſolũ aurũ ei ſpargere volebat imperio cui ſoli etiam aurum contẽnere preſtat fortune faſtigium. argentũ vero quod mox poſt aurum^n precioſiſſimum fiet et alijs conſulibus largitus decens hoc ſinimus eos ſpargere que vocantur miliarſia et i hemelis et in cauſis et in quadrangulis ⁊ talibus q̃to enim minora ſunt que ſparguntur tãto plures ſuſcipientes erunt: ſitq̃ rei menſura dantis virtus et voluntas ſiue nichil ſiue mediocre: aut tranſcendens populo erogandi. hoc enim in conſulatu diffinimus neq̃ inuitos ſpargere cogentes: neq̃ volentes prohibentes: ita de argento quidem ſpargẽdo ita a nobis ſancitũ eſt. ⁊ ſi oino ad hoc acceſſerit: licentiam habeat diſtribuẽdi argenti munificentiam in ſuis ꝓceſſionib⁹ ſicut ipe recte ſe habere putauerit: ſolo prohibito

a ¶ Immẽſum. not. reprobari immenſitatẽ. ſic et. ſ. vt deter. ſit mune. cle. i pñ. et. ſ. de refe. §. fi. ⁊. ſ. de nup. §. deinceps. ar. cõtra. ſ. de nõ eligen. §. finimus.

b ¶ Scriptiõe. cẽtum lib. auri.

c ¶ Spectacula. ſic. C. de ſpecta. l. i. et de fer. l. fi.

d ¶ Januarijs. nota quẽ adipiſci honorẽ in kalẽn. ianuarijs. ſic. ff. de cõdi. et demõ. publius. et. ff. de peti. here. item veniũt. §. pridie.

Honores ianuarijs kalẽdis dabant

e ¶ Abhorna. genus ludi eſt.

f ¶ Themelicis. ſic. ff. de his q̃ not. infamia. athletas in prin.

g ¶ Miraculũ ẽ. vnde dicit̃ oẽ rarũ charũ vt hic. et. ſ. vt ſine prohi. ma. §. i. et. ff. de leg. et ſenatuſcõ. nã ad ea Accurſius.

h ¶ Cõiugis claritate. conſonat qđ ſtatim ſubijcit. et qm̃ vxores ⁊c. vt ſi maritus eſt cõſul: et hec cõſularis dicat̃. licet alia q̃ cẽt vxor nobilioris ei preferat̃. vt. ff. de ſena. l. i. que hic eſt ſignata ↄtra. et hec ſunt vera matrimonio durante ſeu iã diſſoluto añq̃ nubat homini inferioris dignitatis vt. C. de nup. cũ te. et. ff. ad muni. l. filij. §. i. et. ff. de ſena. femine. et. C. de dign. l. mulieres. et ſ. ti. i. §. nõ tamẽ. Accurſius.

i ¶ Uoluerit. not. honorem deferri ad ſuperiorẽ: ſalicet matrem per filium. ſed cõtra. ff. de ſena. l. i. Sol. vt ibi. quia hic ſpeciale.

Honores ſuperiorib⁹ deferunt.

k ¶ Nam neq̃ filia. arg. contra. C. de ep̃i. et cleri. Leũ Accurſius.

l ¶ Conſtitutio. dicit de qua paulo ante fecim⁹ mẽtionem: vt. C. de conſul. l. ij. que ſtatim hic corrigitur Accur.

m ¶ Honorare. ſic inſtitu. de rerum diui. §. hoc amplius Accurſius.

n ¶ Poſt aurum. no. aurum precioſius metallum: et poſt aurum argentum.

Aurum metallorũ ẽ nobilius.

aurum oino iaculari: qđ impa
tori[a] tm̃ tributũ eſt contingere
Alioꝝ autẽ que a nobis decre
ta ſunt ꝛ ꝯſcripta in deſcripti=
one q̃ hac ꝯtinet lege trãſcẽdẽ
di aliqđ oino: aut addi nos nul
lo ꝑmittim⁹ modo. Qđ itaq
infinitũ eſt (dicimus aũt ſpar=
gere) in dãtis ponimus volun=
tatẽ oino ꝓprie ptãtis hoc ei⁹
qui dat faciẽtes. qđ vero a no=
bis diffinitũ eſt ſemel ꝛ ordia=
tũ trãſcẽdẽdi hec nr̃a lex ꝓhi=
bet. Sꝫ ſi q̃s pſumpſerit qđ
diffinitum eſt egredi. c. libraꝝ
auri pſoluet penã: vtpote nr̃a
preuaricatus precepta: ꝛ oẽm
huius legis corrũpens quan=
tũ in ſe eſt itentionẽ. Si em̃ p
hac tantũmodo poſita eſt lex
occaſione ne dandoꝝ immẽſi=
tate cõſulat⁹ deſint: ꝛ ꝓpterea
nos ſupfluas illas donatiões
ꝛ expẽſas abbreuiauim⁹ ꝛ i po
pulũ effuſas ꝓceſſiones. ꝛ ſpe
ctacula ad bene ſe habẽtẽ de=
duxim⁹ menſurã: rite aliqđ de=
cẽtius dinumerauim⁹ ꝯſiderã
tes: id eſt ſpargere argẽtum vt
neq quicq dare eorũdẽ cõſu=
lũ dimittẽtes voluntatibus vt
nobis ſint ãpli⁹ ꝛ ſemꝑ ex ſuo
vocabulo[b] tp̃s adornent: q̃ qđ
diſpoſitũ eſt tranſcẽdit rite vt
pote noſtram preuaricatus le=
gẽ dignus eſt pena. ſic em̃ no=
bis erũt iugiter cõſules cauſe
imenſitatẽ nõ formidãtes: nec
tanq certiſſimũ periculũ con
ſulatũ refugiẽtes ꝛ aduerſan=
tes. et ꝓpterea ſancimus legẽ
ſub firmitate ſeruari hanc.

Nullus igitur eam egredi pſumat: nec ſi ve
hemẽter idone⁹ ſit: nec ſi noſtroꝝ ſit iudicũ: nec
ſi maxime curie aut nulli adminiſtrationi pſit.
hec enim oĩa nos cõſiderantes oibus ꝓpoſuim⁹
ſuꝑ donationib⁹ equalitatẽ nulli penit⁹ licentiã
dãtes exire mẽſurã que hac cõtinet lege: niſi in
ſolo argẽto i ꝓceſſionib⁹ ſpargẽdo. aut neq hoc
faciendũ qđ in eorũdẽ ꝯſulũ poſuim⁹ (ſicut ſepe
dixim⁹) volũtatib⁹. ipis q̃ꝫ q̃ hoc accipe ꝯſueue=
rũt maxie noſtre grẽ in hac nr̃a repoſita ſunt le=
ge. ſi em̃ periculũ erat deficiẽtib⁹ ꝯſulibus neq
quicq accipe nũc aũt accipiẽt mediocrit multã

habebũt rite huic legi grãm qđ ſufficiat ꝓ nichi
lo offerẽte: ꝛ hoc em̃ ipm nõ ꝑmittere nos glorio
ſiſſimis ꝯſulib⁹ aut aurũ ſpargere aut vaſa maio
ra: ſꝫ in miliareſis et melis ꝛ cauſis ꝛ quadriãgu
lis mediocrib⁹ ꝛ hmõi facere donationẽ: ſanctio
ad humanitatẽ a nobis adiuẽta eſt ꝛ poplo me=
delã pbens. Si em̃ hoc egerint q̃ cõſularẽ edẽt
munificentiã: ꝛ in his ſolis ꝯſiliẽt populares ne
quicq de maximis lucris decertãtes ſeditiões
exercẽt adinuicẽ: ꝛ venient vſq ad alternas pla=
gas quas ꝑ fuſtes[c] ꝛ gladios ꝛ lapides egerunt
freq̃nter oino rẽ nobis odibilẽ. videbam⁹ ei eos
cõtendẽtes quidẽ ꝛ malis inumeris iplentes al=
terutros occaſiõe ſparſoꝝ ꝛ ab eis abreptoꝝ. do
mi ꝟo deferẽtes oino nichil: ſed ea die in ebrieta
tibus ꝛ potationibus[d] oĩa expẽdẽtes. Si ꝟo
forſitã ſpe lucri[e] maioris etiã preexpẽdiſſe cõti=
gerit: poſtea vero aut nichil aut min⁹ accipiat ẽt
dãnũ ꝛ debitũ habebit et plagꝭ ꝛ vulnerib⁹ ꝛ ex
hoc malis incurrere cogit. Si autẽ mediocre ſit
qđ ſpargit nec vehemẽter contendẽt: nec q̃ſtus
expectãtes abũdãtia vulnera aut plagas alteru
tris vltra mẽſurã dabũt. Ideoq cõem ꝓuidẽtiã
itroduximus ex hac lege ꝛ cõi reipub. figure: q̃te
nus tp̃s habeãt poſt iperiũ ꝛ cõſulis vigere me=
moriã[f] atq vocabulũ ꝛ glorioſiſſimis nr̃is iudi
cibus: ꝛ q̃ ex maxia curia ſunt eo q honorare no
bis placet dignos[g] nõ expendẽtes imenſe decẽ=
tẽ dam⁹ cõſolationẽ: ꝛ nr̃o populo ꝛ alijs oib⁹ lꝫ
deſperantibus iam cãm: ꝓpterea qđ ſupfluũ eſt
auferẽtes vt ꝯſulatũ imortalem[h] reipub. ſtatua=
mus. Subiaceat igitur ſicuti pdixim⁹ nr̃a diſpo
ſitio huic legi cui⁹ exẽplaria recõdent i foro tue
celſitudinis cũ hac lege quã apđ eã direxim⁹ ꝑ
tpa tm̃ glorioſiſſimos ꝯſules ſacim⁹ ex ſolo tuo fo
ro exẽplar deſcriptionis[i] accipe huic ſubdite le
gi vt ſcḋm eã oĩa dent. Deſcriptionẽ nanq iđ a
ſede tua dari volum⁹: vt nec ipſis liceat puarica
re: nec his q̃ vocant breuiatores[k] adulterari ali=
qđ hoꝝ q̃ a nobis diſpoſita ſunt. ſꝫ periculo cu=
ſtodiẽtiũ hãc deſcriptionẽ i foro tue glorie dari
exẽplar ei⁹ cũ ſubſcriptiõe cingulũ habẽtis hoc
cui nũc ipe pſides: vt ꝑ oĩa iadulterata maneãt
q̃ a nobis diſpoſita ſunt. Difficultatẽ vero null⁹
habebit hoꝝ q̃ ad cõſulat⁹ veniũt honorẽ ſi me=
diocrẽ ita faciẽs expẽſaꝫ nomẽ tp̃i fiet. etei omẽ
q̃cq̃d hacten⁹ ꝯſulat⁹ hñtes honorẽ ꝛ ex foro tue
celſitudinis ꝛ ex glorioſiſſimis pfectꝭ nr̃is aut etiã
aliũde ꝑ munificẽtiã nr̃am ꝑcipiebãt et nũc eis
dabim⁹: ab eis q̃dẽ faciẽdas expenſas abbreuiã
tes: a nobis aũt largitatẽ nõ minorãtes. Oib⁹ ei
a nobis dictis impatoris excipiat fortuna cui et
ipſas deus leges ſubiecit/legem animatã[l] com
mittẽs hominibus eo q imperator quidẽ iugis

a Imperatori. nota ſolũ principẽ debere habere aurum. et facit. C. de agri. ꝛ cẽſi. l. domini. lib. xi. Accur.

b Ex ſuo vocabulo. nã nomẽ debet eſſe cõſequens rei cum cõſul a cõſulẽdo dicatur. ſic inſti. de do. §. eſt et aliud. ꝛ. C. de epiſ. et cle. l. decernim⁹.

c Per fuſtes. ſic ꝛ in pñe. ff. circa fi.

d Potationib⁹ nota de ebrietate ꝛ potatiõib⁹. ſic. C. de adulte. l. q̃ adulterium.

e Spe lucri. ſic ff. de peti. here. l. ſꝫ eſt §. quod autem quis.

f Memoriã. ſic .ſ. vt preponat nomen imperatoris.

g Dignos. notã iudices dignos honorãdos. ſic. C. đ o. ſi. ciui. iudi. l. i.

h Immortalẽ. ſic. ſ. quõ opor. epiſco §. fi. ꝛ .ſ. vt prepo. no. ipera. i pñ.

i Deſcriptiõis .i. ſcripture. Ac.

k Breuiatores .i. qui breuiatiões ſcribunt. Al.

l Legẽ animatã. no. pncipẽ eſſe ipſam legẽ animatã in terris. ꝛ facit ad hoc. C. de le. et cõſti. l. digna. ꝛ. C. đ teſta. l. ex ipfecto.

Princeps eſt lex animata in terris.

et.ff.de legi.ꝛ ſenatuſcō.l.princeps.ꝛ.ff.de lega.iij.l.lex im perfecto.ꝛ inſti.qui.mo.teſta.infir.§.i.Accur.
a ¶Trabea.veſtis conſularis de qua fit mētio.C.de cōſul.l.i.lib.xij.al. ¶De naturali.in cu.depu.
Qui rem.hanc ꝗſtōnem quidā non habēt.vel ſi habēt nō habēt hic.ꝛ ſoli habēt id verbū notabile qđ eſt circa principiū.nam qđ in multitudie.
¶Albo curie.in ꝗ ſcribebant nomia curialiū.vt.ff.de albo ſcri.l.i.ꝛ.l.ij.
¶Antenup.doſ. qđ eſt.j.vt ſpō.lar. in prin.
¶Abrogauimus vt.C.de decur.l.fi.
b ¶Hanc nrām. ſic.j.qui.mo.natu. effi.ſui.§.ꝛ qm̄ varie vſqꝫ ad.§.trib⁹ autem.

misit ad illiricos de militibus:ita ꝛ hic dicitur vt ſubijcit. nec enim facit mentionē de proxi.cōſti.licet quidā contra ſentiāt.nam illa ad iſtam nullam habet coniunctionē vel continuationē:licet loquatur de ſimili materia.
g ¶Et prouincialibus.i.ipſis paganis ſiue ruſticis in locis illis tm̄ vbi ipſa locū habet:licet ſequēs cōſtitutio ſit generalis.
h ¶Anteriore lege.quā miſimus ad tracias gētes.
i ¶Nullum credentē ꝛc. Id ē mutuantē. ſic.ff.ſi cer.peta.l.ij.§.i.
k ¶Tenere illi⁹ terram.vt.ſ.pri. in rubri.fctā ſolutione debiti nō prius.vt.j.eo.§.ſancimus.
l ¶Debet vſurā. ſcilꝫ agricola licet quidā dicāt idem in quolibet alio. vt dicem⁹.j.§.ſin autem pecunias.

indeſinēs cōſulatus oībus ciuitatib⁹ ꝛ populis ꝛ gētib⁹ qꝛ i ſingulis que placēt diſtribuēti aduenit:aut cum ipſe annuerit trabea[a]:ideoqꝫ ꝛ imperij cōſulatus ꝑ oīa ſit ſequēs ſceptra. Tua igitur celſitudo hanc[b] noſtrā ſuſcipiens legē ꝑpetue eā in ſua manere fortitudine ꝓcuret ſm omnē que in ea cōtinet virtutē legis:ſcripta apparitori longino Johāni prepoſito oriētis:ſcripta apparitori lōgino prefecto feliciſſime vrbis.

¶Ut nullus mutuās agricole teneat eius terram.

¶Prouiſio inducta ꝑ legē ꝓ agricolis ꝯtra priuatos creditores extendit etiā ad milites. hoc dicit Barto.

Idem Au.dominico viro illuſtri ꝑpoſito per illiricum.

Propter auariciam[c] creditoꝝ ꝗ āguſtia[d] tēpoꝝ abutētes terrulas īfeliciū agreſtiū ſibi acquirūt ꝓ pauco frumēto omnē illoꝝ ſubſtātiā retinētes: legē poſuimus quā primo quidē in traciā et in totas eius ꝓuincias/in ꝑſenti autē in illiricianas[e] patrias direximus cuius exemplariū[f] ſubdi etiā ꝑſenti legi precipimus vt ne priuati quidē hoīes putēt legē ꝯtra ſe ſolūmodo eſſe ꝓpoſitā. milites aūt altiore nitētes faſtigio legē ꝯtra ſe non eſſe ꝓlatā exiſtimēt. vt ergo et tua magnitudo ſciat ꝙ cōmunis hec lex poſita eſt ꝛ prouincialibus[g] ꝛ militibus ꝛ oī cingulo nulla excuſatiōe cuidam cōpetēte. ideo ad tuā ſublimitatē preſentē legem deſtinauimus. Scituris militibus qui preſenti legi non eſſe obediendū exiſtimant:ꝙ cingulo denudati iter priuatos habebūtur penis quas in anteriore lege[h] poſuimus prius nichilominus ſubiugandi.

¶Nullū credentē[i] agricole tenere[k] illius terram et quantā debet vſurā[l] dare.

Nullus credens agricole ꝓ debito teneat terram eius: ꝛ ſi crediderit aliquos fructus aridos ꝑ ꝗlibet modio noīe vſurarū in anno ꝑcipiet octauam partem modij. ſi vo pecuniā mutuauerit ꝑ quolibet ſolido accipiet vnā ſiliquam. Ange.

Idem au.agerutio vicecōſuli miſie minoris.

Rem duram atqꝫ īhumanā ꝛ que vltra oēm impietatem et auariciam[m] ſit perſperimus lege ſaluberrima ſanare: et cōem oībus[n] deponere medicinā:nō tm̄ ī ꝑſentis neceſſitatis tpe/ ſed etiā in oī euo futuro. Uenit em̄ ad noſtras aures quoſdā in miſia ſcđa ꝓuincia quā adminiſtras[o] auare neceſſitate tempoꝝ captata feneraticios feciſſe ꝯtract⁹:et paucā mēſurā fructuū dātes[p] terrulas eoꝝ abſtraxiſſe/ꝛ ex hac cā quoſdā colonoꝝ fuge latebras petiſſe: alios fame eē necatos ꝛ triſtiſſimā peſtē hoīes īuaſiſſe īcurſiōe barbarica nō minorem[q]. ¶Sācimus itaqꝫ omnes hmōi creditores ꝗſtu-

¶Ut nullus mutuans agricole teneat eius terram.
Scꝫ facta ſolutōe vel aliꝗ dato loco ſolutiōis.alſ ꝯ.vt.j.pri.ꝯſti.§.ſancimus. et no.differē tiā inter hāc ꝛ illā. illa ei dicit ēt ꝗtā vſurā debeāt dare agricole ſuis creditorib⁹ qđ hec nō dicit. Itē hec eſt localis:vt in ꝑn.illa gñalis.vt.j.ti.pri. ꝛ.§.ſinautē.ꝛ ideo hanc breuiter pertranſeas et ꝓcede ad ſequentem.

Propter auariciam. ſic C.ne li.ce.po.l.ij.ꝛ.ſ.vt iudi. ſine ꝗquo ſuf.§.i.Accur.
d ¶Anguſtia. dicētes terminū cucurriſſe.vt ob hoc vſuras vel acceſſiones peterent ex mora et propterea retinerēt terras loco pignoris vt ſubijcit.Accur.
e ¶In illiricianas.id eſt in ſclauoniam.Al.
f ¶Cuius exemplarium.i.ſicut in illa cōtinebatur quā

Rem duram. auariciam.ſ.titu.proxi. in prin.
n ¶Cōmunē oībus.at ſupior fuit localis.quidā tamen dicunt hanc localem.ſ.in conſtantinopolitans tm̄ ciuitate:ſed exinde extendi dicūt ad alias terras.vt.j.§.ſin autem pecunias.Accur.
o ¶Adminiſtras. loquitur agerutio cui hec conſtitutio mittitur.
p ¶Dantes.ſcꝫ creditores mutuo illis ruſticis.
q ¶Nō minorē. imo maiorē cū maior ſit pena īter homines et vicinos conuerſari et eoꝝ non poſſe vti ſuffragio:ꝙ ſi eēt ab eis remot⁹. vt.C. de apo.l.hi ꝗ ſctāꝫ
q ¶Minorem.id eſt per incurſionem non minorem ꝙ ſit barbarica.Accur.

cūq; vel tritici vel hordei vel ī alia ſpecie[a] que in fructus aridos[b] eſt crediderint:hoc reddito in p̄ſenti cū pte modij octaua ꝑ ſingulos modios ī vnoq̄z āno p̄ſtanda/terrulas[c] colonis reſtituere/nemine penit⁹ eorū audente terrulas detinere ſub occaſione feneraticie cautiōis ſiue in ſcriptis ſiue ſine ſcriptis credita ſint ꝯtracta. ¶Si autem pecunias dedit/nichil amplius q̄ ſiliquã[d] vnã ꝓ ſingulo ſolido annuã p̄ſtare:ꝛ hanc ſaluberrimã legē in oēs[e] extēdimus:in p̄ſenti quidē tpe initiū[f] accipiētē: in omē aūt euū modis oībus obſeruādam. vt ſi qñ fuerit vel triticū vel hordeū feneratū vel alij aridi fructus creditores tā qd̄ dederūt accipiētes q̄ ꝓ vſuris octauã modij partē annuã ꝓ ſingulis modijs/vel ſiliquã ꝓ ſingulo modio ſcḋm hunc modū inquantū fenus pmāſerit pcipiētes/ſiue terrulas/ſiue aliud pign⁹ acceperūt/boues forte vel pecora vel mancipia: hec modis oībus reddere:et hanc legē cōmunē oībus eſſe humanitate ꝛ pietate gaudentē: ꝛ oībus egenis cōſulentē: ꝛ creditoribus[g] mediocre ſolatiū afferentem. ¶Hec igit̄ que a nobis ſtatuta ſunt claritas tua in oī ꝓuincia que tuo moderamīe gubernatur obſeruare feſtinet. Sciturus oībus[h] creditoribus q̄ ſi aliquid p̄ter hoc cōmiſerint/ꝛ actione cadēt[i]: ꝛ cui fen⁹ ablatum eſt hoc habebit ſolatiū vt ipſe quidē ſecurus degat: auarū aūt creditorē videat in ſuis pecunijs patientem iacturam.

¶De reſtitutiōibus[k] ꝛ ea que parit[l] in .xj. mēſe poſt mortem viri.

¶Res reſtitutioni ſubiacentes alienari ꝓhibentur/niſi ꝓpter cauſam dotis vel donationis ꝓpter nuptias:propt̄ quas cāſas alienatio ꝑmittit̄. Barto.

Imperator Juſti. au. pre. pre. orientis.

DEcurſio et varietas hūane nature ꝛ paulati egens curatione nō alit̄ ad bene ſe habendu reuocatur(ſcz prima eius[m] gubernentur principia)niſi etiam qd̄ particulariter ei reſiſtit corrigatur[n]:ſicq; cōſtituat̄ ſub tranqllitate ꝛ qete vt legi[o] eſt cōueniens:quale ſcz quiddā nūc etiā emergēs ad legis[p] nos opus adduxit. ¶Scim⁹ em̄ q̄ etiā dudū de reſtitutionib⁹ dubitabatur:ꝛ ſi

a ¶Alia ſpecie.alias aliam ſpeciem.

Fruct⁹ aridi q̄ ſint.

b ¶Aridos.ſunt aūt aridi q̄ adinuicē cōmixti nō cōfundūtur:ſed liq̄di ꝯfundunt̄.vt vinū mel ꝛ ſimilia.vt inſtitu. de rer̄ diui.§.ſi duor̄.ꝛ.§.q̄ ſi frumētū.Sz nūq̄d hoc ius qd̄ eſt in aridis hic ꝯſtitutū:ꝛ in liq̄dis locū hz:R̄n.nō im mo ſtam⁹ iuri antiq̄ vt vſq; ad duplū poſſit eſſe acceſſio ſicut in vſura nautica.vt.C.de vſur.l.olei.nam vt ī nautica pecunia eſt periculū dātis mutuū:ita in tali mutuo ſi fructus medio tpe efficiātur deteriores.i.vilioris p̄cij.vt.ff.de nau.feno.l.feneratoꝛ.in fi.etiam nudo pacto vt in illa vſura nautica.vt C.de vſur.l.frumēti.cum em̄ hic hoc nō mutet̄:nec nos dictū ius antiquū ꝓhibemus.

c ¶Terrulas.et hoc ideo ſic dicit vt denotet vtilitatem rei et creditoris auariciam.

Siliq̄ q̄d ſit.

d ¶Siliquã.ſiliq̄ eſt vt iſidorus interpetat̄.xxiiij.ps ſolidi.alij dicūt eſſe octauã ar.ei⁹ qd̄ ħ de octaua fructuū dr̄.Uel dic eſſe genus monete qd̄ verius eſt.vel.xlviij. pars ſolidi.vt.ff.de annu.lega.l.liberto.§.filiū.et no.q̄ ꝑ legē ſtatuit̄ cert⁹ modus vſurarū in certo genere hoīm vt in ruſticis:vt ħ ſic ꝛ al's lex ſtatuit certas vſuras.vt C.de his qui.vt indig.l.i.ꝛ.j.de ali.et emphi.§.hoc etiam ſuper.

Uſure an hodie ꝓhibeātur.

e ¶In oēs extēdimus.hic colligūt q̄dā q̄ hodie vbiq; ſunt vſure coartāde ꝛ acceſſiones ꝑ hanc conſtitutionē vt iam non valeat imo ſit correcta lex.C.de vſur.l.eos.§.ſuper his.ꝛ facit etiã ꝓ hoc qd̄ eſt.j.ꝛ hanc.l.cōem ꝛc̄.itē facit et ibi.ſciturus omnibus creditoribus ꝛc̄.Item facit q: ꝛ al's lex.eſt generalior q̄ rubrica.ita et hic.vt.C.etiam ob ciui. pe.pi.re.poſ.l.i.Itē q: vſure odioſe ſunt ergo reſtringēde in dubio.vt.ff.de pe.l.penul.ſed nos cōtra.reſtringimus enim hanc legem tm̄ in agricolis: quor̄ cauſa et alia ſtatuuntur ſpecialia.nã tēpore ſationis nō trahunt̄ ad munera:ſed alij ſic.vt.C.de agri.ꝛ cen.lib.xi.l.i.Itē ꝛ circa teſtamēta.vt.C.de teſta.l.fi.Item ꝛ circa iuris ignorantiã: quia eis parcitur.vt.ff.de iur.ꝛ fac.igno.regula.Itē ipſa rubrica hoc euidēter oſtēdit.a qua licet argumētari.vt.ff. ſi cer.pe.l.i.in alijs ergo oībus ſeruatur lex predicta:eos que ponit varios modos vſurarū:ſed hodie iure canonū aliter eſt.qd̄ dic vt no.j.de eccle.ti.in prin.col.v.

Agricole ꝑuilegia.

f ¶Initiū.nam leges gn̄aliter ī futuro:nō autē in p̄terito tpe ante cōpoſitionē ſui extēdūtur.vt.ſ.de nup.§.fi.ꝛ.C.ꝛ.ff.de legi.ꝛ cō.l.leges.

g ¶Et creditoribus.ſic.ſ.de fideiuſ.§.qd̄ autem.

h ¶Oībus.non tm̄ omnibus debitorib⁹ ſcḋm nos.ſed ſcḋm alios etiã omnibus debitorib⁹. Accurſius flo.

i ¶Cadent.ipo iure.vt.C.loca.l.fina.Accur.

k ¶De reſtōib⁹ hec p̄ma pars expedit̄.j.eo.vſq; ad §.vnum.

l ¶Et ea que parit.hoc dr̄.j.eo.§.vnum vſq; in fi.cōſtitutionis.

DEcurſio.ſz p̄ma ei⁹.i.dicet̄.licet p̄ncipia dent̄ que maxīe ſiue regule appellant̄ in dyalectica.hoc nō ſufficit niſi noue exceptiōes q̄ regulas falſificāt dicātur.vt ħ.ꝛ.ſ.de nō alie.§.vbi aūt.hec autez eſt regula q̄ res q̄ ſubiacent reſtitutioni ꝓhibentur alienari.hec aūt eſt exceptio niſi in cauſa dotis et dona.propter nup.et facit.ff.de regu.iur.l. ſemper generalibus.ꝛ.ff.de lega.iij.l.vxorē.§.feliciſſimo. ſed econtra regula perempta ſiue regulariter aliquo perempto non eſt opus alia perſcrutatione deinceps.vt.ſ.de nō eli.§.finimus.in fi.§.et.ff.de re.du.l.ſi is.§.vtriq;.

Pignori obligatum alienari nō pōt.

n ¶Corrigatur.corrigendo alias exceptiones que non placent et dimittendo que placent.

o ¶Ut legi.ſubaudi ſit.ſed ſine eo ſubaudito legi poteſt Accurſius florentinus.

p ¶Ad legis.quam modo incipiet ſcilicet.j.eo.§.q̄ obrem.hic autem primo tres dubitationes ponit quas nō ſoluit.ſed tu ſolue vt ibi diximus circa litteram.

a ¶ Periculum. ſ. obligationis ſm Al.
b ¶ Reſtitutiõe. hanc primã dubitationẽ nõ ſoluit: ſꝫ ſol ue vt diximus inſti. de le. §. ij. ⁊ C. cõia de le. l. i. que dicunt q᷑ non ſunt obligate.
c ¶ Multa. ſ. q̄ſtio vt ſubijcit. et eſt ſcd̄a dubitatio quam non ſoluit.

contigiſſet quaſdam hypothecas obligari eius q̄ reſtitutiõe grauabatur / plurime cõtentionis erat negocium ſiue oporteret etiam res que reſtitui iuſſe fuerãt periculũ[a] pati/ſiue ſola eius q̄ grauabat̃ reſtitutiõe[b]. ⁊ multa[c] quedã erat etiam circa ipſam verboꝝ differentiã queſtio[d]: vtrũ defunctus precepiſſet res[e] que manerẽt poſt mortẽ eius qui grauabatur reſtitutione/oportere reſtitui: aut abſolute reſtitui qd relictuz erat poſt detentionẽ[f] legitime partis iuberet. ⁊ introducebãtur[g] etiã fideicõmiſſarie pſecutiones ⁊ ex inopia[h] in rem miſſiones: ⁊ plurimi alij ⁊ varij ⁊ inſolubiles pene p̄dicte in rẽ miſſionis circuli. Sed tanq̄ nos dudũ hoc ſanãtes/legẽ[i] deſcripſimus/modis omnibus prohibẽtes reſtitutione grauatas res aut alienari[k]/aut obligari: ſed cũ propria ambulare fortuna. et apud quẽcũq̧ fuerit nõ manere firme: ſed reuerti[l] ad illum cui dari iuſſe fuerũt. Et fctã lex[m] itaq̧ quodãmodo lõgeua eſt[n]: ⁊ in iudicio approbata frequẽtatur: ſed futurũ erat quod prediximus[o]. vt qd ferre omnia conſueuit tempus oſtẽderet indigere[p] quadam exceptiõe neceſſaria legẽ/ adierũt nos viri et mulieres ex his[q] leſi. Moriente nanq̧ viro vxor quidem et dotem[r] exigebat: et donatiõis ante nuptias facte[s] partem/ſeu ꝓpt nuptias quã viri mors ei dabat[t]. defuncti vero frater aliunde vẽdicabat res et patris[v] proferebat volũtatẽ: ⁊ trahebat[x] mulieris res[y] dicens fratrem quidem ſuum eas[z] expendiſſe: ſe vero apud mulierez videre paternas res quas pater non exiſtẽtibus filijs reſtitui preceperat ei[a]: ⁊ recipere ex omnibus[b] eas inſtabat: neq̧ ceſſabat donec ſatiſfactio legis noſtre[c] per omnia proueniret. Sed igemiſcebat iuſte mulier et dicebat iniuſtũ eſſe quaſi p deceptionẽ dominũ quidẽ virũ fieri dotis toti⁹ et ſi premori mulierẽ ꝯtigiſſet lucrũ haberet ſm pactũ: q2 ꝓ vir mortu⁹ ẽ ſe ignorãte reſtõnẽ/amiſſionis periculũ ſuſtinere. ſed hec q̄dẽ data ẽ negocio

d ¶ Queſtio. et erat bene faciẽda hic dubuatio cum hec verba diuerſa adinuicem ſignificẽt. nam vbi rogat reſtituere qd heredi ſuperit qñ morietur. ſ. heres ſufficit ſi quartam reſeruet. vt. j. de reſti. §. ſin aũt. ſi vo ſimpliciter tunc quarta deducta dodrãtẽ reſtituit. vt. C. ad trebel. l. i. et. ij. al's eñ niſi iter verba eſſet vis/nõ eẽt queſtio faciẽda. vt C. cõia de lega. l. ij que huic rñ. eſt cõtraria.
e ¶ Res. nõ ſolũ res illius qui grauabatur reſtõne.
f ¶ Poſt detẽtionẽ. hoc verbũ non erat neceſſe p teſtatorem dici ⁊c.
g ¶ Et introducebãtur. vt patet. C. cõia de ſe. l. i. et eſt hic tertia queſtio: ſꝫ hanc dicit ſe ſoluiſſe/vt ſubijcit.
h ¶ Ex inopia. ſ. actione in rem.
i ¶ Legẽ. vt. C. cõia de lega. l. fi. §. ſed quia noſtra maieſtas. Accurſius.
k ¶ Alienari. irreuocabiliter. qd verbum alienatiõis ad eos actus referẽ ꝓprie p quos dominiũ transfert̃. vt. C. de fun. do. l. i. ſed large ⁊ ad pignoris obligationem trahit̃. vt ß. de nõ alie. §. alienationis. ſed certe hec lr̃a videt̃ ſibi ipſi cõtraria. nã ꝓhibet primo alienationẽ: ergo ſi fiat nõ valet cum quicq̄d fiat ꝯ legẽ non valet. vt. C. de legi. ⁊ cõ. l. non dubiũ. ſed ſtatim ſubijcit q᷑ ambulat cum ꝓpria fortuna alienatio: ergo valet. Sed dic q᷑ valet. ſ. interim: nõ autẽ valet. ſ. irreuocabilit̃. nã exiſtẽte cõdi. reſtõis infirmat̃ alienatio et hoc ꝓpter ꝓhibitionẽ: vt patet. ff. de lega. i. l. ſi fundũ. ⁊. ff. quẽad. ſer. amit. l. is cui. §. fi. ⁊. ff. de fideicõ. liber. l. generaliter. §. quotiens/in caſu. tñ. etiã interim non valet vt ſi velit alienare manumittẽdo. et eſt rõ: q2 non poſſet reuocari facile vt alia relicta. vt. ff. qui ⁊ a qui. l. generaliter. §. ſub conditione. niſi in teſtamẽto manumitteret iſte rogatus: quo caſu et teſtamenti fauore ⁊ libertatis valet. vt ff. ad trebel. l. quidam. §. ſi quis filium. ſed cũ quarta maneat apud grauatum quare non valet alienatio quaten⁹ durat quarta vt ⁊ al's vt. ß. de nup. §. quoniã infirmas. Rñ. immo valet. vt. ff. ad trebel. l. marcellus. §. res. qd ergo hic dicit poſſe reuocari: dic eſſe verum ſi vltra quartã ſuam alienet vel obliget. Accur.
l ¶ Reuerti. ſic. ff. de ꝯtrahẽ. emp. l. alienatio. ſic. ff. vt i poſ. lega. l. ſi fideicõ. i. ⁊. ij. rñ.
m ¶ Lex. ſcilꝫ. C. vt. C. cõmu. de lega. l. fi.
n ¶ Longeua ẽ. i. inueterata ſꝫ Al. ſed certe non poterat habere vltra. x. ãnos. vel. xi. illa cũ et iſta ſit iuſtiniani. nec ipe impaueratpe huius leg̃ niſi. x. annis vel parũ plus. vt. j. vt preꝑo. no. impa. §. pe. al's legeuũ ꝓ. e. annis ponit̃. vt. j. hec ꝯſti. inouat. in p̄n. col. vi. ⁊. C. de ſacroſanc. eccle. l. fi.
o ¶ Quod p̄diximus. ſcilꝫ in prin. huius titu.
p ¶ Indigere. al's oſtẽdere. et tũc repete oſtẽderet dico. l. ſcꝫ illã. C. cõia de lega. l. fi. Sꝫ q̄re dicit indigere quadã exceptiõe: imo duab⁹ exceptionibus. ſ. dotis et ãte nup. do. vt declarant ſequentia.
q ¶ Ex his leſi. ſcilꝫ que. ß. dicuntur in dicta noſtra lege.
r ¶ Dotem. ſuã.
s ¶ Facte. a viro.
t ¶ Dabat. ſ. pactum in caſu mortis viri factum. vt. j. eo. §. ꝙobrem.
v ¶ Et patris. teſtamẽto. i. cõmunis tam mortui fratris q̄ huius qui nunc petit bona. cauerat eñ forte cõmunis hic pater vt quicunq̧ eoꝝ premoreretur ſine filijs: ſupſtiti partem ſuam reſtitueret.
x ¶ Et trahebat. ad ſe.
y ¶ Res. id eſt dotem.
z ¶ Eas expẽdiſſe. i. cõſumpſiſſe cum forte dos erat ineſtimata. al's eñ eſſet mariti periculo: nec valeret hec allegatio fratris. ſic. ff. ſolu. ma. l. eſtimate.
a ¶ Ei. id eſt ſuperſtiti.
b ¶ Oĩbus. ſ. alijs rebus mulieris. Uel dic ex oĩbus. i. ab omnibus. ſ. eas poſſidẽtibus nedum a muliere. Accur.
c ¶ Noſtre legis. q. d. nõ ceſſabit niſi adimpleant̃ ei omnia que in. l. noſtra dicunt̃. vt. C. cõia de le. l. fi. §. ſed q2. nã oĩa volebat. Uel dic non ceſſabat donec hec lex ſupuenit: licet poſtea ceſſare eum oportuit. vt. j. eo. §. ꝙobrem.

formā[a] quā bene ſe hr̄e putaui m⁹. ❡ Rurſus[b] aūt alter[c] ſupplex[d] apparuit dicens vxoris patrē ſubam eius ſubſtituiſſe[e] alijs ſuis filijs: paruāq̄ꝫ partē ſolā apud eā iuſſiſſe manere: ⁊ magnū ſibimet iminere periculū ſi ſue q̄dē ſubſtātie ꝑiculū pateref: et circa dotis reſtitutionē et circa totū ex dotalibus inſtrumētis ſuper antenuptialē donationē pactū. ſibi vero nichil licere ꝓmereri horū ꝓpter ſublationē et reſtitutionem. Hec nos merito ꝯmouerunt ⁊ in meli⁹ arbitrati ſum⁹ nr̄am corrigere legē q̄ꝫ ſubiectos deſpicere et periculū ſuſtinētes maxime in nuptijs q̄rū nichil eſt hoīb⁹ vtili⁹ tāq̄ꝫ ſolis facere homīes valētibus[f]. ❡ Quāobrē p̄ntē ponim⁹ legē oīa q̄dē alia[g] priorꝫ a nobis poſite ꝯſtōnis rata manere volētes: hoc v̄o innouātes ſolum modo vt ſi q̄s decetero reſtitutionē fecerit[h] ſuaꝝ rerū/ primū q̄dē ſuet filio legitimā partem nō q̄rtā (qd̄ eni[i] emēdauimus inopiā[k] ei⁹ plurimā reprehendētes) ſed etiā tertiā[l] modis oībus aut mediā ſm̄ filiorū nūerū[m]: deinde et ex reliq̄ ſubſtātie p̄te[n] ſi nō ſufficeret[o] legitia ꝑs ad dotis[p] aut āñuptialis donatiōis oblationē honeſte ꝫ ſm̄ ꝑſonarū q̄litatē merita[q] excipere. etiā hoc ad reſtitutionē ſm̄ qd̄ adiectū[r] legitie parti dotē aut antenuptialē facit donationē. ❡ Sācim⁹ eni ſm̄ hūc modū excipi modis oīb⁹ ad reſtitutionē nuptialia documenta/ ⁊ ſup his factas alienationes aut hypothecas: ⁊ vl' ſi grauata ſit pſona aut viri aut mulieris reſtōne tali: liceat etiam ei nūcupatā antenuptialē ſeu ꝓpter nuptias donationē offerre nichil q̄tū in illis reb⁹ reſtitutiōe valente. et ſi mulier reſtitutiōe grauef nō ipedimētū ad dotis oblationē fieri. ea eni q̄ cōiter[ſ] oīb⁹ proſunt his q̄ ſpāliter q̄buſdā vtilia ſunt p̄ponim⁹: ſitq̄ꝫ hoc nuptialibus donatiōib⁹ et harū exactionibus priuilegiū. Si eni et ante nos[t] ex generalib⁹ hypothecis plurimā ꝑ preſumptionē excepſit (cū vtiq̄ꝫ nō ita nobis neceſſaria ꝯſiſtāt) quō nō nos ex maiore et meliore ſn̄ia nuptialiū lucroꝝ exceptionē faciem⁹

❡ Mulier de reſtituendo grauata nō cōſtituit de nouo ex rebus ſubiacētib⁹ reſtitutiōi dotē vl' vir donationē ꝓpter nuptias. hoc dicit Ang.

❡ Hec igif oīa futuro cōferim⁹ tpi ē[v] poſtea[x] faciēdis reſtitutiōib⁹[y] ſm̄ hanc legē: nō eni[z]

a ❡ Forma. q. d. hec q̄ſtio fuit de facto et determinata eſt ſed illa determinatio non eſt in corpore iuris.
b ❡ Rurſus. nūc cōquerif vir. ſ. vero. cōqueſta eſt vxor.
c ❡ Alter. vir. d ❡ Supplex. i. ſupplicans.
e ❡ Subſtituiſſe. i. per reſtitutionē reliquiſſe.
f ❡ Ualētibus. vt ſ. de nup. in prin. conſti.
g ❡ Alia. i. oēs alij caſus q̄ ſunt in d. l. C. cōia de leg. l. fi. valeant preter eū q̄ eſt in. d. §. ſed quia.
h ❡ Fecerit. i. fieri iuſſerit. R.
i ❡ Qd̄ enim. al's q̄d ei ⁊c. ⁊ tūc interrogatiue legas. q. d. nichil eēt qd̄ correxiſſet. ſ. de triē. ⁊ ſe. § i. col. iij. qd̄ falſum eſt. imo correxit oēs ll. que dicebant q̄rtā ſufficere ad filiū excludēdū vt dicebat lex C. de inof. te. l. cuꝫ querif. et. l. parētibus. al's eſt q̄dem eni. et tūc ponitur eni ꝓ certe. Ac.
k ❡ Inopiā ei⁹. i. paruitatē ei⁹ q̄rte.
l ❡ Tertiā. ſ. ſeruet filio pater iubens fieri reſtitutionē ſuarū rerum
m ❡ Numerū. qd̄ plene dic vt. ſ. de triē. ⁊ ſe. §. hic nos
n ❡ Parte. ſ. ꝯplere volum⁹ dotē aut antenup. dona.
o ❡ Si nō ſufficeret. ſed nōne hanc legitimā dꝫ hr̄e ſine oī grauamine. vt. ſ. de triē. et ſe. §. ꝓhibem⁹? Rñ. ſic. et ita hic habuit. ſed ipſe fili⁹ poſtmodū ſemetipſum grauauit conſtituēdo donationē ⁊ pactū ſup ea donatiōe faciēdo. vñ nō a patre ſed a ſemetipſo hoc grauamē ſenſit q̄re de ſua legitima ſatiſfacere debet donec durat: vt hic dicif. hec eadem ponas ecōtra in muliere. et nota hic mirabile. q2 etiā vltra legitimā hꝫ filius de bonis pr̄is etiā cōtra velle ipſius patris ſed hoc nō eſt ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter dotis vel donationis propter nup. priuilegiū vt ſubijcit: et hoc etiā niſi in fraudem nimiū ſe grauauerit. vt. ī. eo. §. hec igif oīa. et hec eadē locū habent q̄ñ filius dotem iam accepit et ſuper dona. a ſe data pactum fecit vt lucretur mulier. vel econtra mulier donationē iā accepit ⁊ ſuper dote a marito lucranda pactum fecit: nam ſi hec duo debita non poſſunt ſolui de bonis eius qui ad hoc tenetur: potrigitur manus etiā ad reſtitutionē. vt. ſ. eo. §. adierunt. et. §. rurſus. ⁊ etiam ad hūc intellectum poſſunt hec verba accōmodari. et vterq̄ꝫ intellectus verus eſt. Sed quid ſi fuerit extraneus heres grauatus reſtituere? Rñ. retinet pro dote vel dona. non tamen ſi ſoluit. vt ī nouel. eo. titu.
p ❡ Dotꝫ. al's ad dotis et ſm̄ hanc litteram pūcta ibi merita. ⁊ qd̄ ſubijcit excipe. etiam ad reſtitutionē id ē de reſtitutiōe. ad hoc. i. ad huiuſmodi oblationes dotis et antenup. do. Item al's aut dotis ⁊c. et tunc puncta ibi excipere. et quod ſubijcit etiā hoc ad reſtitutionem. ſcilicet denegādā ſubaudi. Accurſius.
q ❡ Merita. ſubaudi etiam. et facit. ff. ad treb. l. mulier. §. cum proponeretur. et no. hic dotem conſtituendam ⁊ do. propter nup. pro honeſtate perſonarum et merita. id eſt patrimonij facultatem. et facit. ff. de iu. do. l. ſiue generalis. et C. de nup. ſi furioſi. in fi. — Dos et donatio ꝓpter nup. ſꝫ pſonaꝝ merita cōſtituitur.
r ❡ Adiectū. neutraliter ponitur: et ſic expone: q2 primo ſatiſfiet de legitima donec durat poſtea vero ſubducitur de reſtōe vel ad conſtitutionē dotis vel etiam antenup. dona. vl' ad reſtitutionē vt mō diximus. Accurſius.
ſ ❡ Ea enim que cōmuniter. ſic. ff. pro ſo. l. actione. §. labeo. et. ſ. de non ali. §. quia vero veriſimile. in fi. ⁊. C. de cadu. tol. l. i. §. fi. ⁊. C. de iura. cal. l. ij. §. ſed q2 vere mur.
t ❡ Et ante nos. ſ. iuriſconſulti ⁊ imperatores qui dixerunt vt licet omnia bona obliget: tamen quedam excipiātur: ita ergo hic. vt. ff. de pig. l. obligatione. ⁊. l. vel que. ⁊. l. deniq̄ꝫ. ⁊. l. fi. et. C. que res pig. ob. poſ. l. i.
v ❡ Etiam ei. ſcilicet viro. Accur.
x ❡ Poſtea. i. poſt hanc legem.
y ❡ Reſtitutionibus. id eſt in donatione.
z ❡ Non enim. vere meliorem ſententiam eligimus ⁊c. vt. ſ. proxi. ibi. quomodo non nos. ⁊c.

a ¶Leſionem.i.in fraudem huius legis.
b ¶Augmentum.etiā ſi non ſit dos conſtituta vel donatio ſm̄ facultates.
c ¶Unū.duo em̄ capitula hec hꝫ ꝯſtō:vt pꝫ etiā in rub.et eſt ſimilis proceſſus hic.ꝛ.C.de nup.§.duo.ꝛ.§.ſeq.

illā concedimus fieri leſionē[a]. vt ſi qua mulier paruā habēs dotē:deinde legem cognoſcēs noſtrā:aut ſi q̄s vir mediocrem fecerit antenuptialē donationem ad circūuentionē legis velit augmentū aut dotis aut antenuptialis donationis hoc facere: et hoc trahere ad īſidias reſtitutionū:hanc em̄ perimimus circūuentionē nullā vtilitatē habere cōcedētes facientibus augmentū[b] quantū ad reſtitutionis leſionē purā futuro tēpori noſtrā ſeruantes legē.

¶Mulier infra tpa luctus nubēs ita ꝙ ſit certum ex primo matrimonio ſobolē nō exiſtere:illis penis punit̃ quas patitur ſtando nubens infra tēpora luctus.h.d. Ange.

¶Unum[c] ſiquidē hoc capitulū eſt p̄ſentis legis/ſcd̄m ꝓo illud de mulierib⁹ que poſt priores nuptias ad ſcd̄m venerunt mr̄imoniū:ꝛ anteq̄ꝫ annus expleret̃ quē lugubrem leges appellāt[d]:quas[e] puniebāt ꝯſtitutiones tres[f] ante nos imperātiū.et nos īſup de his ſcribentes legē[g] cū quibuſdā correctionib⁹ etiā ſup his ſancita ſunt et in breui quadā parte nr̄e[h] legiſlationis tetigimus:ſed impudētiſſimū quoddā nunc acceſſit/q̄d in noſtris ꝓuenire tēporibus nolebamus. ¶Quā obrē nobis recte placuit emendatione dignū exiſtimare. mulier em̄ ad virū veniens hunc[i] extulit[k] vt appareat[l] etiā ſupſtite eo non caſte viuere cogitans: nondū em̄ cōpleto anno xi.mēſe pfecto[m] peperit vt nō eſſet poſſibile dicere q2 de defuncto fuiſſet part⁹:neq̄ꝫ enim intantū tēpus cōceptionis extēſum eſt. Et q̄m etiā hec vna eſt penarū earū[n] que acerbas nuptias faciunt/vt vxor mox[o] cadat antenuptiali donatiōe a viro data ꝛ repente eam amittat[p]:vt neq̄ꝫ vſum habeat/ꝛ recte: filij ſic mirabili mr̄is partu iniuriati antenuptialē p̄ris poſcebāt accipere donationē et nō lucrari valere mulierē p virū quē ſic velociter dehoneſtauit illa:ſed quō dicam⁹ verba illius[q] erubeſcimus[r] non dignā ſe dicebat eſſe vt caderet: q2 legē[ſ] noſceret de legitimis loq̄ntē nuptijs. ſibi ꝓo nō fuiſſe nuptias niſi primas. porro[t] partū hunc eſſe opꝫ naturalis cōcupiſcētie:ſed q2 hec[v] etiam decies milies[x] alijs ſubiaceret caſtigationibus[y] committēdo ſtuprum[z] indubitatū eſt:et penis[a] illis nō priuabimus eam. interim em̄ parcimus[b] defuncti filijs. Inferimꝰ autē eis antenuptialis donationis amiſſionē ꝛ in hoc caſu quā[c] cōſtituit lex ſuper eis que ad legitimas accedunt nuptias ītra lugubre tēpus. ſi enim illas lex inultas non relinquit licet legitimas nuptias celebrantes eo ꝙ forte ſuſpitio fuerit nequā preextiterit ſuſpitionis maligne[d] cauſa ad ſcd̄m maritū eo ꝙ velociter ad nuptias feſtinauit: quomodo nō hic vbi cauſa

d ¶Appellāt. repete venerunt.
e ¶Quas.mulieres.Accur.
f ¶Tres.C.de ſecū.nup.l.i.ꝛ.C.ex qui.cau.infa.irro.l.decreto.ꝛ.C.ad tertul.l.ſi qua mulier.
g ¶Legem.ſ.de nup.§.prime.
h ¶Parte nr̄e.i.dicte ꝯſtōnis.ſ.de nup.§.ſi igit̃. vſq̄ꝫ ad.§.ſi vero expectet.
i ¶Hunc.ſ.virū.
k ¶Extulit.i.extra ciuitatē ad ſepeliendū portauit mortu⁹ em̄ eſt. ſic ſ.de non eligē.§.i.in prin.col.i.
l ¶Ut appareat.ſcilꝫ nunc.nā ex eo ꝙ nūc male fit p̄ſumit̃ et tūc male factū: vt h.ꝛ.C.de adul.l.ſi q̄s adulterij. ꝓpterea em̄ ꝙ aliq̄n fit bn̄ vel male ꝛ alia vice fieri p̄ſumit̃. vt.ff.de re mili.l.nō omēs.§.a barbarꝭ.ꝛ.ff.ꝺ accu.l.ſi cui.§.hiſdem.ꝛ.C.de inof.teſta.l.iij.

Preſumit̃ de p̄ſenti ad p̄teritum.

m ¶Perfecto.idē dico et ſi circa.xi.menſem erat a q̄ttuor vel q̄nq̄ꝫ trib⁹ vel duobus dieb⁹ in antea poſt itroitū.Nā p decē menſes ꝛ duos dies p̄t portare mulier filiū in vētre/ et non plus: vt h.et.ff.de ſuis et le.l.inteſtato.§.fi. Itē plus q̄ꝫ ſex menſib⁹ opꝫ ꝙ poteſt̃.vt.ꝺ.l.inteſtato d̄r.ꝛ.ff.de ſta.ho.ſeptimo.ſed q̄d ſi eſt nat⁹ in.xiij.vel.xv.mēſe poſt viri mortē: rn̄.idē cū certū ſit ꝛ ex marito nō eſſe ꝛ ante annū ꝯceptū eē:ꝛ ita inuenies ſi bn̄ cōputes vſq̄ꝫ ad.xix.mēſes natū a.x.menſib⁹.ſ. nec eē ex marito ꝯceptū.ꝛ añ annū ꝯceptū.ꝛ ita hēbit locū pena hui⁹ ꝯſtōnis.nā q̄re aliud cēt in alio tali tpe q̄ꝫ iſto.ſ. xi.menſiū rō reddi nō pōt:ſit ergo idē.vt.ff.de ver.obli.l.ſticio.in fi.ſed ſi poſt.xix.mēſes ſit natus pōt eſſe ꝯceptus poſt annū luctus.et ſic ceſſat pena huius.l.

Mulier p decē mēſes ꝛ duos dies p̄t filiū portare.

n ¶Earum.ſcꝫ mulierum.
o ¶Mox.id eſt ſtatim.
p ¶Eam amittat.vt.ſ.de nup.§.ſi igitur.
q ¶Illius.ſcilꝫ mulieris.
r ¶Erubeſcim⁹.dicimus tamen vt ſubijcit.
ſ ¶Quia legem noſceret.ſ.de anno lugubri quā habemus.C.de ſecun.nup.l.i.ꝛ.ſ.ꝺ nup.§.ſi igitur.
t ¶Porro.hec p̄t dici ſcd̄a rō.ꝛ facit ad hāc rationē.ff.ad le.aq̄l.ſi ſeruus ſeruū.§.ſi fornicarius.in fi.§.
v ¶Quia hec.ſcꝫ mulier.ꝛ loquitur iuſtinian⁹ ſanciēs in caſu q̄ſtionis ꝺ facto quam habebāt filij cū matre.vt.ſ.§.et q̄m vſq̄ꝫ huc.ſꝫ.ſ.§.vn̄ ſancimus.ſanciēs generaliter:al's eſſet ſupfluū vnū cor.
x ¶Decies milies.ꝛ hoc colore loquendi hyperbolice plerūq̄ꝫ vtit̃ hic liber.vt.ſ.de here.ꝛ falci.§.exheredatos.col.i.
y ¶Caſtigatiōibus.i.delictis in quibus caſtigant̃.
z ¶Stuprū.q̄d ī viduā cōmittit̃.vt ff.ad.l.iul.ꝺ adul.l.iter liberas.§.ſtuprum.Accur.
a ¶Et penis illis.q̄s ſuſtinet mulier q̄ infra tp̄s luctus nubit.vt probatur ſtatim.
b ¶Parcimus.i.ſubuenimus.
c ¶Quā.ſ.penā.
d ¶Maligne.p̄ſumit̃ em̄ non caſte vixiſſe penes primū ꝛ tractaſſe ei⁹ mortē.vt.ſ.e.§.ſꝫ q̄d erit vbi mulier cogit̃ vltra annū expectare: puta vſq̄ꝫ ad quinquēniū.ꝛ ſi nupſit pdit dotē ꝛ donationē.vt.ſ.de nup.§.ſꝫ et captiuitatꝭ.ꝛ.§.ſi ꝓo vxorē. Rn̄.nō ita pdit ſi ſolum fornicaret̃ mortuo marito:q2 hic ꝛ alia ratio eſt.ſ.tur-

bationis ſanguinis.vt.ſ.de nup.§.⁊ inſuper.
Manifeſta,pbatiõe nõ egent.
a Et indubitata.hic collige manifeſta nõ indigere probatiõe.ſic.ff.de dote ple.l.i.in fi.⁊.ff.de ſbo.ob.l.cõtinuus.§.cũ ita.⁊.ff.q ſatiſ.co.l.ſi ſo.p cõdẽnato.§.q.p rei q̃litate.
b Relinquens.q.d.nõ debet relinqui inultum.
c Circa terminum anni.idẽ poſtea infra.xix.menſes.vt.ſ.eo.§.dixi mus.
d Caſtitate luxuria.id eſt nõ debet habere plꝰ luxuria q̃ caſtitas.et facit.C.de dõa.inter vi.et vxo.l.ſi ex volũtate ⁊.ff.de dona.iter vi.⁊ vxo.l.iiij.⁊.ff.qđ vi aut clã.l.ſeruius.⁊.ff.ad turpil.l.i.§.accuſationem.
e Spẽ ſcripture.i.ſcripte dona.propter nup.vt.ſ.diximus:ibi vnde ſancimus.
f Legitimas.id eſt pmas:vt dicũt.vel dic ſcdas:qr cũ nõ poſſit impune facere nuptias facit hoc.vt.ſ.ibi nõ dignã ſe ⁊c̃.et ſic no.dici legitimas nup.ante annũ ⁊ tñ puniunt.⁊ ſic no.dici aliqđ eſſe legitimũ qđ penã meret.ar.ĩ.C.de adul.l.graccꝰ.ſed certe matrimoniũ hic nõ punit:ſed nimia feſtinãtia.Itẽ qđ dicit de ſtupro poſſe eã accuſari eſt.ĩ.C.de adul.l.ſi ea.Sʒ nõ eſt ꝯtra.nã lʒ dicat ibi adulteriũ:expo
Legitimũ penã aliq̃ mereretur.

nõ per ſuſpitionẽ ſolã:ſed hoc ipſo increpatio manifeſta ⁊ indubitata[a] pbita eſt delicto omniũ impijſſimꝰ iſte partꝰ noriã eã relinquens[b]. Unde ſancimus ſi quid tale ꝯtigerit:⁊ ante luctus tempus peperit mulier circa terminũ[c] anni vt idubitatũ ſit ſobolem nõ ex priori conſiſtere matrimõnio:modis oĩbus eã priuari antenuptiali donatione/⁊ ſm proprietatẽ ⁊ vſum.ſubdendam q̃ʒ alijs oĩbus penis ac ſi ſcđas eã contigiſſet ante luctus tẽpus legitimas celebraſſe nuptias. Non enĩ aliqđ amplius habebit caſtitate luxuria[d]: ſed ſubijciatur quidẽ ⁊ ipſa penis periculũq; ſuſtineat/⁊ circa ſpẽ ſcripture[e] ꝓpter ſtuprũ:vt neq; nuptias acerbas deſideret:neq; legitimas[f] nuptias maiore malo circũueniat. Que igiƚ placuere nobis et ꝑ hanc ſacrã declarata ſunt legẽ tua celſitudo cognoſcens ſolenniter ꝑ progrãmata propria manifeſta faciat vniuerſis. Data kalen. ianua. cap.p̃. Biliſa.viro clariſſimo.

nimus tamen.i.ſtupri.ne ꝯtradicat.ff.de adul.l.ſi vxoris.§.plane.Sed dic ibi eſſe vxorẽ:hic viduã. Item ibi palã ſe ſubijciebat:hic nõ.vt.C.e.l.que adulteriũ.Sed quid de muliere tutrice filiorum:nunquid erit idem? Videƚ q̃ ſic.vt.ſ.de nup.§.ſi vero tutelam.Sed dic ꝯtra cum hoc non inuenias expreſſum.vt.ſ.de admi.offi.in ſacr.ꝯ ap.§.fi.l.fi.
g De tabellionibꝰ ⁊c̃. hoc expediƚ.ĩ.co.vſq; ad.§.illud.
h Et vt prothocolla. hoc expeditur.ĩ.co.§.illud. et expone vt ibi.
Item paulo ante.non q̃ ſit ſcripta aliqua lege:ſed de facto fuerat illa lis.Accur.
k Documentum.i.quarta quedam.
l Eius.ſcilicet mulieris.
m Non habens.dictum documentum.

De tabellionibꝰ:⁊ vt prothocolla[h] dimittãt i chartis.
Tabellio a partibus rogatus debet per ſe audire negociũ ⁊ ipſemet ſcribere:nec alicui delegare poteſt. Inurbe tamen conſtãtinopo.duo ſpecialia circa tabellionis officiũ exercentur.hoc dicit Ange.

Impator Juſti.aug.Jo.p̃.p̃.
Item paulo ante[i] audiuimꝰ preſenti legi pbentẽ occaſionẽ:ex pſona q̃ʒ mulieris cuiuſdã ferebatur documentũ[k] litteras quidẽ eius[l] non habens[m]:erat enim harũ ignara[n]. completũ aũt a tabellione[o] ⁊ tabulario[p] ſubſcriptionẽ eius[q] habẽs ⁊ teſtium oſtẽdens[r] preſentiã. deide dũ quedã dubitatio ſup eo fieret muliere dicẽte nõ eſſe a ſe delegata[s] que charta loquebaƚ: qui[t] litẽ audiebat[v] q̃rebat a tabellione[x] cognoſcere negocij veritatẽ[y]. deniq; tabellionẽ deduxit[z]: at ille[a] lr̃as recognoſcere dixit cõpletionis[b] tabellionis: non tamen noſſe[c] aliqđ hoꝝ[d] q̃ ſecuta ſunt.nec eñ ſibi ab initio penitꝰ delegata ſed cõmiſiſſe[e] cuidam ſuoꝝ[f] hoc facere[g]:neq; poſtea veniſſe[h] ad cõpletionẽ:ſed rurſus alij[i] hoc cõmiſiſſe ⁊ is[k] quidẽ qui affuit cõpletiõi[l] venit:nichil nec ipſe dicens[m] ſe noſſe.etenim neq; ſcriptor

n Ignara.ſcʒ dicta mulier.
o A tabellione.tabellio erat minor/tabularius maior:et magiſter ſtationis maior vtroq;:magiſtrũ aũt hic adiuerũt ꝯhentes:⁊ ipſe cõmiſit tabulario audientiã.Tabularius aũt tabellioni ſcribendũ cõmiſit/vt pbãt ſequẽtia:ſunt autem et alia multa nomia hoꝝ publicoꝝ ſcriptorũ.vt.C.de tabel.in rubri.⁊.l.fina.⁊ hoc ſi habes in littera a tabellione ⁊ tabulario.al's eſt ⁊ tabularij ſubſcriptionem ⁊c̃.et tũc idẽ eſt ſenſus.alij dicũt ꝓ eodẽ poni vtrũq; ⁊ dicunt/et pro.i.Sed pmũ verius eſt. et ſic fuerũt due delegationes vt dictũ eſt.
p Tabulario.a tabulario ƀʒ cõpletũ:eo qđ dixit vel mandauit tabellioni ſcribẽdũ.
q Eius.tabellionis.vt.ĩ.patet ibi et ille ⁊c̃.
r Oſtẽdens.p̃dictũ documentũ tabellionis.
s A ſe delegata.id eſt dicit q̃ non mandauit vt ſcriberentur que ſcripta ſunt.
t Qui.ſubaudi ille.
v Audiebat.ſ.iudex ⁊c̃.Accur.
x A tabellione.ſcʒ cui vltimo fuit hoc mandatũ ſcribendum.
y Veritatẽ.optime ſumiƚ hic argu.q̃ iudex mõis omnibus laboret ad veritatẽ querendã.ſic.C.de edẽ.l.is apud quem. Veritatẽ ſuper omnia dʒ q̃rere iudex.
z Deduxit.al's adduxit:⁊ al's deduxit.i.fecit deduci.i.venire corã ſe.Azo.
a Ille.ſcilicet tabellio.
b Completionis.i.ſubſcriptionis ſue.nã ipſe tabellio ſcripſit et ſubſcripſit.
c Noſſe.i.neſciebant qualiter contraxerunt.
d Horum.ſ.diſcipulorum qui erat tabularius.
e Cõmiſiſſe.ſcilʒ dictum magiſtrum.
f Suorum.ſcilʒ diſcipulorum.
g Hoc facere.ſub.i.audire tenorẽ contractus.
h Veniſſe.ſ.dictum tabularium.
i Alij.ſcilʒ tabulario.
k Et is.ſ.magiſter ſtationis.
l Cõpletioni.i.audientie contractus.
m Dicens.tabellio.

a ¶ Dimiſſum ſit.i.mandatum vt ſcriberetur.
b ¶ Inuentus eſt.ſcilꝫ tabularius.
c ¶ Patiebatur.ſcilꝫ dicta mulier.
d ¶ Decretũ.per noſtrã ſententiã quã de facto tulimus que ⁊ fuit ius.vt.C.de legi.⁊ con.l.fi.in prin.

Principis ſententia eſt lex.

vt inſti.de inuti.ſtipu.§.ſi ita ſcriptum.et inſti.de fideiuſſo.§.fi.
i ¶ Dimittitur.i.ꝑficitur contractus.
k ¶ Interſit.tabellio ipſe.i.ſit preſens.
l ¶ Niſi hec.ſ.tria que dicta ſunt in lr̃a:vt mõ caute notauimus.
m ¶ Et reſpondere.ſcilꝫ iudicibus.

e ¶ In oĩbus.ſcꝫ hominibus:⁊ omnibus terris.vt in nouel.co.ti.⁊ ſic reproba quorũdam opinionẽ q̃ dicunt hãc ꝯſtitutionẽ localẽ.ſed nos dicimus generalẽ:vt hic.⁊.j.ibi:hoc cuſtodiri ⁊c̃.niſi in duobus caſibꝰ.vt.j.eo.§.penul.
f ¶ Operi tabellionũ.i.ipſis tabellionibꝰ:vt.ĩ nouel.eo.titu.
g ¶ Ipſis per ſe.et caue tibi:q: hec lr̃a tria dicit:⁊ ipſi tabellioni iungi ſiue mãdari inſtrumentũ. Itẽ et ꝑ ſe mãdat ſiue iniungit vt ipſemet ſcribat:⁊ nõ alij mandet. Itẽ et dꝫ audire ipſe idẽ ꝟba cõtractus vſqꝫ ad cõpletionẽ vt ſubijcit.et dũ dimittiꝟ ⁊c̃.olim aũt nõ erat ita: ſed dũ ibamus ad tabellionẽ magiſtrũ ipſe nõ audiebat nos:ſed alij cõmittebat audientiã ſi volebat/et ille auditor non ſcribebat/ſed alij ſcribendũ cõmittebat:⁊ ipſe tñ audiebat.vt.ſ̃.eo.in ꝓ̃n. Hodie autẽ ⁊ cõtractũ audit vſqꝫ ad finẽ:⁊ ſibi iniungitur documentũ vt per ſe ipſe componat:vt hic dicitur.⁊ poteſt eſſe ratio quare nõ poſſit ſic cõmitti:q: facere inſtrumentũ nõ cõpetit iure magiſtratus. ergo delegari non põt.vt.ff.de offi.eius cui man.eſt iuriſdi.l.i.in ꝓ̃n.Sed nonne tota die videmus eſſe florẽtie magiſtratum ſtationis:⁊ ꝑ eos fieri inſtrumẽta qui diſcipuli ſunt? Rñ.ibi audit contractũ diſcipulus ⁊ ſibi iniungitur documentũ.et ideo ſcribere poteſt:licet et magiſter apponat ibi ſignum ſuum ratione maioris auctoritatis.vt.ff.de eden.l.ſi quis ex arbitris.§.i.nam quo ſigna ſunt plura in chartis tanto cautiora ſunt inſtrumẽta.vt.j.de fide inſtrumen.§.oportet.

Inſtri factio delegari nõ pt.

h ¶ Iniungatur.hic no.ad hoc vt tabellio faciat chartã opꝫ ſibi mandari a partibꝰ ſiue ꝟbo rogo/ſiue delego/ſiue volo/ſiue ſimilibus:vt h.⁊.ſ̃.in ꝓ̃n.ibi nõ eſſe a ſe delegata.ſꝫ aliud in teſte.nã fortiuꝰ valet.vt.ff.de teſti.l.ad fidẽ. niſi in q̃ttuor caſibꝰ.vt.j.de teſti.§.⁊ lꝫ.in fi.§.ſꝫ nunq̃d eſt neceſſe vtrũqꝫ ꝯtrahentiũ hanc mãdare? Rñ.ſic.lꝫ forte poſſet diſtingui:an ſit gr̃a vtriuſqꝫ ꝓiudiciũ:⁊ tũc opꝫ vtrũqꝫ mãdare:vt h.aut pro vno tñ:⁊ tunc ſufficiat eũ mandare cuiꝰ ſit gr̃a.forte eñ alter nunqꝫ mãdaret in cuiꝰ ſit ꝓiudiciũ.vt.ff.de ꝟbo ob.l.inter ſtipulantẽ.§.i.et ita ſeruaꝟ maxime in denũciationibꝰ q̃ fiunt ab vno alteri ex varijs cauſis.Sed quid ſi nõ inueniꝟ in inſtrumẽto ꝙ ſit mandatũ vel iniunctũ a partibus? Rñ.preſumo ſemꝑ eſſe iniunctũ

Tabellio dꝫ eẽ rogatꝰ vt iſtrumentũ ſcipiat.

fuit documẽti/ſed ſolũ docuit q: ꝓſente ſe hoc dimiſſum ſit[a] nec cui ab initio delegatũ eſt inuẽtus[b] eſt:vnde niſi ꝑ teſtes iudex valuiſſet agnoſcere cauſam pure periculum patiebatur[c] vndiqꝫ negocij cadẽdi noticia:⁊ illud quidẽ cõpetẽtem meruit examinationẽ atqꝫ decretũ[d]. ¶ Nos autẽ credimus oportere vniuerſis auxiliari et cõem in oĩbus[e] facere legẽ:q̃tenus ꝓpoſiti operi tabellionũ[f] ipſis ꝑ ſe[g] oĩbus modis iniungatur[h] documentũ/⁊ dũ dimittitur[i] interſit[k].et nõ aliter imponatur charte cõpletio niſi hec[l] generãtur vt habeant vñ ſciant negociũ:⁊ interrogati a iudicibꝰ poſſint que ſubſecuta ſunt cognoſcere ⁊ rñdere[m]:maxie qñ litteras ſunt ignorãtes q[n] hec iungũt[o] rebꝰ q̃bus facilis[p] eſt et icõuincibilis denegatio horũ que ꝑ veritate ſecuta ſunt. Ut ḡ oĩa hec[q] ꝓhibeamus propterea preſentẽ ꝯſcripſimꝰ legẽ:⁊ hec cuſtodiri modis oĩbꝰ volumus a tabellionibꝰ/ſiue in ipſa feliciſſima ciuitate[r]/ſiue in ꝓuincijs ſint:ſciẽtibꝰ[ſ] q: ſi preter hec[t] aliq̃d egerint/ cadẽt omino his que vocanꝟ ſtationibꝰ ⁊ q[v] ab eis dirigiꝟ ad iungendũ[x] documentũ[y]:⁊ intereſt[z] ipe dñs ſup ſtatiõis aucte erit ⁊ mutabiꝟ cã:et ille q̃dẽ decetero hoc ſuſtinebit[a] officiũ in ſtatiõe q̃le[b] q̃ in ea[c] primatũ tenebat. Ille[d] ꝟo cadat[e] ea:⁊ aut vnus[f] erit[g] miniſtrãtium[h] illi[i]:quoniã ille quidẽ dedignatus eſt hoc agere[k] qđ erat ꝯceſſum ei. Ille[l] ꝟo ſm illiꝰ[m] volũtatẽ hoc egerit[n]:

n ¶ Qui hec.ſ.inſtrumẽta faciẽda.
o ¶ Iniungunt.tabellioni.
p ¶ Quibus facilis ẽ.i.facile poſſunt decipi illiterati ꝑ mutationeꝫ ſcripturarũ et non poterũt ꝓbare cõtrariũ:quia quantũ ad eos res eſt inconuincibilis ſi nõ poterunt ipi ꝓbare ꝯtrium.q̃re illiterati a tutela excuſantur.vt inſti.de excu.tuto.§.ſiꝟ ſm quoſdã. Itẽ a poſtulando repelluntur.vt.C.ð poſtulã.l.ij.ſm quoſdã. Item a iudicãdo:vt.j.ð iudi.§.i. Item a clericatu.vt.j.de ſanc.epiſ.§.i.⁊.ſ̃.quõ opor.epiſ.§.necꝫ ex idiota.Accur.

Falluntur de leui illiterati.

q ¶ Hec.que dicuntur in hac lege.
r ¶ Ciuitate.ſiue in ꝓuincijs.hic manifeſte reprobaꝟ eorũ opinio qui dicunt totã hanc ꝯſtõem eſſe localẽ.
ſ ¶ Scientibus.ſ.tabellionibus.vel dic magiſtris.
t ¶ Preter hec.i.diſcipulis ſuis iniunxerint documenta cõponere.vt in nouel.co.ti.
v ¶ Et qui.id eſt diſcipulus.
x ¶ Ad iniungendam.i.audiendum id quod erat magiſtro iniunctum.Accurſius.
z ¶ Et intereſt.i.adeſt ad audientiam.
a ¶ Suſtinebit.al's obtinebit.al's ſuſtinebit.Accur.
b ¶ Quale.ſcilꝫ ſuſtinebat magiſtrum qui ⁊c̃.
c ¶ In ea.ſcilicet ſtatione.
d ¶ Ille.ſcilicet magiſter.
e ¶ Cadat.vt.C.de iude.l.iudeos.
f ¶ Unus.ſ.alius.ſi ille qui delegauit magiſter forte nõ ſit idoneus.et de his dicet.j.proxi.§.
g ¶ Erit.ſcilꝫ primus in ſtatione.
h ¶ Miniſtrantium.diſcipulorum.
i ¶ Illi.ſcilicet magiſtro.
k ¶ Hoc agere.i.cõuenire cum eis qui inſtrumẽta cõponi deſiderant:vt in nouellis eo.ti.et ſic no.ꝙ nemo debet verecundari facere artem ſuam.
l ¶ Ille ꝟo.repete quoniã.et dic ille.ſ.diſcipulus.
m ¶ Illius.ſcilicet magiſtri.
n ¶ Hoc egerit.i.compoſuerit documẽtum qđ iniunctũ erat magiſtro faciendum.per qđ videbatur eum puniri ſed non punitur:immo efficitur primas ſtationis vt dictum eſt.et ideo non punitur:vt hic innuit:q: obſequitur imperio patris vel dñi.vt.ff.de regu.iu.l.velle.

a Eis.ſcilicet magiſtris.
b In ſtationib⁹.al's ſuper ſtationib⁹:al's in ſtationib⁹.
c Iniungitur.ſ.diſcipulis.et facit.ff.de inſti.l.quicũq̨.§.ſed et cum filio.
d Tabellio.ſurrogatus.vel dic id eſt magiſter.
e Dãnificãdo.q: ſtationis h₃ redditus integros vt ſubijcit: neq̨ cadẽte ꝛc.ſed qs ſoluet hos reddit⁹? Rñ. magiſter qui ꝯduxit. S₃ nũqd repetit a diſcipulo qui nunc ibi eſt magiſter? Uidet̃ ꝙ non. q: ſuo delicto perdidit:vñ ex eodem facto penã et premiũ hr̃e non d₃.vt ff.ſolu.ma.ſi ab hoſtib⁹.§.fi.ſ₃ verius eſt vt agat ꝛ repetat ꝯdictiõe ex hac lege: ſatis eñi punit⁹ eſt de delicto: q: primatũ amiſit vt.C.de pe.l.ſancimus.Ac.
f Et nõ ipſe tabellio.ſ.ſubrogatus.ſi eñi ipſe idẽ eſſet dñs ſtationis nõ peteret redditũ a ſeipſo. vel a magiſtro q eſt deiect⁹. nã mut⁹ d₃ agere cũ mgr̃o ſuo ꝙ̃ cũ alijs. Itẽ exceptione doli ab eo repellit̃ cũ ſibi reſtitutur⁹ eſt: vt mõ dixim⁹.vt.ff.de excep.do.l.dolo.
g Cadente.ſc₃ domino.
h Oĩb⁹ alijs.forte qdã pepigerat magiſter cum dño ſtationis eius:que ſeruanda ſunt inter eos:vt dicit.
i Et per ſe cãm ꝯplere.q.d.aut faciant tria q̃ facere debent:aut eos cõtrahentes admoneãt vt ꝑ ſeipſos ſuos cõpleant cõtractus.
k Raro.q: tabellio ĩpediat̃ ꝑ ſe cõponere:nõ iõ ſemper hac obiecta occaſione dicat ſe velle alijs cõmittere: vñ legiſlatores de his q̃ raro accidũt nõ curãt.vt.j.vt ſine prohi.ma.debi.ꝛ cre.§.i.fiant ergo inſtrumẽta cũ cautela ꝛ ꝑ ſe omnia faciant:quia etiam ſic facta incidunt in dubium nedum al's male facta:vt ſubijcit.

Leges nõ determinãt de raro accidentibus.

l Dubitationẽ.vt.C.qbus ad liber.ꝓcla.non li.l.fi.
m Sed nec q̃ſtus.videbat̃ eñi ꝙ ex quo hec oĩa faciũt ꝑ ſe ꝙ tota die habebũt quid faciãt.vnde minus deberent accipere a quolibet cũ in alio recõpẽſent̃:q: habent extra ſum maius:ſed tamen non eſt ita: vt ſubijcit.

propterea nos hãc intulimus eis[a] penã vt optimi fiant circa documẽta et iuſti et cautiores ꝛ nõ ꝓpter ſuã requiẽ et delicias corrũpãt alienas vitas. Si vero indign⁹ ſit forte poteſtate in ſtatiõibus[b] ſuſcipere is cui documẽtũ extra ea q̃ a nobis diſpoſita ſunt ꝑ p̃ſentem legẽ iniũgit̃[c]:tabellio[d] qdẽ cadat oib⁹ modis hac cã:alter vero ꝓ eo cõſtituat̃. nichil ṽo oino dãnificando[e] ex hoc ſtatiõis dño quicũq̨ fuerit extraneorũ et nõ ipſe[f] tabellio neq̨ cadẽte lucris exinde veniẽtib⁹ ſed illo ſolo q̃ talia ꝑpetrauit et dedignat⁹ eſt ſuũ complere opus primatu cadẽte[g]: oibus qdẽ alijs[h] ſup ſtationis iure integris dñis ei⁹ ab ĩpis tabellionib⁹ q̃ talia peccauerũt ſeruandis. Et nõ fingant tabelliones occaſiones ꝑ egritudinẽ forte deſcẽdẽtes aut occupationes hmõi. licebit enim eis ſi qd tale fuerit euocare eos q̃ contrahũt et ꝑ ſe[i] cãm ꝯplere. ꝓinde hec q̃ cõtingũt raro[k] nõ impedimẽtũ faciẽt vniuerſis eo ꝙ nichil inter hoĩes ſic eſt indubitatũ vt nõ poſſit (l₃ aliqd ſit valde iuſtiſſimũ) tñ̃ ſuſcipere quandã ſollicitã dubitationẽ[l] ſed nec q̃ſt⁹[m] eorũ minores fieri ꝑ hoc ꝓpter cõtrahẽtiũ frequẽtiam occaſionẽ habentes. Cũ meli⁹ ſit pauca agere caute[n] ꝙ̃ multis intereſſe ꝑiculoſe. Ut tñ[o] nõ vehemẽter eis[p] dira[q] lex eſſe videat̃:nos cõijcientes[r] hũanã naturã mediocres etiã eis leges nr̃as ponim⁹. ꝓpter tales eñi eorũ forte dubitatiões[s] dam⁹ eis lniam ſingulis[t] vnũ[v] ad hoc cõſtituere geſtis apud clariſſimũ magiſtrũ cenſus feliciſſime ciuitatis[x] ſolẽniter celebrat̃: et licentiam[y] eis[z] dare vt delegentur[a] eis ab his q̃ veniũt ad ei⁹ ſtationem ꝛ documẽta: ꝛ dimiſſis eis intereſſe/nulli oino alteri in ſtatiõe exiſtenti lniam eſſe: vt aut delegef eis initiũ[b]/aut cũ dimittunt̃[c] interſit: niſi tabelliõi qui auctoritatẽ habet aut[d] q̃ ab eo ad hoc ſtatut⁹ ẽ. Si ṽo ꝑter hoc fiat et alter delegetur tũc ſubiacet pene tabellio q̃ auctoritatẽ habet a nobis dudũ[e] diffinitã:ĩpis tñ̃ documẽtis[f] propter vtilitatẽ cõtrahentiũ non infirmãdis. nouim⁹ eñi quia legis metu decetero ꝛ ipſi cuſtodiẽt que a nobis decreta ſunt et documenta ſub cautela facient.

n Caute.vnde ſalomon ait.melior eſt buccella panis ſicca cum gaudio ꝙ̃ tota dom⁹ plena victimis cum iurgio. Itẽ meli⁹ eſt parũ cũ iuſticia ꝙ̃ multi fructus cum iniquitate.et facit.C.de vete.iure enu.l.i.§.certum. arg.ꝯtra.j.de alie.et emphi.§.ſi vero contigerit.col.ix.Accur. Salomon.
o Ut tamẽ.hic incipit conſtitutio localis.ꝛc.
p Eis.ſ.tabellionib⁹ cõſtantinopolitane ciuitatis
q Dira.al's dira:al's dura.
r Conijcientes.i.cõſideratẽs.
ſ Dubitatiões.ſ.an poſſet aliquẽ delegare:vel ꝗmode poſſent facere ſi qua neceſſitate ad talia cogerent̃.vt ſ.eo.§.et nõ fingãt
t Singulis.i.tabellionib⁹ et oibus et ſingulis.vt in nouellis eo.ti.
v Unũ.ſc₃ tabellionẽ.vt in nouellis eo.ti.ſed qdam habent vnã.et tũc dic vnã licentiã.i.ſemel vnũ cõſtituere.et erit idẽ intellectus.
x Ciuitat̃.quidam habent in textu hui⁹.ꝛ dicit de conſtantinopolitana et bene.nã hic §.localis eſt.vt.j.§.fi.ſed et ſi nõ ſit in textu hec dictio huius:tamẽ intelligit̃.
y Lniam.repete et dam⁹ eis licẽtiã dare et licentiã quẽ habent ꝓ ſe in curia magiſtri cenſus vt delegentur ꝛc.
z Eis.i.delegatis eis inſtrumẽtis:ſed dic intereſſe.ſ.cõpletioni inſtrumẽti.ſ.illũ cui delegata ſunt inſtrumẽta.
a Ut delegent̃.ſc₃ inſtrumenta faciẽda:vt ſtatim inuit.
b Initium.i.audientia contractus.
c Dimittuntur.i.quando completur ipſe idem cõtractus vel quando ſcribitur.
d Aut.id eſt ſaltem.
e Dudum.in hoc.§.
f Documentis.hic eſt argumentũ immo lex expreſſa ꝙ tabellio non poteſt delegare diſcipulũ ſuũ ad cõponenda inſtrumẽta:ſed ſi fecerit inſtrumẽtũ nõ vitiat̃:ſed tabellio penã patit̃.ſed certe hoc eſt in cõſtãtinopolitana ciuitate tantũ.quid autẽ de alijs:poteſt dici idem rõne ſimilitudinis:vt quod eſt hic in omni eo cui cõmittit̃ ꝑter deſignatum ad hoc:idem ſit ibi in quolibet. vel dicas aliud ibi:

q; ibi ꝓhibet.et nullo caſu conceditur quare eſt illud ꝑpe tuo ꝓhibitũ:hic nõ.vnde ſi ibi fiat ꝯtra nõ valet inſtrumẽ tũ.vt.C.de legi.et cõ.l.nõ dubiũ. Itẽ no.hic aliud optimũ arg.q vbicũq; tabellio ꝑdit officiũ ſuũ qđ eſt ꝑpter mul-tas cauſas:vt q; miniſtrauerit ſcripturã alienationi rei ſa cre.vt.§.de nõ ali. §.ad hec.⁊.l alijs ſimilib⁹ caſib⁹: q nõ ideo debẽt vitia ri ſua inſtrumẽta et facit.ff. de offi. pſi.l.barbarius.et hoc eſt verũ. arg. cõtra tamẽ eſt.C. de ſentẽ.paſ.l.ſi.

a ⁋ Que.id ẽ res ſcʒ ſcriptura in ini tio charte facta.

b ⁋ In initio qui dem.ſcilicet habe-at appellationem vt ſequit.et facit.j. vt preꝑono.impe ra.§.i.

Pro-thocol-lum qđ ſit.

c ⁋ Prothocollũ. dicitur a prothos quod eſt,primũ et collum quod ẽ col latio.ſ.litterarum. q.d. pria collatio litterarum in char ta.nõ autẽ ideo dr quaſi in prio col-lo lrarũ hoc fiat:q; ſi fieret in prio col lo charte ſm hoc charta hẽret plura colla.i hoc aũt ini tio ĩbreuiatura to tius cõtractus fie-bat:et anni dñi ⁊ ſi milia vt ſubijcit.⁊ debet ſtatim in ea dẽ charta ſiue mẽ brana fieri inſtru-mentũ:vt ſi eẽt du bitatio i inſtrumẽ to recurreretur ad imbreuiaturã que prothocollũ dicit: vt dictũ eſt:ſic ⁊ dr adam prothoplaſ ma:q̃ſi primo plaſ mat⁹ a deo. Itẽ ſte phanus ꝑthomar tyr quaſi pm⁹ mar tyr poſt natiuitatẽ xpi.hodie aũt hec non ſunt in vſu:ſed vel in quaterno vel prorſus alia char-ta fiunt hmõi rogationes.que conſuetudo cum ſit genera lis lis vincit hanc legem generaliter.vt.ff.de leg. et ſenatuſ.l. de quibus.in fi.ſed olim in conſtantinopolitana tñ ciui-tate ſeruabatur.vt.j.ꝓxi.§.

Cõſue-tudo ge-neralis vicit le-gem.

d ⁋ Habeat appellationem.q.d. habeat charta nomen comitis ſcriptum.Accurſius.

e ⁋ In talibus ſcribuntur.ſcʒ imbreuiaturis. nam pre-ter ea que dicuntur.j.vt prepo.no. ĩpera.col.v. ⁊ hic ſcri-bitur:ibi forma contractus breuiatur.

f ⁋ Et vt.repete preſenti adijcimus legi vt prothocolla nõ incidant.

⁋ Tabellio dʒ prio inſtrm ĩ ꝑthocollo redigere:ponẽdo diẽ inſtrumẽti celebrati ⁊ oĩa opor-tuna. et in ea charta cõtractũ ſcribere ꝑ extẽſũ. aliter nõ te-net iſtrumẽtũ ꝯfectũ:qđ hʒ lo-cũ in ciuitate cõſtãtinopolita-na. Ang.

⁋ Illud quoq; pñti adijcim⁹ legi:vt tabelliones non in alia charta pura ſcribãt documen ta niſi i illa q̃ᵃ in initio q̃dẽᵇ vo cat ꝓthocollumᶜ ꝑ tpa glorio-ſiſſimi comitis ſacrarũ nr̃arũ largitionũ habeat appellatio-nẽᵈ/⁊ tp̃s quo charta facta eſt et q̃cunq; in talib⁹ ſcribuntᵉ:⁊ vtᶠ ꝓthocollũ nõ incidãt ſʒ in-certũ relinquãt. nouim⁹ enim mltas falſitates ex talib⁹ char tis oſtẽſas ⁊ pri⁹ ⁊ nũc: ideoq; lʒ aliq̃ ſit charta(nã et hec ſan cimusᵍ)hñs ꝓthocollũ nõ ita ſcriptũ/ſʒ aliã quãdã ſcriptu-rã gerẽs:neq; illã ſuſcipiãtʰ tã q̃s adulterãⁱ ⁊ ad talia nõ opor tunã:ſʒ in ſola tali charta qua lem dudũ dixim⁹ᵏ documenta ſcribãt. ⁋ Hec itaq; q̃ de q̃li-tate taliũ chartarũ a nobis de cretaˡ ſunt:et deciſione earũ q̃ vocant ꝓthocolla/ valereᵐ in hac feliciſſima ſolũ ciuitate vo lumus:vbi plurima q̃dẽ ꝯtra-hẽtũ multitudo/multarũ char tarum abũdãtia eſt.⁊ licetⁿ le gali modo intereſſe negocijs: vt et nõ dareᵒ occaſionẽ q̃buſ dã falſitatem cõmittere cuiᵖ ſe obnoxios exiſtere demonſtra-bunt q ꝑter hec aliquid agere ꝯſũpſerint. Que igit placuerit nobis ⁊ per hãc ſanctã decla-rata ſunt legem: tua celſitudo operi effectuiq; tradere feſti-net. Datum.xix.kalẽ. ſeptẽ.

⁋ De eccleſiaſticarũ rerũq imo-biliũ alienatiõe ⁊ ſolutioner.

⁋ Rei imobilis alienatio ⁊ in ſolutũ ꝑ debito fiſcali ꝯceſſio ꝑmittit de reb⁹ eccle:ſi ex mo bilib⁹ ſatiſfieri nõ poſſit: ſi tñ epĩ ⁊ clerici ꝯſenſus accedat. ꝑ debito vero priuati ſolũ i ſo lutũ datio cõceditur:exceptis reb⁹ imobilib⁹ eccle cõſtanti-nopolitane et aliarũ ſibi ſubdi tarũ vel recõmendatarũ:q̃ nul latenus alienant. Angelus.

Imperator: Iu.a. Io. prefec. preto.ſecundo.

⁋ Collatio quinta.

ET circa leges ſtudiũ: et alia oĩa q̃ a nobis tõ q̃tidie cũ labore agũ tur vt vtili-tatẽ nr̃is ſubiectis inueniam⁹ qđ effuſum q̃dẽ et imẽſumˢ eſt remouẽtes.qđ autem et opti-mũ ⁊ meritũᵗ ſubrogãtes ſepe quoq; ex ſtudio ꝑpter priorẽ imẽſitatẽ/etiã vltra menſurãᵛ legẽ cõſtruxim⁹.vt qđ primit⁹ affluebat retinẽtesˣ: ita eq̃lita tem decetero introducerem⁹. Nup igit ſcripſim⁹ʸ legẽ de ſã ctiſſimis eccleſijs oib⁹/ ⁊ mo-naſterijs/⁊ rliq̃s venerabilib⁹ domib⁹/nullã eẽ eis rerũ imo-

g ⁋ Sãcimus.ſcʒ non facienda.

h ⁋ Suſcipiant. ſcʒ iudices.

i ⁋ Adulterã. id eſt falſam.

k ⁋ Dixim⁹. vbi ẽ breuiatura i pñ.

l ⁋ Decreta ſunt. in illo.§.vt tñ non vehementer.et ex §.illud. vſq; huc. nã alia cõmunia ſunt q̃ diximus.§. eo.§.nos.

m ⁋ Ualere. ex ne ceſſitate.Accur.

n ⁋ Et licet. repe te.et vbi licet.i.lici tũ eſt negocijs in-tereſſe ſubaudi.

o ⁋ Non dare.re pete:et vbi nõ licet dare.

p ⁋ Cui.ſcilicet falſitati.

q ⁋ De eccleſiaſti-caru rerũ ⁊c. ꝗ ſub ijcit. v. collatio. et qđ dicit alienatio ne.ſcʒ facta ꝑ fiſca li tñ debito.

r ⁋ Et ſolutiõe.i. datione i ſolutũ ip ſi creditori etiã pri uato nõ ſolũ fiſco. vt.j.e.§.ſi vero pri-uatus.

s ET circa. imẽſuʒ. ſic.§. vt de.ſu mu me.cle.in prin. ſic ẽ.de nup.§. dein-ceps.in fine.colla. iiij.Accur.

t ⁋ Meritum. ſcʒ eſt.

v ⁋ Menſuram. q.d. non conſtrin-ximus quãtum ne ceſſe videbatur:ſed dimiſimus etiam vltra menſuram:vt nõ nimium recedere videamur ab eo qđ fuerat primo cõ ſtitutum.vt patet inſtitu.qui ma.non poſ.§.cum ergo.Ac curſius flo.

x ⁋ Retinentes.i.refrenantes.

y ⁋ Scripſimus legem.vt.§.de non ali.col.ij.

Novella 40